ཕོ་བྲང་གི་གཙོ་གཞུང་གསར་རྩེ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡིག་ཚང།

རྒྱ་རྒན་གྱི་ས་བོད་རང་བཙན་འཛིན་བྱས་རྒས་ལོ་དོ་༦༠

དང་བཙན་བྱོལ་རང་གི་བོད་མིའི་གནད་དོན་ཐད་དཔྱད་པ།

YOUNG TIBETAN RESEARCH SCHOLARS' CONFERENCE

(Sixty Years of China's Occupation of Tibet and Tibetans in Exile)

CONFERENCE BROCHURE

The Dalai Lama Institute for Higher Education
Bangalore

1st -3rd September 2019

Organized by

ཕོ་བྲང་གི་ལྷན་ཁག་རྒྱ་གར་ཀྱི་ཁེལ་ཡོད།

TIBET POLICY INSTITUTE

In collaboration with

རྒྱལ་བའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང།

THE DALAI LAMA INSTITUTE FOR HIGHER EDUCATION

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ངོ་སྤྲོད།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ཟླ་ ༢ ཚེས་ ༢༢ ཉིན་ཨ་དཔལ་ལྡན་སྲིད་སྐྱོང་འབྲུམ་རམས་པ་བློ་བཟང་སེང་གེ་མཚོག་གིས་གསར་གཏོད་ཀྱི་དབུ་འཛིན་གྱིས་བཏབ་ཡོད། ལས་ཁུངས་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། འཛམ་གླིང་ས་ཕྱོགས་གང་ས་བཅན་གྱིས་པའི་བོད་མི་མཁས་པ་དང་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དང་བོད་མིའི་གནད་དོན་སྐོར་སྤྱི་དང། ལྷག་པར་བོད་ནང་གི་གནད་དོན་ངོ་མ་ཇི་ཙམས་དབྱུད་པ་བྱེད་ཅིང། ཞིབ་དཔྱོད་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ཇི་ཙམས་ཐད་དབྱུད་ཅོམ་སྟེ་ལ་ནས་རྒྱ་ལ་སྤྱི་འི་ཕྱིའམ་ཕྱི་ཁམས་པའི་མཉམ་བས་མ་ཚུལ་བརྟེ་ལེན་སོགས་བྱ་རྒྱ་ཡིན། འདི་ནི་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་བསམ་བློའི་བང་མཛོད་གཅིག་པུ་དེ་ཙམས་ཀྱི་ཡོད།

འགན་འཛིན་ལྷན་ཚོགས་ཁོངས་ཚོགས་གཙོ་དཔལ་ལྡན་སྲིད་སྐྱོང་མཚོག་དང། ཚོགས་གཞོན་ཏུ་བདེ་སྡུང་བཀའ་བློན་མཚོག་དང་ཕྱི་ཏེལ་བཀའ་བློན་མཚོག་རྣམ་གཉིས་ཡིན། ཚོགས་མི་རྣམས་ནི་བཀའ་དྲུང་མཚོག་དང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགན་འཛིན་དང་འགན་འཛིན་གཞོན་པ་བཅས་ཡིན། ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ནང་གི་ཁོར་ཡུག་གནས་སྟངས། ཆབ་སྲིད། ཕྱི་ཚོགས། ཤེས་ཡོན། རྩལ་གཞི་འཛུགས་སྒྲན། རྒྱ་ཆར་པས། ཕྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱ་དང། བོད་ཀྱི་སྡུལ་སྐྱའི་ལམ་ལུགས་སོགས་བོད་འབྲེལ་གནད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་བརྗེད་གཞི་ཁག་གི་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ཆུས་ཡིན། བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ནས་ལོ་རེར་དུས་དེ་བཞིས་དཔར་སྐྲུན་ཞུ་བཞིན་ཡོད། ལོ་ལྷར་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་ཚོགས་འདུ་དང་རྒྱ་གར་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་གོ་སྒྲིག་ཞུ་བཞིན་ཡོད། དེ་མ་ཐད་ཚོགས་འདུ་རྣམ་གྲངས་དུས་དང་བཏུན་ནས་གོ་སྒྲིག་ཞུ་བ་དང་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམ་ཡང་ཕྱི་རྒྱ་དང་རྒྱ་གར་ཉམས་ཞིབ་བསྟེ་གནས་ཁང་དང་མཐོ་སློབ་ཁག་ནང་གཏམ་བཤད་གང་མང་གནང་བཞིན་ཡོད།

TIBET POLICY INSTITUTE

INTRODUCTION

The Tibet Policy Institute is a research center of the Central Tibetan Administration, based in Dharamshala, Himachal Pradesh, India. It was formally inaugurated by Dr. Lobsang Sangay, the President of Central Tibetan Administration on 15 February 2012. Prior to that the institute has a long history of monitoring Tibet's situation with the initial inception of Tibetan Office of Research and Analysis under the Kashag Secretariat in the early 1970s, and later as the Research and Analysis section of the Department of Security.

The Tibet Policy Institute focuses on:

- ✓ China's leadership and policies in Tibet;
- ✓ China's infrastructure development in Tibet including rapid urbanization of the plateau;
- ✓ Tibet's environment, construction of dams, river diversion, climate change, and mining;
- ✓ Social Media and Cyber Security;
- ✓ Education and Human Rights in Tibet;
- ✓ Gender Issues;
- ✓ Himalayan studies

MISSION STATEMENT

The Tibet Policy Institute strives to serve as an intellectual hub for Tibetan scholars across the globe and to become an international platform for Tibetan scholars to articulate their views on issues concerning Tibet that will shape the perception of the international community and the policies of the various governments regarding Tibet and the Tibetan people.

The Tibet Policy Institute also serves as a think tank to help the Kashag of the Central Tibetan Administration (CTA) to identify the potential prospects and problems for Tibet and the Tibetan people within five to fifty years and offer possible solutions for the Kashag to make optimum use of the potential prospects or to effectively meet the potential challenges.

ACTIVITIES

- ✓ Hold conferences on Tibet; Invite eminent experts on Tibet and China for lectures;
- ✓ Publish bi-annual Tibet Policy Journal in English and Tibetan;
- ✓ Lhakar Presentations;
- ✓ Publish commentaries, articles, reports, monographs, books on issues related to Tibet;
- ✓ Research fellows presentations in India and abroad on Tibet related subjects;
- ✓ Regular interactive session with experts and scholars.

The Dalai Lama Institute for Higher Education, Bangalore

The Dalai Lama Institute for Higher Education (DLIHE), Bangalore is the first of its kind in the Tibetan community in India and as well as the World. The Institute is a part of the Tibetan Children's Village (TCV). TCV has set the pace and tempo of school management, and has consistently worked hard to improve the quality and scope of education at the higher level.

The Dalai Lama Institute for Higher Education was recognized by the University of Mysore under its statutes of "Outreach" and "Specialized" Programmes in April, 2013. The University of Mysore has long been recognized as an institution with high standards of academic quality. The programmes of study offered at The Dalai Lama Institute for Higher Education with effective from the academic session 2013-2014 are endorsed by the University of Mysore, making the Institute competitive with the finest in the world.

The Dalai Lama Institute for Higher Education is also an affiliated institute of Bangalore University from 2017 and offers Under Graduate programme of B. A, B. Com, BBA, BCA and BA Tibetan and Post Graduate course of M.A Tibetan under Bangalore University. It also offers PhD in Tibetan studies under the University of Mysore.

Mission

The mission of the Dalai Lama Institute of Higher Education is to ensure that each student is a passionate, lifelong learner who practices Tibetan values and serves the community with utmost dedication and integrity.

Student Objectives

* Students will demonstrate competency and excel in the academic standards of each course.
* Students will acquire knowledge and skills to practice Tibetans' values and culture.
* Students will take personal responsibility to pursue their passions by acquiring in-depth knowledge.

Our philosophy

Given the background of our situation, we realize the seminal importance of creating different educational, social, and life skill programs through staff and student initiative. Creating forums to test one's skills and potential is the watch word because the Institute is totally residential. An educational institution without any cognitive, affective and psycho-motor stimuli would surely be a poor place to grow and flower. Therefore, the drive to have as many forums and platforms for students to venture and learn is key to our educational endeavour. The richness of campus life comes through its co-curricular activities and this must not be lost on the staff and students. Any suggestions to the contrary will be against the mission of a "holistic and integrated education" that we have enshrined in our mission statement.

The very situation of our campus away from the madding crowd places us in a unique position to see that we all collectively work together on certain essentials of our campus life. We have to clean and sweep our facilities and services such as our academic centre, catering centre, and the hostels and staff quarters. We must plant trees and other plants in the campus. We have to root out the weeds and plants that affect our health. We must all pitch in when we have to organize gatherings and functions. These are community services to which we must all lend a hand. This is very much a part of our educational philosophy.

Nonetheless, we are very clear on ensuring that the sanctity of choosing and the right to choose must be left with the students when it comes to their co-curricular activities. To participate or not to participate in any program must be a preserve of each student. Each student has to use his own judgment at time and take responsibility with choice rather than following the convention of attending mindlessly without any purpose.

བོད་ཀྱི་ནང་གཞོན་ཤམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་ལྔ་པ།

འདི་ལོ་ནི་རྒྱ་ནག་གྱང་གྲན་ཏང་གིས་བོད་བཙན་འཛིན་བྱས་ནས་མི་ལོ་༦༠འཁོར་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ *1959* ལོར་ལྷ་ས་བོད་མི་སྒེར་ལངས་བྱས་པར་རྒྱ་དམག་གིས་ཏྲག་གཞོན་རྒྱན་བོད་མི་ཁྲི་བརྒྱད་ཙམ་མཁོག་གི་རྟེས་སུ་ཏྲངས་ཏེ་བོད་ནས་རྒྱ་གར་ལ་བཙན་བྱོལ་དུ་འཕྱོར། རྒྱ་ནག་མི་མང་སྒྲི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལྷན་ཕྱིངས་མང་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ཐོག་གཞི་མོལ་བྱས་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་མུ་མཐུད་བོད་ཐོག་མཁྲིགས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། བོད་ནང་ཡར་རྒྱས་དང་བཅིངས་བཀྲོལ་ཡོང་བར་བརྟེད་དེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ནང་མི་ས་ཁེར་སྒེལ་ཡུལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་དེ་ཁྲིམས་མཐུན་བཟོ་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་མགོ་ཁྲིད་པའི་བོད་ནང་"མང་གཙོ་བཅོས་འགྱུར"ཀྱི་སྲིད་བྱུས་དེས་བོད་མི་ཚོར་དཀའ་སྡུག་ཚད་ལས་འདས་པ་ཞིག་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བྱུང་སྒྲོང་མེད་པའི་བོད་མི་འགོར་ཆེན་ལྟོགས་ཤི་ཐེབས་བཙུག་ཡོད། རིགས་གནས་གསར་བརྗེའི་བྱ་འགྲུལ་དེ་རྒྱ་ནག་ནང་ལག་བལྟར་བྱས་པ་དང་མཉམ་དུ་བོད་ལ་ཡང་དེའི་ནང་ཚུད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལོ་བཙུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་རྟེས་སུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དམ་དྲག་དང་སྟངས་འཛིན་འོག་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཤམས་པ་སླར་གསོ་ཡོང་རྒྱའི་གཞི་ཆ་ཞིག་ཡོད་སྐོར་མི་རིགས་ཤམས་ཞིབ་པས་གསུངས་ཡོད།

བཙན་བྱོལ་ནང་ཤགས་མཆོག་གི་དབུ་ཁྲིད་འོག་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲི་ཚོགས་དེ་བཞིན་གཟེངས་སུ་ཐོན་པ་ཞིག་བསྐྲན་ཡོད་པ་གཞན་ཀྱིས་ངོས་འཛིན་ཞུས་ཡོད། རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲི་ཚོགས་ནང་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་སྒྲི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལྷེ་གནས་མང་དག་ཞིག་འཛུགས་སྐྲན་བྱས་ཡོད། བཙན་བྱོལ་ནང་བོད་མི་ཚོས་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་འགོ་མི་མང་གི་འོས་འདེམས་བྱས་པའི་སྲིད་སྐྱོང་དང་། མི་མང་གིས་འདེམས་པའི་གྲོས་ཚོགས་འཕྲུས་མི། རང་དབང་ཅན་ཀྱི་ཁྲིམས་ཞིབ་ལྷན་ཁང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་མི་འགོར་ཐད་འགྱུར་བ་

ཆེན་པོ་ཞིག་འགྲོ་བཞིན་པ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་ནི་བོད་མི་ཕོན་ཆེན་བྱང་ཞར་དང་ཡོ་རོབ་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྱུ་ཁག་ནང་གནས་སྟོས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་མང་འཕྲུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ཕེངས་ ༡༥ སྐབས་སྲིད་འཛིན་ཞི་ཅིང་ལེང་ལ་རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་དུས་ཚོད་ངེས་མེད་བར་དུ་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་སྐུ་དབང་སྒྲུབ་ཡོད། གཞན་ཟུར་ཚོགས་གཉིས་ཀྱི་གྲོས་མོལ་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་ཅ་ལས་དགོས་པ་ཞིག་མི་སྣང།

རྒྱ་ནག་དབུས་དང་ཞིང་ཆེན་ཁག་གི་དབུ་འཁྲིད་ཀྱི་ལས་ཁུངས་ཁག་ནས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་རྣམས་རྒྱ་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོར་འགྱུར་རྒྱུའི་ལས་གཞི་དེ་དག་སྤར་ལས་ལྟག་པས་ཛ་དྲག་ངང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཚོས་དང་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཕྲེ་གནས་ཁང་ཐ་དག་གི་འཛིན་སྐྱོང་ནང་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་གཙོ་ཕྱོགས་སྟོད་བཞིན་ཡོད།

འདི་ལོའི་བོད་ཀྱི་ནི་གཞོན་ཤམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུའི་བརྩོད་གཞི་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ནང་བཙན་འཛུལ་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་༦༠དང་བཙན་བྱོལ་ནང་གི་བོད་མིའི་གནད་དོན་ཐད་དཔྱད་པ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པས། བོད་རིགས་ཤམས་ཞིབ་སྟོས་མ་རྣམས་ལ་གོང་གི་བརྩོད་གཞིའི་ཐོག་རྩོམ་ཡིག་དང་གཏམ་བཤད་བྱེད་རྒྱུར་མཁོན་བརན་འབུལ་ཡོད། འདི་ལོའི་བརྩོད་གཞི་སྔ་ལོ་ལས་ཆུང་མི་འདྲ་ཡང་ང་ཚོས་མྱ་མཐུད་ཤམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ལ་སྔ་ལོའི་བརྩོད་གཞི་གདོང་ལེན་དང་གོ་སྐབས་ཐོག་རྩོམ་ཡིག་དང་གཏམ་བཤད་གནང་མཁན་ཡོད་ཚེ་གོ་སྐབས་སྐྱེན་རྒྱ་ཡིན། ཁྱེད་རྣམས་ཀྱི་མཁན་ཞུགས་ནི་གལ་ཆེན་དང་མེད་དུ་མི་དབང་བ་ཞིག་ཡིན། དམིགས་བསལ་གྱི་འདི་ལོ་ཟླ་རན་སིར་བོད་རིག་པའི་པའི་ཚོགས་འདུར་རྒྱ་གར་ནས་བོད་མི་ཤཱན་ཞིག་པ་བཅར་མཁན་རྣམས་ལ་ཡང་འདི་ལོའི་ན་གཞོན་ཤམས་ཞིག་ཚོགས་འདུར་གཏམ་བཤད་གནང་རྒྱའི་གོ་སྐབས་ཕུལ་ཡོད།

བོད་ནང་གི་གནད་དོན།

    ༡ འགོ་ཁྲིད་དང་བོད་ནང་གི་འཛིན་སྐྱོང་།
    ༢ བོད་ནང་འཚུགས་སྒྲུན་ཡར་རྒྱས་དང་དེའི་མཚན་འབྲས་ཀྱི་དོ་ཤོགས།
    ༣ བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག
    ༤ རིག་གཞུང་དང་སྐད་ཡིག
    ༥ བོད་ཀྱི་སྲིད་ཚོགས། སྲིད་དོན། དབལ་འབྱོར་བཅས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་ཞིབ་དཔྱོད།
    ༦ རྒྱུད་གཅིག་ལམ་གཅིག་དང་བོད།
    ༧ དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས།

བཅན་བྱོལ་གྱི་གནད་དོན།

    ༡ བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་དང་འཛིན་སྐྱོང་།
    ༢ རིག་གཞུང་དང་ཤེས་ཡོན།
    ༣ སྲིད་ཚོགས་དང་དབལ་འབྱོར་སོ་བཏན།
    ༤ བོད་དོན་ལས་འགྲུལ། རྒྱབ་སྐྱོར། རྒྱལ་སྲིད་འབྲེལ་ལམ།

བོད་ཀྱི་ནི་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུ་ཕེངས་ ༥ དེ་བཞིན་ཟླེང་ལོར་ལྷུ་ལའི་བླ་མ་མཛོ་རིམ་སྒོབ་གཉེར་ཁང་དང་ལྷན་དུ་འདི་ལོ་ཟླ་༤ ཚེས་ ༡ ནས་ ༣ བར་ཞིན་གསུམ་རིང་ལྷུ་ལའི་བླ་མ་མཛོ་རིམ་སྒོབ་གཉེར་ཁང་དུ་འཚོགས་གཏན་འཁེལ་ཡོད། ཚོགས་འདུ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ལས་འཚར་གལ་གནད་ཆེ་གྲས་ཞིག་ཡིན་ལ་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་བོད་ཀྱི་ནི་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པ་ཚོར་མཐུན་འགྱུར་དང་གསོ་སྐྱོང་ཆེད་དུ་ཡིན། སྔོན་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་ཡོངས་ཚོགས་རྒྱ་རམ་ས་ལར་ཚོགས་ཡོད་པ་དང་ཚོགས་འདུ་ཕེངས་དང་པོ་དེ་བཞིན་ ༢༠༡༥ འགོ་འཛུགས་ཞུས་ཡོད།

5th Young Tibetan Research Scholars' Conference

Sixty Years of China's Occupation of Tibet and Tibetans in Exile

This year marks 60 years since China occupied Tibet. The uprising in Lhasa in 1959 was violently crushed and this led to the flight of His Holiness the Dalai Lama with thousands of Tibetans following him to India. Despite several attempts to negotiate the status of Tibet with the People's Republic of China, China continues to hold a strong grip on Tibet and the discourse of "liberation of Tibet" and development within Tibet is employed to legitimize its current colonial enterprise in Tibet. The initial state-led "Democratic Reforms" in Tibet proved devastating for Tibetans and led to unprecedented mass-starvation in Tibetan history. Along with the rest of China, Tibet was also swept in the frenzy of Mao's "Cultural Revolution." However, in last few decades, ethnographers inform us of germination of cultural and religious revival albeit under strict and watchful eyes of the state.

In exile, under the leadership of His Holiness the Dalai Lama, Tibetans created what was described elsewhere as the "most successful refugee community." Tibetans in exile, predominantly in India, Nepal and Bhutan initiated building of secular and religious institutions. Tibetans in exile are currently governed democratically by the Central Tibetan Administration, with elected president, parliament members and an independent judiciary. At the same time, a huge demographic shift in exile population is taking place, largely aided by immigration predominantly to North America and Europe.

The 19th Party Congress gave President Xi Jinping wherewithal to rule China for an unforeseeable future. And the discussions on the sidelines of the "two meetings" are no less alarming. The project of Sinicizing "minority" culture and religion has been taken up with more urgency by the organs of Chinese government and provincial party leaders. The primacy of the Communist Party of China is exerted in all institutions and spheres of human activities.

This year, the Young Tibetan Research Scholars' Conference will be an academic exploration on the theme of 60 Years of China's Occupation of Tibet and Resilience in Exile. We invite Tibetan scholars early in their academic career to submit and present papers related to the theme. This is a slight departure from the theme of our earlier conferences, although we continue to provide platform for Tibetan scholars to articulate and explore on part of a broader theme of our earlier conferences -- challenges and opportunities. Your participation is valued and indispensable. This year, special invitation was sent to those Tibetan researchers from India who had participated in the 15th Seminar of the International Association for Tibetan Studies held at Paris on July 2019.

Inside Tibet:
1) Leadership and governance in Tibet
2) Infrastructure development in Tibet and its implications
3) Tibetan Environment
4) Culture and Language
5) Social, Political and Economic study on Tibet
6) BRI and Tibet
7) Modern Tibetan History

In Exile:
1) CTA and Governance
2) Culture and Education
3) Socio-Economic sustenance
4) Tibet Movement/Support/International Engagement

The 5th Young Tibetan Research Scholars' Conference will be held in collaboration with the Dalai Lama Institute for Higher Education, Bangalore on 1-3 September 2019. This conference is one of the flagship programmes of the Tibet Policy Institute which is aimed to facilitate and nurture young Tibetan research scholars. All previous conferences were held in Dharamshala and the first conference was held in 2015.

མཛད་རིམ།

ཤ་ཀ་ཡ་ཐུ་པ་ཏི་ཨ་ལ་ཡ་ཀ་ཡ་ཐ་ཏ་ཨ་ཡ་ཏ་ཡ་ཐ།

ལྷན་ལའི་བླ་མ་མཚོ་རིམ་སྨོན་གཞི་བཀའ་ཁང་། ༢༠༢༤ ཕྱི་བླ་ ༤ ཚེས་ ༧ ནས་ ༣ བར།

ཉིན་དང་པོ་རེས་གཟའ་ཉི་མ་ཕྱི་བླ་ ༤ ཚེས་ ༧།

དགུ་འཕྲིད་མཛད་སྒྲོ	
༠༤།༣༠-༠༤།༣༥	མཆོད་མེ་ཞལ་འཕྲིད་གནང་རྒྱུ།
༠༤།༣༥-༠༤།༥༠	བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་འགན་འཛིན་གཙོན་པ་བསྟན་འཛིན་ལེགས་བཤད་ནས་དགའ་བསྟའི་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༠༤།༥༠-༧༠།༠༠	དམིགས་བསལ་སྒྲ་མཐོན་སྤ་ར་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་སློབ་དཔོན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ལགས་ནས་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༧༠།༠༠-༧༠།༢༠	སྒྲ་མཐོན་གཙོ་བོ་སེར་སྒང་མཁན་རིན་པོ་ཆེ་དགེ་བར་ཤེས་བཀྲ་ཤིས་ཆོ་རིང་མཆོག་གིས་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༧༠།༢༠-༧༠།༣༠	སྒྲ་མཐོན་གཙོ་བོ་མཆོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དང་ལྷ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གཉིས་ཀྱི་མོས་མཐུན་གན་རྒྱ་དབུ་འཕྲིད་གནང་རྒྱུ།
༧༠།༣༠-༧༠།༣༥	ལྷ་ལའི་བླ་མའི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་སློབ་སྦྱོ་བྱ་མོ་ཆེ་རིང་ལགས་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བའི་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༧༠།༣༥-༧༠།༥༠	སྒྲ་མཐོན་དང་ཚོགས་བཅར་བ་ལྟན་དུ་སྒྲ་དབར་སྤྲོན་རྒྱུ།

༧༠།༥༠ ༧༧།༠༠ གསོལ་ཕེའི་བར་གསེང་།

ཚོགས་དུས། དང་པོ།		
༡༡།༠༠-༡༡།༠༥	གཙོ་སྐྱོང།	ལྷན་ལའི་བློ་མ་མཐོ་སྟོན་ཀྱི་སྟོན་དགོན་དགེ་དབང་རྒྱ་མཚོ།
༡༡།༠༥-༡༡།༢༥	བློ་གྲོས་ཆོས་བཟང།	བོད་བཙན་གྱི་ཏུ་སོང་བའི་ཐུག་ཡིག
༡༡།༢༥-༡༡།ཅ་ལ	པད་རྡོས་རྒྱ་ལ།	ཕྱི་ལོ་ ༡ཅ་༣ཅ ཞོ་མིན་ཏང་གི་མི་སྣ་ཏོང་ཆུ་ཅུ་སྲང་བོད་དུ་སྟེབས་པའི་སྡེ་ཕྱི་ལེ་གནས་ཚུ་ལ་འགན་འ།
༡༡།ཅ་ལ-༡༢།༠༥	གཙུག་ལྷད་འཇིགས་མེད།	བོད་ཀྱི་བློན་ཆེན་རྣ་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་བ་འཚོལ་ཞིག
༡༢།༠༥-༡༢།༣༠	དྲི་བ་དྲིས་ལན།	

ཚོགས་དུས། གཉིས་པ།		
༡༡།༠༠-༡༡།༠༥	གཙོ་སྐྱོང།	ནོར་གྲིང་མཐོ་སྟོན་ཀྱི་སྟོན་སྒྲི་སྨན་ཤེར་བློ་གྲོས།
༡༡།༠༥-༡༡།༢༥	སོ་རྡུ་ཚེ་རིང།	བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་དང་ཤེས་ཡོན་ལ་རྟོག་ཞིག
༡༡།༢༥-༡༡།ཅ་ལ	ཤ་བོ་རྡ་མཁྱེན།	བོན་ཤ་བའི་རིག་གནས་སྐོར་ལ་དཔྱད་པ།
༡༡།ཅ་ལ-༡༢།༠༥	པད་ཚེ་དགང།	ལོ་ཏོ་ཆ༠ནང་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བོད་ཀྱི་འདས་མཚོད་རིག་གནས་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགྱུར་བཞིན་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྲེང་བ།
༡༢།༠༥-༡༢།༣༠	དྲི་བ་དྲིས་ལན།	

༡༢།༣༠-༡ཅ།༠༠ ཉིན་གུང་བཞེས་ལག

ཚོགས་དུས། གསུམ་པ།		
༡༩།༠༠ -༡༩།༠༥	གཙོ་སྐྱོང་།	འབྲུམ་རམས་པ་བསྟན་འཛིན་དགེ་རྒྱས།
༡༩།༠༥-༡༩།༢༥	གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན།	བཅན་ཁྱོལ་བོད་ཀྱི་བཙན་སྒྲུང་གི་འཕེལ་རིམ་ལ་དཔྱད་པ།
༡༩།༢༥-༡༥།༥	རྡོ་རྗེ་སྐྱབས།	ཅིའི་ཕྱིར་སྒྲིན་ཀྱི་ཞོ་ཉ་བོད་རྒྱལ་དུ་བསྒྲུར་བ་ཡིན་ནམ།
༡༩།༥-༡༥།༠༥	ཨ་འབྲུག་དགོན་མཆོག	གནས་བོའི་རྒྱ་གར་དང་བོད་ཀྱི་མཁས་པའི་སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་བརྗོད་བྱར་བསྡུར་དཔྱད་ཀྱི་སྨོ་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་ཁྱད་པར་གྱེང་བ།
༡༥།༠༥-༡༥།༢༥	འཕྲིན་ལས་ཆོས་སྒྲོན།	བསྟན་འཛིན་བཅོན་འགྲུས་ཀྱི་སྒྲན་ཚིམ་དང་འབྲེལ་བོད་གསར་པ་སྒྲུན་ཐབས་སྨོར་གྱེང་བ།
༡༥།༢༥-༡༥།༥	ཏྲི་བ་ཏྲི་ལན།	

ཚོགས་དུས། བཞི་པ།		
༡༩།༠༠ -༡༩།༠༥	གཙོ་སྐྱོང་།	ལོ་རྒྱུས་གཏུགས་ལག་སྟོབ་དང་བོད་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ལགས།
༡༩།༠༥-༡༩།༢༥	སོ་རུ་དར་རྒྱས།	གཞུང་ས་ཆེན་མོ་དགའ་ལྡན་སོ་བྱང་པའི་སྒྲབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེའི་འཚང་ཁན་གྱི་རྣམ་གཞག་ལ་རྟོག་ཞིབ།
༡༩།༢༥-༡༥།༥	ཤ་མདོ་སེ་ཏྲ།	དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་སྒྲབས་ཀྱི་སྟོབ་ས་ལྷའི་སྟོབ་གསོ།
༡༩།༥-༡༥།༠༥	ཆེ་དབང་རྡོར་རྗེ།	བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་སྒྲབས་མོན་ཡུལ་དུ་ཁྲལ་དང་སྲིད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་གྱི་གནས་བབས་སྨོར།
༡༥།༠༥-༡༥།༢༥	ཏྲི་བ་ཏྲི་ལན།	

༡༧།༣༥-༡༨།༠༠ གསོལ་ཌའི་བར་གསེང།

དམིགས་བསལ་ལྷན་འཛིན་ཞི་ལས། དང་པོ།		
༡༨།༠༠-༡᳚᳚᳚

ཚོགས་དུས། དྲུག་པ།		
༠༥།༣༠-༠༥།༣༥	གཙོ་སྐྱོང་།	ཀེཏྷི་ལེ་བྱེས་པ་གླ་ཚང་གི་སྒོས་སྒྲི་སོ་ཏ་དར་རྒྱས།
༠༥།༣༥-༠༥།༤༥	སྐལ་བཟང་ཉེ་མ།	བཅན་བྱོལ་གོང་མིའི་སྐད་ཡིག་གི་གནད་དོན་ཁག་ལས་བྱ་བའི་ཚོག་ཀྱོགས་གི་སྒྲའི་སྐོར་ལ་དབྱད་པ།
༠༥།༤༥-༡༠།༡༥	དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་དངོས་གྲུབ།	གོང་གཙས་ཅན་ལྷོངས་སུ་བཀས་བཅད་རིམ་པ་གསུམ་མཇད་ཚུལ་ལ་དབྱད་པ།
༡༠།༡༥-༡༠།༣༥	སྐར་མ་བསྟན་འཛིན།	གོང་ནང་དེང་དུས་གོང་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་གནས་སྟངས་ལ་དབྱད་པ།
༡༠།༣༥-༡༡།༠༠	ཏྲི་བ་ཏྲིས་ལན།	

༡༡།༠༠-༡༡།༡༥ གསོལ་ཕེའི་བར་གསེང་།

ཚོགས་དུས། བདུན་པ།		
༡༡།༡༥-༡༡།༣༠	གཙོ་སྐྱོང་།	ཕོམ་ལྷ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན།
༡༡།༣༠-༡༡།༥༠	ཐྲོ་བཟང་ཆོས་དར།	རྒྱ་ནག་གི་སོ་གོང་དུ་སྲིད་འཛིན་པ་མཚམས་དབྱེ་སྟངས་ཐང་ཀྱི་དབྱད་བརྗོད།
༡༡།༥༠-༡༢།༠༠	བཀྲིས་ཆོས་སྒྲོན།	ཕྱི་ལོ་༡༩༧᐀ནས་༡༩༩༦བར་གོང་ཀྱི་གཙུག་མས་གོང་མིའི་རང་དབང་ཐབས་ཟོད་ཆེད་གདོང་ལེན།
༡༢།༠༠-༡༢།༣༠	མི་འགྱུར་བསྟན་པ།	ལྷ་ས་དང་སྟོད་ལུང་བའི་ཆེན་གྲོང་ཁྱེར་གཞིས་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ནས་ ༢༠༡༩ བར་མ་ཁྲོན་དང་དེའི་གནས་བབས་ལ་འགྱུར་པ་ཕྱིན་པའི་སྐོར་ལ་དབྱད་པ།

༡༣།༣༠-༡༣།༥༠	དྲི་བ་དྲིས་ལན།

ཚོགས་དུས། བརྒྱད་པ།		
༡༡།༢༥-༡༡།༣༠	གཙོ་སྦྱོང་།	དབེན་ཆོད་དགེ་བཤེས་གཡུང་དྲུང་སྐལ་བཟང་།
༡༡།༣༠-༡༡།༥༠	ཕམ་ལྟ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན།	༢གོང་ས་མཆོག་ནས་གོང་ཡུག་སྲུང་སྐྱོབ་ཐོག་ འབད་བཙོན་གནང་ཐབས་ཁག་ལ་དབྱད་པ།
༡༡།༥༠-༡༣།༠༠	ཆོས་གྲྭས་རྒྱ་མཚོ།	བོད་ནས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་སུ་འབབ་པའི་ཆུ་ཕོ་ཆེན་ པོ་དག་གི་གལ་ཆེ་རང་བཞིན་ལ་དབྱད་པ།
༡༣།༠༠-༡༣།༣༠	བདེ་ཆེན་དཔལ་མོ།	བོད་མཐོ་སྨད་གྱི་ཟླ་ཆུ་གོང་ཡུག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་དུང་ ཆྱང་ཨེབས་ཞབས་ཞུ་ཚོགས་པའི་སྐོར།
༡༣།༣༠-༡༣།༥༠	དྲི་བ་དྲིས་ལན།

༡༣།༥༠-༡༥།༠༠ ཉིན་གྱང་བཞེས་ལག

ཚོགས་དུས། དགུ་པ།		
༡༥།༠༠ -༡༥།༠༤	གཙོ་སྦྱོང་།	ལྷན་ལའི་བླ་མ་མཐོ་སྨོན་ཀྱི་སྨོན་དགེ་ཚོས་རྒྱ་ལ་ བཀྲ་ཤིས།
༡༥།༠༤-༡༥།༣༤	རྒྱ་ལ་རོང་སྐལ་བཟང་ གཡུང་དྲུང་།	རྒྱ་ལ་རོང་ཆུ་ཆེན་རྒྱ་ལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ལས་ཤོར་བའི་ གསང་འཕྲིན་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཐོག་མར་དབྱད་པ།
༡༥།༣༤-༡༤།༥༤	བསོད་ནམས་དབང་ རྒྱ་ལ།	རྒྱ་ལ་བ་ལྟ་བཅུན་ཆེན་པོའི་མགུར་གླུ་དང་དེ་དག་ གི་ཁྱད་ཚོས།
༡༥།༥༤-༡༤།༠༤	དབེན་ཆོད་དགེ་བཤེས་ གཡུང་དྲུང་སྐལ་བཟང་།	རོང་སྟོན་ཀྱི་སྐུ་ཚེ་དང་གསུང་རྟོགས་ལ་གསར་དུ་ དབྱད་པ།
༡༤།༠༤-༡༤།༣༤	དྲི་བ་དྲིས་ལན།

ཚོགས་དུས། བཅུ་པ།		
༡༩།༠༠ -༡༩།༠༥	གཙོ་སྒྲོང་།	འབྲུམ་རམས་པ་རིག་འཛིན་རྡོར་རྗེ།
༡༩།༠༥-༡༩།༢༥	ཡེ་ཤེས་རྒྱ་བ།	དབུས་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་དང་སྲིད་དབང་སྒྲོང་ཆུལ།
༡༩།༢༥-༡༥།༥	བསྟན་འཛིན་རིག་གྲོལ།	བཅན་བྱོལ་ཀྱི་ལོ་ངོ་དྲུག་ཕྱི་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་བསྟུ་དང་ཉར་ཚགས་ཁད་ཀྱི་གལ་གནད་རང་བཞིན་ལ་དགྱེད་པ།
༡༩།༥-༡༥།༠	དགེ་བཤེས་གྲོ་བཟང་སྒོམ་ལམ།	བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་དགེ་མཚོད་རིག་པ།
༡༥།༠-༡༥།༢༥	ཏི་བ་ཏེས་ལན།	

༡༥།༣༠-༡༥།༥ གསོལ་ཐའི་བར་གསེང།

དམིགས་བསལ་ལྷན་འཛོམས། གཞིས་པ།	
༡༥།༥-༡᳘།༠༠	᳘ཀླ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སྒྲོབ་གཉེར་ཁང་གི་ཆེད་དུ།

ཉིན་གསུམ་པ་རེས་གཟའ་མིག་དམར་ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༣།

ཚོགས་དུས། བཅུ་གཅིག་པ།		
০৫।৩০-০৫।৩৫	གཙོ་སྒྲོང་།	ལྷན་ལའི་ཟླ་མ་མཐོ་སྟོན་ཀྱི་སྟོན་དགོན་དགེ་བཤེས་ཉི་མ་དབང་ལྡན།
০৫।৩৫-০৫।৫৫	ཟློ་བཟང་གླུ་སྲུག	"དབལ་ལྡན་ལྷན་སྲོད་རྒྱུད་གླ་ཚང་གི་བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་ཡིག་བཞུགས་སོ་"ཞེས་པའི་སྒོར་ལ་རོབ་ཙམ་དབྱུང་།
০৫।৫৫-১০।১৫	ཨུ་ཙཏ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ།	བོད་ཡུལ་གཙང་གི་བ་རི་ཟླ་བྲང་དང་དགོན་སྡེའི་སྒོར་ལ་རགས་ཙམ་དབྱུང་།
১০।১৫-১০।৩৫	ཏེ་བ་ཏིས་ལན།	

ཚོགས་དུས། བཅུ་གཉིས་པ།		
০৫।৩০-০৫।৩৫	གཙོ་སྒྲོང་།	རྡོ་རྗེ་སྐྱབས།
০৫।৩৫-০৫।৫৫	བསྟན་འཛིན་ཚེ་བརྟན།	བོད་ཀྱི་གནས་དོན་དེ་རྒྱ་ནག་མི་རིགས་ཀྱི་གྲོས་ཐེང་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་དམ།
০৫।৫৫-১০।১৫	བསྟན་འཛིན་དགྱ་ལྷ།	རྒྱ་ནག་ནང་བ་རྒྱ་ཉིན"སྡུང་དང་བོད་ནང་རྒྱ་གཞུང་གྱི་འཛིན་བས་བ་རྒྱ་བཀག་སྟོན་གྱི་ཕྱིན་བྱས་ལ་དབྱུང་།
১০।১৫-১০।৩৫	ཏེ་བ་ཏིས་ལན།	

১০।৩৫-১১।০০ གསོལ་ཌའི་བར་གསེང་།

དམིགས་བསལ་ལྷན་འཛིན་མས། གསུམ་པ།
ཚོགས་བཅར་བ་ནང་ཁུལ་གྱིས་བླེང།

༡༩།༥༠-༡༩།༠༠ ཉིན་གྱང་བཞེས་ལག

འཇུག་བསྡོམས་མཇུག་སྒོ
༡༩།༠༠-༡༩།༠༥	བོད་ཀྱི་སྒེར་བྱས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་འགན་འཛིན་གཞོན་པ་བསྟན་འཛིན་ལེགས་བཤད་ནས་དགའ་བསྲུའི་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༡༩།༠༥-༡༩།༢༥	སྒྲ་མཐོན་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་སྒེར་བྱས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ཟླར་པ་སྒྲ་དོ་ཟླབ་བསྟན་བསམ་འཕེལ་ལགས་ནས་མཇུག་བསྡོམས་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།
༡༩།༢༥-༡༩།༥༥	ཚོགས་བཅར་བའི་དགོངས་འཆར་སྟན་སྒྲོན་གནང་རྒྱུ།
༡༩།༥༥-༡༩།༥༠	ལྷུ་ལའི་བླ་མའི་མཛོ་ར་ཨོམ་སྒོབ་གཉེར་ཁང་གི་སྦྱོབ་སྦྱི་གཞོན་པ་ཟླ་བ་ཚེ་རིང་ལགས་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བའི་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ།

ལོ་རྒྱས་དང་རྩོམ་ཐུང།

བདུན་བཅུད་མདོ་དགོས།

སེ་ར་སྒྲུབ་གྲྭ་ཚང་གི་མཁན་རིན་པོ་ཆེ་དགེ་བཤེས་བཀྲ་ཤིས་ཆོ་རིང་མཆོག

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་བོད་ཀྱི་ཀུན་ཐྲོགས་སུ་ཆགས་པའི་སྒྲ་ཏེང་ཁུལ་དུ་འཕྲུངས་ཤིང། བོད་ནས་རྒྱ་གར་དུ་བཅན་བྱོལ་ལ་ཕེབས་རྗེ་མ་ནང་མི་དང་ལྷན་དུ་ལྷོ་ཐྲོགས་བོད་མི་འི་གཞིས་ཆགས་སུ་སེར་སྒྲུབ་གྲྭ་ཚང་གོང་པོ་ཁང་ཚན་དུ་ཆོས་ཞུགས་དང་འབྲེལ་གཞུང་ཆེན་ཀ་བོད་ལྷར་གསན་བསམ་སློབ་གཉེར་མཐར་ཕྱིན་གནང་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་པའི་མཚན་གནས་བཞེས་རྗེས་སྨྲི་ཆོར་ལགོང་ས་ལྷུན་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བཀའ་དགོངས་ལམ་སྟོན་དང་འབྲེལ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོ་ནས་བཟུང་ཡོ་རོབ་དང། བྱང་ཨ་མི་རི་ཀ་ དེ་བཞིན་ཨེ་ཤ་ཡ་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་ནང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་པར་སློབ་ཁྲིད་གནང་བཞིན་ཡོད་འདུག ཕྱི་ལོ་ ༢༠༧᐀ ལོར་ལོན་ཏོན་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ནས་ཨེ་ཤ་ཡ་དང་ཨ་མེ་རི་ཀའི་ཐོག་གི་མི་རྒྱུད་དབྱུད་རིག་ཐད་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་ཀྱི་སློབ་མཐར་སོན་པ་དང། ཁོང་གིས་ཨིན་ཡིག་ཐོག་ The Foundation of Buddhist Thought འམ་ནང་པའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་རྩར་གཞི་ཞེས་པའི་ཕྱག་དེབ་སོང་ ᐀ ཅམ་བཙུམས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཕྱི་ཆོར་ལགོང་ས་ལྷུན་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ཁོང་མེར་སྒྲུབ་ཐོས་བསམ་ཆོར་གཉིང་གྲྭ་ཚང་གི་མཁན་ཐོག་ ༤༧ པར་བསྐོ་གཞག་གི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༧༤ ཟླ་ ༦ ཚེས་ ᐀᐀ ཉིན་སེར་སྒྲུབ་ཐོས་བསམ་ཆོར་གཉིང་གྲྭ་ཚང་དུ་དངོས་སུ་མཁན་པོའི་ཁྲི་འདོན་མཛད་སྟོན་ཚོགས་ཡོད་པ་དང། ད་ལྟ་མཁན་པོའི་མཛད་འགན་བཞེས་ཐུས་ཡིན་པ་དང། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༧᐀ ལོར་ཨིན་ཌི་གོང་མའི་གཟེངས་རྟགས་ངོས་བཞེས་གནང་འདུག

ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་སློབ་དཔོན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན།

ཕྱི་ལོ་༡༩བ་རྡེར་སྐྱེས་པ་ནས་ ༡༩བ་༩ བར་ལ་བྱིས་པའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་འཚོ་བར་རོལ། ༡༩བ་༩།།།།༡༩།། བར་ལ་རྒྱ་གཞུང་གི་བཙུགས་པའི་མགོན་རྒྱལ་སློབ་ཚུང་དང། ཁྲི་ཀ་ཇོ་ཌེ་མི་རིགས་སློབ་འབྲེང་གཉིས་སུ་ཞུགས་ནས་མཐོ་འབྲེང་གཉིས་སུ་ཞུགས་ནས་མཐོ་འབྲེང་ལོ་རིམ་དང་པཱའི་བར་དུ་སློབ་སྦྱོང་བྱས། ༡༩།།།།།༡༩༩རྡ་ བར་མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཁས་པའི་གདན་ས་ཆེན་མོ་ཏཱ་ཚ་དགོན་པར་ཞུགས་ནས་གཞུང་ཆེན་ཁག་དང་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་རིག་གནས་ཁག་ལ་སྦྱངས། ༡༩༩རྡ།།༡༩༩།བར་སེས་རབ་དགེ་ཚལ་སློབ་གྲྭ་དཀྱིན་ཡིག་སྦྱངས། ༡༩༩ནས་བ་བར་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་དགེ་རྒན་བ་དང། དེའི་རིང་ལ་མཐོ་རིམ་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པ་སྐབས་ ༡རྡ ཅམ་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚོས་འབྱུང། དེ་བཞིན་བརྩ་སློབ་པ་ས་ལུམ་རྟགས་དགེ་གསུམ། གནས་བརྒྱུད་ཆེན་མོ། བཀྲངས་ཅན་སྦྱ་མདོ་ལས་མཚམས་སྦྱོར་ལ་བཅས་ཀྱིས་སློབ་ཁྲིད་བྱས། དེ་བཞིན་རང་གཞུང་འདེམས་ལྟན་ནས་གོ་སྒྲིག་ཞུས་པའི་གཞུང་ཞབས་ཧོས་སྦྱོང་སྐབས་བྱུག་པ་ལ་རྒྱུན་སྦྱོད་ཡིག་རིག་ཟོར་ཀྱི་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པ་དང། ཕྱོགས་མཚུངས་འདེམས་ལྟན་ནས་གོ་སྒྲིག་ཞུས་པའི་གཞུང་ཞབས་ཟབ་སྦྱོང་ཁག་དང་ཤེས་ལྟན་ནས་གོ་སྒྲིག་ཞུས་པའི་མཐོ་དམའ་འབྲེང་གསུམ་ཀྱི་དགེ་རྒན་རྣམས་ལའང་སློབ་ཁྲིད་བྱས། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༩ ནས་འདི་གར་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་འཛིན་གྲྭ་ཚུགས་པ་ནས་ད་བར་སྐབས་གསུམ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕྲི་ཙོམ་རིག་པ་བཅས་ཀྱིས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་སྒྲུབ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠ཅ ལོར་ཕྱི་སྟོད་བོད་ཀྱི་ཙོམ་པ་པོའི་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་ཆེན་སྟེང་ཧོས་ཤོག་འཕངས་ཏེ་སྐབས་གསུམ་པའི་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུན་ལས་སུ་འདེམས་མཐོན་བྱང་བ་བཞིན་ཚོགས་པ་དེའི་རྒྱུན་ལས་ཀྱི་ལས་འཕྲུར་ཞུས་པ་ཡིན། ༢༠༢༢ ལོར་བོད་མི་མང་གྱི་འཐུས་སྐབས་ ༡༥ པའི་མདོ་སྨད་གྱི་འཐུས་སུ་འདེམས་ཐོན་བྱང་བ་ལྟར་ལས་ཁྲུར་ཞུས། ༢༠༢༤ ལོར་རང་གཞུང་ཤེས་ཡོན་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་མི་བསྐོ་གཞག་གནང་བ་ནས་ད་བར་ལས་འཕྲུར་ཞུས་ཡིན།།

Dr. B. Tsering,

Principal of the Dalai Lama Institute for Higher Education

From 2003 to 2009, she served for two consecutive terms as president of the Tibetan Women's Association, empowering Tibetan women in exile by organizing women's leadership programs, educating the international community concerning the situation of Tibetans, particularly the rights of Tibetan women, and participating in political campaigns for the freedom of Tibet. A dedicated educator, Dr. Tsering taught high school science at the Tibetan Children's Village for over 20 years, earned a Fulbright scholarship in 1997, and obtained a doctorate in education from the University of Virginia in 2001. She was a member of the Tibetan Parliament-in-Exile in Dharamsala, India. Currently, she is working as the principal of the Dalai Lama Institute for Higher Education, Bangalore.

Tenzin Lekshay

Deputy Director, the Tibet Policy Institute

A recipient of Tibetan Scholarship Program from 2006 -2008 and graduated in International Relations from New York University. He studied MA Economics from Loyola College and BA Economics from Madras Christian College. He initially worked in the Department of Information and International Relations, Central Tibetan Administration. In 2008, he served as the Coordinator of the India-Tibet Coordination Office in Delhi. In 2011, he briefly worked in the Kashag Secretariat in Dharamshala. In 2012, he returned to Delhi and worked as the Media Coordinator at Bureau of His Holiness the Dalai Lama in New Delhi. Over the years, he had coordinated and organized national and international conferences and programmes of Tibet Support Groups and Interfaith. Currently, he is working as the Deputy Director of Tibet Policy Institute.

ཚོགས་དྲས། དང་པོ།

ཟླ་གྲོས་ཆོས་བཟང།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་ཨ་མདོ་རྫ་བར་སྐྱེས་པ་དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་རྒྱ་གར་བཅན་བྱོལ་དུ་འགྲོར། ༡༩༩༥ ལོར་སྒྲལ་སྒྲུངས་འཛིན་གྱིས་རྒ་ས་ཀྱིཊ་བྱེས་པ་གླ་ཚང་དུ་འཛུགས་ཤུགས་དང་། གླ་ཚང་དུ་གནས་ཐེས་ཐོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩᧢ ནས་རྒ་ས་རིགས་ལས་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་གཞུང་ཆེན་ཁག་ཏུ་སློབ་གཉེར་བྱས་འགོ་བཙུགས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠᧣ ལོར་བར་ཕྱིན་རབ་འབྱམས་པའི་ལག་འཁྱེར་ཐོག། ༢༠༠᧤ ལོར་དབུ་མ་རབ་འབྱམས་པའི་ལག་འཁྱེར་བློངས། ༢༠᧨᧠ ལོར་རིས་མེད་སློབ་དཔོན་ཀྱི་ལག་འཁྱེར་ཐོག། ༢༠᧨᧢ ལོར་རིས་མེད་དགེ་བཤེས་ཀྱི་ལག་འཁྱེར་ཐོག། ༢༠᧨᧥ ནས་ཀྱིཊ་བྱེས་པ་གླ་ཚང་དུ་དགེ་འཕྲིད་དགེ་ཁྲན་བྱེད་ཡོན།

བོར་བརླག་ཏུ་སོང་བའི་ཕྱག་ཡིག

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་མཚོ་ཤྱོད་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་རྡོ་སྒྲོང་རིན་པོ་ཆེས་ཏ་ཅང་འགོར་ཡུག་དཀའ་ངལ་ཅན་ཞིག་གི་འོག་ནས་ཕྱི་རྒྱལ་མི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་དང་འབྲེལ་བ་གསར་འཛུགས་གནང་ཡོད། དེའི་གྲས་ནས་གཅིག་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩᧣᧤ ཨ་རི་བ་ཥ་ཎ་སི་ཁྲེ་ཏ་ཀ་ཞིག་པས་བ་ཞིག་བོད་དུ་གསང་སྦྱགས་སློབ་གཉེར་དུ་ཡོང་ཆོག་པའི་ལམ་ཡིག་ཞུས་པར། བོད་གཞུང་ནས་ལམ་ཡིག་གནང་བར་མ་ཟད། ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་བཀའ་བློན་རྣམས་དང་ས་འབྲས་དགེ་གསུམ་ཀྱི་མཁན་པོ་སོགས་ལ་མཇལ་འཕྲད་དང། རྒྱལ་ཚབ་རྡོ་སྒྲོང་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱ་ཕྱི་ཕེངས་གསུམ་མཇལ་བཅར་ཞུས་ནས། ཨ་རིར་བོད་བཀྲྀད་ནང་བསྡུན་སྒེལ་རྒྱུའི་སྐོར་ནས་གླེང་མོས་ལྷུགས་པོ་གནང་བ་དང། དམིགས་ཡུལ་དེ་སྣྲུབ་ཆེད་དུ་གཞུང་ངོས་མཐུན་རྒྱུན་ཁྱབ་གས་ཆེན་སྤྱར་བར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་ཕུགས་འགྱང་རིང་པོར་གཟིགས་ནས་ཨ་རིའི་སྲིད་འཛིན་རྩོ་སྙ་ལྷ་Franklin D. ལ་དོན་ཚན་ཆེན་པོ་གཉིས་ཅན་གྱི་འཚམས་ཞུའི་ཕྱག་ཡིག་ཅིག་ཕེ་ཌ་སི་འགའ་ཏུ་བསྐྱེད་འཚམས་ཞུའི་ཕྱག་

ཡིག་དེ་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཚ་མཐོ་ཤོས་ཤིག་གི་ཙ་རིའི་སྲིད་འཛིན་ལ་བསྐུར་བ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་ཆེ་སྤ་ཤོས་དང་། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྲོད་ཅ་ཅན་གལ་ཆེ་དང་གྲེང་རིན་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་ས་མ་ཤོར་བའི་སྟོན་དུ་ཙ་རི་དང་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོ་མི་སྣའི་བར་དུ་འབྲེལ་ལམ་རྒྱ་བྱུང་དང་། ལྷག་པར་འཚམས་ཞུའི་ཐུག་ཡིག་དེའི་ནང་དོན་དང་། ཕྱི་ས་སུ་ཙ་རི་ཡི་སྲིད་འཛིན་ལ་ཐུལ་ཡོད་མེད། ད་ཆ་གང་ཞིག་ཏུ་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ནས་གཏམ་བཤད་བྱེད་རྩི་ཡོད།

པཎ་ཆེན་རྒྱལ

རྒྱོས་ཡུལ་མདོ་སྨད་མཛོད་དཀའ་ནས་ཡིན། ཞ་ཡུལ་དུ་སློབ་ཚུང་དང་ཟློང་གི་བོད་ཡིག་སློབ་འབྲིང་སོགས་འགྲིམས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འཇོར་ཞིང་ལོ་དེ་ས་ཐུ་བོད་ཕྱིམ་སློབ་གྲྭར་འཛུལ་ཞུགས་ཀྱིས་བོད་སྐད་ཡིག་དང་དབྱིན་ཡིག་བཅས་པར་སློབ་སྦྱོང་བྱས། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༣ ལོར་ནོར་གྲྭིང་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ལོ་ངོ་གསུམ་རིང་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ཆུང་འཛིན་གྱིས་ཞིན་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་བཅས་པའི་སྐད་ཡིག་གཉིས་པར་སློབ་གཉེར་བྱས་ཏེ། ༢༠༠༦ ལོར་ནོར་གྲྭིང་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་ནས་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པའི་ (BA)བསྒྲབ་པ་ཕུལ་བྱུང་སློབ་མའི་གནས་རིམ་དང་ལྡན་པར་མཐར་སོན། ༢༠༠༦ ལོར་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་སྐབས་གཉིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་ (MA)སློབ་གཉེར་བྱས་ཤིང་། ༢༠༠༥ ལོར་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་ (Masters in Tibetan History)སློབ་མཐར་ཕུལ་བྱུང་གནས་རིམ་དང་ལྡན་པར་མཐར་སོན། ད་ལྟ་ནོར་གྲྭིང་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཤུས་ཞིས་ལྷེ་གནས་ཁང་དུ་ཤུས་ཞིས་དང་ཆོས་སྒྲིག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་མྱས་བཅས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ གོ་མིན་ཏང་གི་མི་སྣ་ཏོང་ཐུང་ས་ཁང་བོད་དུ་སྒྲིབས་བའི་སྤ་ཕྱིའི་གནས་ཚུལ་འགྲན།

བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཅན་ལས་མཚོག་སྒྲ་ཆེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཚོག་ནས། སྤ་ཕྱི་ཞེངས་གསུམ་ལ་རྒྱ་ནག་གོང་ནས་མཐའ་སྨོད་བཏང་བ་དང། རང་བཙན་གསལ་བསྒྲགས་ཁྲབ་སྒྲིལ་གནང་བ་སོགས་རླབས་ཆེན་གྱི་བྱ་བཞག་དེས། རྒྱ་གོང་ཚབ་སྲིད་ཐ་དད་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཇོ་ཨིང་བཞེངས་པ་སྟེ། རྒྱ་གོང་མཚོང་ཡོན་འབྲེལ་བ་ཙམ་ལས་དེ་ཡན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་མེད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་ལ་གོང་དུ་མཚོང་ཡོན་ལས་འདས་པའི་རྒྱ་ཡན་གྱི་བྱ་ཕྱོད་གང་ཡང་སྲིད་དབང་དང་སྲིད་ཀུས་མེད་པ་དེ་གསལ་སྟོན་བྱས་པ་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་འདིར་ཅུ་དབང་མཚོག་དགོངས་ཇོགས་ཀྱི་མཚོང་འབྲལ་མིང་འཁྲེར་ཐོག་རྒྱ་ནག་གོ་མིང་ཏང་གི་མི་སྣ་དང་གོ་ཏོང་ཐུང་ས་ཁང་བོད་དུ་བཏང་བའི་ལྷ་ཕྱིའི་གནས་ཚུལ་འགན་ཞིག་གི་སྐོར་ཏེ། ཏོང་ཐུང་ས་ཁང་གོང་དུ་མ་སྒྲིབས་པའི་ལྷ་རོལ་ཏུ་རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་གོང་དུ་མི་སྣ་གཏོང་རྒྱུའི་ཐབས་ཤེས་རིམ་པ་ཇི་ལྟར་བྱས་ཚུལ་དང། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོར་ཅང་ཅེ་ཅི་ནས་ཅུ་མཚོག་བཅུ་གསུམ་པར་ཕྱག་བྲིས་ཤེག་བསྒྲར་ཡོད་པ་དེ་ལན་བུ། ཅུ་ལ་དབང་མཚོག་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོའི་བླུ་ ༥ ཚེས་ ༡༤ ལ་སྒྲག་དམ་བཀའ་ལན་དོན་ཚན་བརྒྱད་ཅན་ཞིག་ཕུལ་ཡོད་པ་དེའི་སྐོར་མཚོན། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་དབྱིན་གཞུང་ནས་ཏོང་མོ་ཐུང་ས་ཁང་བོད་དུ་སྒྲིབས་པར་ལྷ་ཚུལ་དང་བྱ་ཕྱོད་ཅི་སྒྲིས་ལ། བློ་གཏུ་བོས་རྒྱ་བོད་དབྱིན་གསུམ་གྱི་ཡིག་ཚ་ཚད་ཐུབ་དབྱད་ཁྲངས་བྱས་ཏེ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཡོད།

གཙུག་ཕུད་འཛིགས་མེད།

 ༡༩༤༤ལོར་ནག་ཚུ་ས་ཁྲལ་སྒྲ་ཆེན་ཇོང་ལྷ་ཆེན་ཕྱི་ས་ཤར་སྐྱེས་ཤེང། དེ་ནས་༢༠༠༥ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་ཏེ་བོད་དགོན་དབལ་གསལ་ཤེན་བསྟན་སྐན་རིའི་གླིང་དུ་སྒྲིག་ཞུགས་བྱས་ཏེ་གཙོ་བོ་ནང་དོན་རིག་པའི་སློབ་སྦྱོང་བཙོན་བྱས་པ་དང། དཔལ་ཡང་ལོ་རིམ་བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་དུ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཐུས་ཡིན། གཞན་ཡང་ཞོར་དུ་རྒྱ་ལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་སོགས་སྦྱོང་བཙོན་བྱས་དང་བྱེད་ཐུས་སུ་མཆིས།

བོད་ཀྱི་ཐོན་ཆེན་རྒྱ་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གསང་བ་འཚོལ་ཞིབ།

བར་དུ་དུས་ཀྱི་གཤན་འཕྲང་ཞིག་གིས་རྒྱུན་བས་བོད་ཀྱི་འཛངས་ཐོན་མི་བདུན་དུ་བྱགས་པའི་ཐོག་མ་ཐོན་ཆེན་རྒྱས་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་གཏུང་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་འགག་ཞིག་གསང་བའི་གསེར་ཏུ་སྦས་ཏེ། དགོས་དབང་གིས་ཐོན་ཆེན་དེ་ཉིད་ཡར་ལྟེ་ཤས་པའི་བྱ་ཡིན་པའི་རྟོག་སྣང་ཡ་མཚན་པོ་ཞིག་བཞེངས་སྐྱན་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་སྤོན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཛིན་པ་པོ་དང་འཚོལ་ཞིབ་པ་དག་གིས་རྟོག་སྣང་རྟོག་སྣང་གི་ས་ར་མ་བཞག་པར་མ་དག་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་ཥོར་ཏེ་དོན་དངོས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ངོ་སྤྲོད་བྱས་ཡོད་ལ། ད་ལྟའི་དབར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྣ་བ་པོ་ཚང་མས་ཀྱང་རྟོག་སྣང་དེ་ཉིད་ལོ་རྒྱུས་རང་དུ་བརྒྱམས་ནས་འཕྲེལ་བར་ཤད་བྱས་ཡོད། འདིར་ཁོ་བོས་བརྗོད་དོན་གཅོ་པོ་ << ཏྲན་ཥོང་ཡི་གཉིང་ >> གཅོ་ས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡི་གཞུང་ཆ་ཤས་པ་ཁག་ལ་གཞི་བཅོལ་ཏེ་ཐོན་ཆེན་རྒྱ་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་སྐོར་ལོ་རྒྱུས་དང་རྟོག་སྣང་གཉིས་ས་གསེར་སོར་འབྲེད་བྱས་ཏེ་ཡང་སྟེང་ཐོན་ཆེན་ཁོང་གི་ཡན་སུ་ཡིན་པ་དང། གདུང་རྒྱུད་གང་དུ་གཏོགས་པའི་སྐོར་ལ་ཡུན་རིང་དབྱད་ཞིབ་བྱས་པའི་གྲྭབ་དོན་རྣམས་གྲེང་ཡོད་ལ། གཞན་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཆེས་ཉུང་ཕྲ་བའི་སྐབས་དེར་ཐོན་ཆེན་ཁོང་གིས་རྒྱབས་ཆེན་ཀྱི་མཛད་རྟེས་བསྐྱངས་པ་སྟེ། ལོ་ངམ་ཏ་ཕྲ་ཁམས་དེ་རྒྱལ་གྱི་གྱམ་བཀོངས་པའི་དགྲ་ཕ་ཐྲལ་པ་དང་སྒས་ལྷ་ལྷེ་བོད་ཡུལ་དུ་གཏན་ཏངས་ཤེང་བོད་ཐྲི་ཞི་རྒྱལ་པོ་རྡུ་བསྐོ་བཞག་གནང་སྟེ་ད་སྐབས་བོད་མི་ཐྲི་བོ་གནམ་བསྟན་ཀུན་ཀྱི་ཆེས་བརྟེད་དཀའ་བའི་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་སྲིད་གསོ་ཇི་ལྟར་གཡོ་ཡོད་པའི་སྐོར་ལ་དབྱད་ཞིབ་བྱས་ཡོད། དེ་བཞིན་སྔོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་རིགས་ཐོན་ཆེན་གཞན་དང་མ་འདྲ་བར་དམིགས་བསལ་མ་ཉམས་གོང་འཕེལ་དང་རྒྱུད་འཛིན་ཇི་ལྟར་གནང་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་འཚོལ་ཞིབ་དང་དབྱད་བརྗོད་ཞིབ་རྒྱས་བྱས་པའི་བོད་རིག་པའི་ལེགས་སྐྱེས་ཞིག་མཁྱེན་ལྟན་མཁས་དབང་རྣམ་པའི་གསོས་སུ་བཏེགས་ཡོད།

ཚོགས་དེས། གཉིས་པ།

སོ་རྒ་ཚེ་རིང།

(སོ་རྒ་)ཚེ་རིང། མདོ་སྨད་ཏ་བ་རྫོང་ཚོ་རྡེ་མ་ཞང་སོ་རྒ་མ། ཡུལ་ཚོའི་སྨོན་ཆུང་དུ་བོ་ངོ་གསུམ་ཙམ་ཕྱིན་རྡེས་ཀོ་རྨེའི་ནང་བསྟན་གཞོན་ནུའི་རིགས་སྨོན་ཁང་དུ་འཇུལ་ཞུགས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་རིག་གནས་སོ་གས་ལ་སྦྱངས། ༡༥༥༨ བོར་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་ཏེ་ཀོ་རྨེའི་བྱེས་པ་བླ་ཚང་ཆེས་མཐའི་བོད་ཀྱི་རིགས་གནས་སྨོན་གཉེར་ཁང་ནས་བོ་ཡུན་བཞི་ལ་སྨོན་སྦྱོང་དང། ༡༥༧༢ བོར་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྨོན་གཉེར་ཁང་དུ་སྐབས་བཅུ་དྲུག་བའི་རིགས་གནས་རབ་འབྱམས་པའི་བསྟན་པ་མཐར་སོན། ༡༥༧༩ བོར་ནོར་གླིང་བོད་ཀྱི་རིགས་གཞུང་གཅེས་སྐྱོང་ཁང་གི་ཨ་རྒྱ་བའི་མཛད་རྣམ་སྟེ་ཚན་དུ་ལས་ཀ་བྱས་དང་བྱེད་ཐུས་ཡོན།

བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་རིགས་གཞུང་དང་ཤེས་ཡོན་ལ་རྟོག་ཞིབ།

ཕྱི་ནོར་ཨགོང་ས་ཨ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ས་བོད་མི་རིགས་འདི་ཤེས་ཡོན་ཀྱིས་ཆེག་བསྟེལ་ངང་གནས་ཐུབ་པ་དགོངས་པའི་མཚན་ལུ་བཟུང་སྟེ། བོད་མི་རྣམས་བཙན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་མ་ཐག་བོད་བཀྲུད་ནང་བསྟན་དང་དེང་རབས་ཤེས་ཡོན་ཟུང་འབྲེལ་ཀྱི་སྨོན་སྦྱོང་སེར་མོ་རིས་མེད་ལ་སྦྱོང་གནང་དང། ཡ་རབས་བཟང་སྦྱོང་ཀྱིས་ཐུག་པའི་མི་རིགས་ཤེག་ཡོང་ཐབས་འབའ་ཞིག་ཐུགས་ལ་བརྩག་ཅིང། ཆོས་དང་ཚན་རིག་གང་ལ་ཡང་དུས་བསྟན་ལེགས་བཅོས་མཛད་པས་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་མ་བརྩག་རྒྱུན་སྐྱོང་ངང་དུ་ལྷ་ཡར་ཐོན་རྒྱ་ཁབ་ཁག་གི་ས་ཀྱང་འགྱམ་ཆུ་ལྷང་སའི་བཙན་བྱོལ་བ་གཞན་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་བྱུང། འོན་ཀྱང་ཡུལ་དུས་ཁོར་ཡུག་གི་འགྱུར་བ། མི་རབས་གསར་རྟེང་བར་ཀྱི་བསམ་བློའི་ཁྱད་པར། འཚོ་གནས་དང་ངོ་བོའི་འཚོ་འགྱུར་ཀྱིས་ད་ལྟའི་གནས་བབ་ཁོད་བོད་མི་གཞོན་སྒྲེས་ཚོའི་བསམ་བློའི་ནང་ཨ་གོང་ས་ཨ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་གཙོ་ས་བའི་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་གཞུང་དམངས་ཡོངས་ཀྱིས་གནའ་དེང་ཤེས་ཡོན་ཀྱི་

འཚེལ་བྱོགས་རྒྱལ་སྤྱི་འི་སྟོངས་ཚར་བསྒྲུལ་གནང་ཡོད་པ་འདི་རིལཱ་ཏེ་གས་དང་སེམས་འཚབ་ཞན་ཅམ་འགྲོ་བ་ཞིབ་འཇུག་གི་གནད་དུ་བཟུང་སྟེ། ཐོག་མའི་ཤེས་ཡོན་ལྷ་གནས་ངོས་འཛིན་ཏེ་ཞིབ་བརྒྱད་ཕྱི་རབས་བོད་མི་གཞོན་སྐྱེས་ཚོར་ཤེས་ཏེ་གས་ཡོང་རྒྱ་གལ་འགངས་ཆེ་བར་མཐོང། དེ་བས་འདིར་སྒྲག་ས་ཆོས་སྐར་དང་མ་སུ་རི་སྨོན་གྲ་གཉིས་ཀྱི་བྱང་བ་ངོས་འཛིན་དང། སྨོན་གྲ་ཁག་གི་སྨོན་གཞི་གཏན་འབེབས་ཀྱི་རིམ་པ། རྒྱལ་ཕྱི་དང་མཐུན་པའི་ཕྱག་འཚེར་གནང་སྒོལ་ལ་བཏེན་བོད་ཀྱི་གནའ་དེང་ཤེས་ཡོན་གྱི་འཚེལ་བྱོགས་རྒྱལ་ཕྱི་འི་སྟོངས་ཚར་བསྒྲུལ་ཐུབ་པའི་ངོས་འཛིན་དུ་དབྱང་གཞི་འི་ཡི་ཀ་ཚ་རྩམས་གཙོ་ར་བཟང་དང། རྒྱས་ཅན་དབྱོད་ལྟན་ཏན་རབས་པ་འགར་འདི་ཞིབ་དང་ཐྲོང་བསྡུར་བརྒྱད་བོད་མི་བཅན་བྱོལ་པའི་ཤེས་ཡོན་ཐད་ངོས་འཛིན་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པ་ཡིན།

ཀ་བོ་རྡ་མཁྱེན།

ཐུན་གྱི་མིང་ལ་ཤ་བོ་རྡ་མཁྱེན་དང་ཁ་ཡུལ་མདོ་སྨད་རེབ་གོང་ནས་ཡིན། བོད་ནང་དུ་སྨོན་ཆུང་དང་སྨོན་འབྲིང་བརྒྱད་ནས་བོད་ཡིག་དང་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་ལ་སྦྱངས། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༩ལོར་རྒྱ་གར་ལ་བཅན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་ནས་ལྷ་ཕྱི་རས་ཤེས་ནས་དགའ་ཚལ་སྨོན་གྲྭ་དང་ནོར་ཁྱིང་མཐོ་སྨོན། ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྨོན་གཞི་ར་ཁང་། ལྷ་ཏྲ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སྨོན་གཞི་ར་ཁང་བཅས་སུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་གཙོ་བྱས་ཏེ་རིག་གནས་ཆེ་ཆུང་མང་བོར་སྨོན་སྦྱོང་བྱས། ད་ལྟ་སུ་མཐུད་ནས་ལྷ་ཏྲ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སྨོན་གཞི་ར་ཁང་དུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ཿཨཏ་ཏ། ཀ་ཀི་ སྨོན་གཞི་ར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ། སྨོན་ཞོར་དུ་ལྷ་ཏྲ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སྨོན་གཞི་ར་ཁང་གི་ ལོ་རྒྱུས་སྨོན་དགོན་གཞོན་པའི་འགན་འཛིན་འགྲུར་ནས་བོད་དང་ཏེ་མ་ལ་ཡའི་ལོ་རྒྱུས་སྨོན་ཁྱེད་ཡང་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

བོད་ཀ་བའི་རིག་གནས་སློབ་ལ་དཔྱད་པ།

བོད་ཀ་བའི་རིག་གནས་ནི་བོད་རང་སར་ཆེས་གཙོད་མ་ནས་དང་འཚེལ་བྱེད་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཚེལ་རིམ་དང་མཐུན་པར་འགྱུར་བ་གང་འཚམས་བྱེད་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཆེས་གཙོད་མའི་བྲག་དང་རྩོ་བརྩོས་རི་མོའི་གྲས་སུ་ཀ་བའི་རི་མོ་སྣ་ཚོགས་ཐོན་བཞིན་ཡོད་ལ། ཕྱིས་ཀྱི་ལྷོ་བས་རིས་དང་ཐང་གཅིག་ཀྱི་ངོས་སུ་ཡང་ཀ་བའི་རི་མོ་མང་དུ་ཐོན་བཞིན་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་བོན་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཁོད་དུ་ཡང་ཀ་བའི་བོན་སློབ་དགུ་སོགས་མང་པོ་འབྱུང་གི་ཡོད། ཡིན་ནའང་དཔ་སན་ང་ཚོས་བོན་ཀ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་སློབ་ལ་ཞེན་འཛིན་གྱི་ངང་ལ་བྱས་ནས་གཙོད་མའི་རིག་གནས་དེ་ཉིད་ཀྱི་གོ་དོན་དང་གནས་བབ་སོགས་གླེང་ཡོད་པ་ཅ་ཅང་དཀོན་པོ་ཞིག་ཡིན། དེ་བས་ཐུན་གྱིས་ད་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱི་བོད་རིག་པའི་ཚོགས་འདུ་ལ་བོད་དང་ཏི་མ་ལ་ཡའི་བྲག་དང་རྩོ་བརྩོས། ལྷོ་བས་རིས་དང་ཐང་ཀ་སོགས་སུ་འགོད་པའི་ཀ་བའི་རི་མོའི་མཚོན་དོན་དང་། དེ་བཞིན་བོན་གྱི་ཡིག་ཆེང་ཀ་བ་རྒྱས་ཀྱི་མདོ་དང་ཀ་རུ་རུ་སྟོན་གཉིས་གཞིར་བཞག་ནས་བོན་ཀ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་ནང་དོན་སོགས་ཀྱི་སློབ་ལ་དཔྱད་པ་ཞིག་མཚམས་བྱེད་རྒྱ་ཡིན་མོ།།

པཎ་ཚེ་དབང་།

མདོ་སྟོད་ཚ་བ་སྨང་དུ་སྐྱེས། ཟླ་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་རྗེས། བོད་ཁྱིམ་གོ་པལ་ཟུ་རུ་འཛིན་རིམ་དགུ་པ་བར་དུ་འགྲིམས། དེ་ནས་ལྷ་རྩ་ཚུ་སི་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་འཛུལ་ཞུགས་བྱས་ཏེ་བསྟན་བཅོས་འཛིན་གྲྭ་ (Shastri) དང་སློབ་དཔོན་འཛིན་གྲྭ་(Acharya) བཅས་རིམ་པ་ཐོན། དེ་ནས་ནུབ་རྒྱུད་ཧྥལ་མའད་སྡེ་(West Bengal)རུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་སྟན་དགེ་མཁན་ཆེན་ Rabindranath Tagore གྱི་མཐོ་སློབ་ Visva-Bharati མམ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ Shantiniketan ཞེས་པ་རུ་ལོ་གཉིག་ཙམ་རིང་འབྱམ་རམས་པའི་སྟོན་འགྲོའི་སློབ་སྦྱོང་རྒྱས་ཚར་རྗེས། མཐོ་སློབ་དེ་གা་རུ་བོད་ཀྱི་འདས་

མཚོ་རིས་གཙས་ཐོག་ལ་འབྲས་རམས་བའི་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་བཞིན་མཚན། ད་ལྟ་སྒྲེང་ལོར་"᠈᠈"ཏུ་ལའི་བློ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཚོམ་རིག་དགེ་ཁྲན་བྱེད་ཐུས་བཅས་སོ།

ལོ་ངོ་དྲུག་ཅའི་ནང་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བོད་ཀྱི་འདས་མཚོད་རིག་གནས་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགྱུར་བཞིན་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྲེལ་བ།

བོད་ལ་དུས་འགྱུར་བྱུང་ནས་མི་ལོ་དྲུག་ཅའི་ནང་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་དཔལ་རིག་གསུམ་གྱི་གནས་སྟངས་ལ་འགྱུར་ལྡོག་གནམ་ས་བློ་འཕེལ་བརྟེས་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་ཅིང། དེའི་ནང་ནས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་གཉིས་ལ་བརྩོག་ཏུ་མེད་པའི་ཁྱོད་རྒྱུད་ཚབ་ཆེན་པོག་ཡོད། འདི་དག་གི་ཡོང་གཞིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི་ཕྱི་ནང་གི་རྐྱེན་གཉིས་ལ་ཐུག་ཡོད་ཅིང། ཕྱིའི་རྐྱེན་ནི། སྤྱི་ལོ་᠑᠕᠕᠔ལོར་རྒྱ་དམར་གྱང་བྲན་གྱིས་བོད་ས་ཡོངས་རྫོགས་དབང་བསྡུར་བྱས་རྟེས། དམར་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་གནོན་ཤུགས་དང་བཅན་བཀུན་བཀུན་ལོག་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་རྣམས་ཉམས་དམས་སུ་བཏང་དང་གཏོང་སུས་དང།ནང་གི་རྐྱེན་ནི། ཕྱིའི་རྐྱེན་དེ་དག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་བ་ལ་བཏེན་ནས། བོད་ཀྱི་མི་རབས་གསར་བའི་ནང་གཙོན་རྣམས་ལ་རང་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་གཙོ་ས་བའི་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་རྣམས་ལ་རྒྱས་མངའ་དང་གོ་ཚོགས་དབེན་པ་མ་ཟད། དོ་སྣང་བྱེད་མཁན་ཡང་རེ་ཁྱང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་དག་རེད། བོད་ཀྱི་འདས་མཚོད་རིག་གནས་ནི། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྟའི་ཡ་ཀྱལ་ནང་དོན་རིག་པ་དང་འབྲེལ་བ་ངེས་ཅན་ཆགས་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་དང་འབྲེལ་བ་གཏེང་ཟབ་ལྟན་ཡོད། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་རྣམས་ཉམས་རྒྱད་འགྲོ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་བོད་ཀྱི་འདས་མཚོད་རིག་གནས་ཀྱང་ལྟན་དུ་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པས། ད་ལན་ཁོ་བོས་མི་ལོ་དྲུག་ཅའི་ནང་དུ་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བོད་ཀྱི་འདས་མཚོད་རིག་གནས་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་རྣམས་ཞིབ་ཕྲ་གཟིགས་བར་བྱེད།།

ཚོགས་དེས། གསུམ་པ།

གླགས་པ་རྒྱལ་མཚན།

གླགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དང་པ་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཇ་བ་ནས་ཡིན། བོད་ནང་ནས་སྨོན་ཆུང་འགྲིམས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༠ཅ ལོའི་ལོ་མཇུག་ལ་བཅན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་ནས་ས་སྐྱ་མཐོ་སྨོན་དང་ས་ཆ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྨོན་གཉེར་ཁང་བཅས་ནས་བོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་རིག་གནས་དང་ནང་དོན་རིག་པ་སོགས་ལ་སྦྱང་བ་བྱས། ད་ལྟ་ཆུ་མཐུད་ནས་དབལ་ཕྲོང་ས་བཀའ་གླ་ནས་སྐབས་དང་པོའི་ཚོམ་རིག་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་འདོད་ཆུས་ཡིན།

བཅན་བྱོལ་བོད་ཀྱི་བཙམས་སྒྲུང་གི་འཕེལ་རིམ་ལ་དཔྱད་པ།

བཅན་བྱོལ་གྱི་ཚོམ་རིག་སྤྱི་དང་ཡང་སྐོས་བཙམས་སྒྲུང་ནི། བཅན་བྱོལ་གྱི་ཚགས་ཤོག་ཐོག་མ་ཁ་བོད་མི་རང་དབང་། དང་། ཁ་རང་དབང་སྲུང་སྐྱོབ་ཀ། སོགས་བོད་ཡིག་ཚགས་ཤོག་གཙོས་ཚགས་ཤོག་ཁག་རིམ་གྱིས་བྱང་བ་བསྡུན་ནས། བཅན་བྱོལ་གྱི་ཚོམ་པ་པོ་དག་གིས་འཚོ་བ་དང་ཕན་ལ་རྟོགས་ཞིབ་བྱས་ཏེ་བཙམས་སྒྲུང་བྱང་འགོ་ཚུགས་ཡོད་ཀྱང། ཐོག་མའི་ཚར་བཅན་བྱོལ་གྱི་བཙམས་སྒྲུང་དག་ལ་དམངས་སྒྲུང་གི་ཆས་པ་ལས་དེང་རབས་ཀྱི་བཙམས་སྒྲུང་གི་གཤིས་ཀ་མེད་ལ། རིམ་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་བྱང་བ་བསྡུན་ནས་དེང་རབས་བཙམས་སྒྲུང་གི་རྩབས་རྒྱུན་གསར་བ་ཞིག་འཐུར་འགོ་ཚུགས་ཏེ་འཕེལ་རྒྱས་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་ན། འདིར་བས་ཁ་ བཅན་བྱོལ་བོད་ཀྱི་བཙམས་སྒྲུང་གི་འཕེལ་རིམ་ལ་དཔྱད་པ། ། ཞེས་པའི་དཔྱད་ཚོམ་ཞིག་གྲུབ་པར་བྱས་ཡོད། དཔྱད་ཚོམ་སྟེ་ཚན་དང་པོ། དམངས་སྒྲུང་གི་རྩམ་པ་ལྟན་པའི་བཙམས་སྒྲུང་གི་དུས་སྐབས། སྟེ་ཚན་གཉིས་པ། དམངས་སྒྲུང་ལས་ཐོལ་བཏོལ་བྱས་པའི་བཙམས་སྒྲུང་གི་དུས་སྐབས། སྟེ་ཚན་གསུམ་པ། བཙམས་སྒྲུང་གསར་པའི་དུས་སྐབས། ཞེས་སྟེ་ཚན་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱིས་གྲུབ་ཅིང།

སྟེ་ཚན་སོ་སོའི་སྒྲབས་ཀྱི་བརྒྱམས་སྒྲུང་ཁག་གི་ནང་དོན་སྟེང་བསྡུས་ངོ་སྤྲོད་དང། དེའི་སྒྲུ་རྒྱ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་བཅས་ལ་དཔྱད་པ་གནང་ཡོད་པ་བཅས་སོ།

ཏོ་ཏེ་སྒྲུབས།

པ་ཡུལ་དུ་སློབ་གྲྭ་ཆུང་འཛིང་རིམ་བས་མཐར་ཕྱིན་ཏེ། ༡༩༥༩ ལོར་ཟླ་ལྷོ་མི་རིགས་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭནས་ལེགས་པར་མཐར་ཕྱིན། ༡༩༥༧ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འགྲོར། ༡༩༥༨ ལོར་ས་རྩ་མཐོ་སློབ་ནས་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པའི་བསླབ་གནས་གྲུབ། ལྷ་རྩ་ཏ་ཤི་དབུས་གོང་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཞུགས་ཏེ་ལོ་བཅུ་ཕྲག་གཅིག་ཙམ་ལ་ནང་བསྟན་མཚན་ཉིད་རིག་པས་གཙོས་པའི་གནའ་དེང་གི་སྒྲུབ་ཡིག་དུ་མར་བཙོན་པ་བྱས་ཏེ། ༡༩༧༢ ལོའི་ཟླ་ལྷ་བར་ཞལ་ཐུན་རྒྱ་སྟེ་སློབ་དཔོན་ཞེས་པའི་བསླབ་གནས་སོན། སློབ་མཐར་ཕྱིན་མ་ཐག་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་རིགས་ཀྱི་བདག་པོས་བོད་ཀྱི་ཙོམ་རིག་སྟེ་ཚན་དུ་ཉམས་ཞིན་ལས་རོགས་ཀྱི་ལས་གནས་སུ་ཐད་བསྐོས་གནང། ༡༩༧༥ ལོའི་སྨྱ་ཟླ་ལྷ་བ་ནས་འབྱམ་རམས་པའི་བསླབ་གནས་མགོ་བཙུགས་ཤིང། ད་ལྟ་སྐད་བརྡ་རིག་པ་བརྗེད་གཞི་བྱས་པའི་འབྱམ་རམས་པའི་བསླབ་གནས་གཉེར་བཞིན་པ་ཡིན།

ཅིའི་ཕྱིར་སྨྲིན་ཀྱི་ཡོ་ཤ་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ནམ།

དེ་ཡང་སྔ་མོའི་ལོ་པཊ་བཀའ་དྲིན་ཅན་ཆགས་ཀྱིས་ལེགས་སྒྲུར་སྐད་ལས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ཐམས་ཅད་ལས་པལ་མོ་ཆེ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བསྟན་བའི་བཀའ་དང་དེའི་དགོངས་འགྲེལ་བསྟན་བཅོས་དབུ་ཕར་མཛོད་འདུལ་སོགས་ནང་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་དངོས་དང་འབྲེལ་ཞིང། དེ་དང་དངོས་སུ་མ་འབྲེལ་བ་དགེར་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྲོད་པ་དང་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བ་ལ་སོགས་པའང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས་པར་བལྟོས་ནས་བསྒྱུར་བར་མཐོང་ལ། སྒྲུ་རྒྱ་ཙོམ་རིག་གི་བརྒྱམས་ཆོས་ཁེ་གཅང་ཞིག་བསྒྱུར་བ་ཅུ་ལམ་མེད་པའི་ཚོད་དུ་སྣང་ཡང་དགེགས་བསལ་ལྟ་བུར། དུས་རབས་ ༡༥ བའི་ནང་དུ་རྒྱ་གར་ཙོམ་རིག་གཏོས་

ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དག་ལས་ནང་བའི་ཚོས་གཞུང་དང་ཡང་དམིགས་བསལ་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡང་ཞེད་པར་མ་ཟད། ཕྱོམ་མཁན་གྱི་ལེ་དུ་ས་སྟེ་ནག་མོ་ཁོལ་ཡང་ཕྱི་རོལ་བ་ཞིག་ཡིན་ན། འོ་ན་བ་བྱང་ཆུབ་ཆེ་མོ་མཚོག་དང་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་གཉིས་ཀྱི་ཕོ་ཉ་བྱ་བའི་སྒྲུ་རྩལ་བརྒྱམས་ཚོས་འདི་དམིགས་ཀྱིས་བདམས་ཏེ་བསྒྲར་དགོས་པའི་དགོས་པ་གང་ཡིན་ནམ། དབྱུད་ཕྱོམ་འདིར་ཡུན་རིང་སེམས་ལ་བརྟག་ཅིང་དཔྱ་སྒྲས་ཀྱང་གསལ་བོར་བཤད་པ་མ་མཐོང་བ། སྒྲིན་ཀྱི་ཕོ་ཉ་བོད་སྐད་དུ་བསྒྲར་དགོས་པའི་ཕྱི་རྒྱུན་དང་ནང་རྒྱུན་གང་ཡོད་རིགས་པ་ཞིག་མོས་དབྱུད་པ་བྱས་ཡོད་པས། བོད་ཀྱི་ཕྱོམ་རིག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་ཀྱི་ཐད་ནས་བཤད་ན། སྟོང་ཆ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་སྐོང་ཐབས་བྱེད་པར་འབད་བརྩོན་བྱས་ཡོད།

ཨ་འབྲུག་དཀོན་མཚོག

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ནས་བཟུང་དེ་ལྟའི་བར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཏུ་ལའི་ཟླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་བོད་ཡིག་སྟེ་ཚན་ཀྱི་ཉེ་བའི་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་ B.A ཡི་ཕྱོམ་རིག་སློབ་དཔོན། གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་ M.A ཡི་བསླབ་གཞི་ཆ་འཛིན་བཟོ་འགོད་ཀྱི་ལས་འགན་ཁྲིར་མྱས་ཡིན། དཔེ་ཆ་རན་སིར་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་འོད་རིག་པའི་ཚོགས་ཆེན་ཞིང་བཅས་བཅོ་ལྔ་པ་དང། དེ་སྔ་ཆོར་ཕེ་ར་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་འོད་རིག་པའི་ཚོགས་ཆེན་ཞིང་བཅས་བཅུ་གཉིས་པར་ཞུགས་པ་དང། ཁ་ན་ཌར་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་འོད་རིག་པའི་ཚོགས་ཆེན་ཞིང་བཅས་བཅུ་གཉིས་པར་ཟླས་ཀྱི་དབྱུད་ཕྱོམ་ལ་ངོས་ལེན་ཐོབ། དེ་བཞིན་དུ་རྒྱ་གར་ནང་ཁུལ་ཀྱི་རིག་གཞུང་དབྱུད་གླིང་ཚོགས་འདུ་དུ་མར་ཞིང་མར་བོར་ཞུགས། ཕྱི་ལོ ༢༠༠ཅ ནས་༢༠༡༡ བར་ལོ་གཉིས་རིང་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་དགེ་རྒན་བྱས་ཐྱོང། བཞུགས་སྒར་ཀོཊི་ཚོས་མཐོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཁང་ནས། ལོ་བདུན་རིང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཐོག་ཆེས་མཐའི་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པ་ཐོན།

གནས་པོའི་རྒྱ་གར་དང་པོད་ཀྱི་མཁས་པའི་སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་ བརྗོད་བྱར་བསྡུར་དབྱད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་ཉམ་ལ་བ་དང་ཁྱད་པར་གྱེང་བ།

ངོ་སྤྲོད། སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་དོན་རྒྱན་སོ་ལྔ་དང་། སྒྲ་རྒྱན་རིགས་གསུམ་གྱི་ནང་གསེས་དཔེར་ བརྗོད་ཅོ་ལོ་ཀ་ཉིས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་ཙམ་དང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་གཉིས་ཀྱི་དཔེར་བརྗོད་བཅས་ཁྱོན་ ཅོ་ལོ་ཀ་བརྒྱད་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་བརྗོད་བྱཉམ་ནང་དོན་གཅིག་བསྡུར་བྱས་པ་ཡིན།

བསྡུར་ཞིབ། སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་ཉམ་ལ་བ་ལྔ་བཅུ་ལྔག་དང་། མེ་ལོང་མའི་སྐོར་གྱི་དབྱད་ཚོམ་ བདུན་ཅུ་ལྔག་ལ་བསྡུར་ཞིབ་བརྒྱུད། དཔྱིའི་སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་བརྗོད་བྱ་དོན་གྱི་སྐོར་ལ་དབྱད་པ་ ཏ་ཙང་ཤུང་བ་དང་། དཔེར་བརྗོད་ཡོངས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་དང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པའི་དཔེར་བརྗོད་བར་ བསྡུར་དབྱད་བྱས་མེད་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

དབྱད་ཐབས། ཚོམ་རིག་གཤིན་བསྡུར་རིག་པའི་ཐབས་ལམ་སྤྱད་དེ་སྒྲན་ངག་མེ་ལོང་གི་སྒྲ་རྒྱན་ དང་དོན་རྒྱན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ཁག་གི་བརྗོད་བྱ་ལ་ནང་བསྡུར་དང་ཕྱི་བསྡུར་གཉིས་ཀ་བྱས། དཔྱིའི་ དཔེར་བརྗོད་ཁག་གི་བརྗོད་བྱ་ཁག ཐུད་མེད། ལངོད་གཏུང། རྒྱལ་པོ། རང་བྱུང། རིག་བྱེད། ལྡ་ ཏུ་དབྱེ་བསྡུ་བྱས་ནས་བསྡུར་དབྱད་དང་། དཔྱི་དང་། རྒྱལ་བ་ལྡ་བ། བོད་མཁས་པ་གསུམ་གྱི་ དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་གཤིན་སྡུར་བྱས་ཡོད།

གྲྭབ་དོན་སྐོར།

༡ དཔྱིའི་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་བརྗོད་དོན་ཚན་པ་དག་ཕྱི་ནས་ཐ་དད་ཡིན་ཀྱང་གཏི་ཅང་ནས་ལྷག་ལ་ ཟབ་པ། རྒྱལ་པོ་དཔེ་གཞིར་བཟུང་བའི་སྒྲེས་པ་པོ་དང་། མཇོས་མ་དཔེ་གཞིར་བཟུང་བའི་བྱད་ མེད། ལངོད་པ་གཞི་རྟེན་དུ་བཟུང་བའི་སྒྲེས་པོ་མོའི་ལྷག་ལ་གསུམ་པོ་མཚོན་བྱ་དང་། རང་བྱུང་ གི་མཇོས་པ་དང་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཏམ་གཉིས་གནད་དེ་གསུམ་གྱི་མཚོན་བྱེད་དུ་གྲྭབ་པའི་ནང་དོན་ ཀྱི་སྒྲོམ་གཞི་དམིགས་བསལ་ཞིག་གྲྭབ་ཡོད་པ་བདེན་དཔང་གཞིར་བཟུང་གིས་གསལ་སྟོན་བྱས་ ཡོད།

།། བོད་དམེ་དགེ་ཏུ་དཔྱིའི་དམེ་ར་བཙོ་དང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤུགས་ཅན་ཁོག་བཙོ་དང་དོན་སྡེ་ཁག་གཉིས་སུ་གྱེས་པ། དམེ་ར་བཙོ་དང་ཀྱི་ནང་དོན་ཁག་གཏིང་རིམ་ནས་འཛིལ་མེད་སིལ་འཕོར་ཡིན་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

།། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པས་ལྷ་ཚོགས་དང་འཕགས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་མི་སྣ་མི་འདྲ་བ་བཞི་བཅུ་ཙམ་དང་། དབྱངས་ཅན་མ་ཁོ་ན་ཕེངས་སོ་བདུན་དང་། ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་ཁོ་ན་ཕེངས་བརྒྱད་དུ་དམེ་ར་དུ་བྱེས་ཡོད། དཔྱིའི་བྱང་མེད་དང་རྒྱལ་པོ་སྲིན་ལ་སྦྱར་ཡང་བོད་དམེ་ར་ལྷ་དང་གང་ཟག་བྱེ་བྲག་པར་མང་དུ་སྦྱར་བའི་ཁྱད་པར་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

།། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པས་ཞི་བ་དང་། བོད་མཁས་པས་བྲག་པོའི་ལྷ་ཚོགས་བརྩོད་བྱས་པ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པས་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལ་སྦྱར་བ་དཔྱི་ལས་ཀྱང་མང་བ་སོགས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

།། མེ་ལོང་མའི་དམེ་ར་བཙོ་དང་ཀྱི་ནང་དོན་ཐོག་གི་གནས་བོའི་འཕགས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་འབྲེལ་བ་དང་བར་ཁྱད་པར། བོད་ཀྱི་སྣྲན་བཤད་མེ་ལོང་གི་དམེ་ར་བཙོ་དང་གི་ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་ཉང་རྟེའི་ནང་དོན་གྱི་ཐོག་ན་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གསལ་སྟོན་བྱས་ཏེ་དབྱད་གནས་དང་དབྱད་ཐབས་དབྱད་འབྲས་བཅས་མངོན་གསལ་དང་གསར་པ་ཡིན་པའི་དབྱད་ཆོས་ཞིག་གོ།།

Thinley Chodon

Ms Thinley Chodon is a young aspiring scholar of the ‘Contemporary Tibetan writings of/on Exile in English’. She graduated from Lady Shri Ram College in 2017 and then from Shiv Nadar University in 2019 with her BA and MA degrees, respectively. Currently working as a freelance editor for CACTUS and as an English Professor at Sardar Patel Vidyalaya, New Delhi. Ms Thinley is a PhD candidate at SOAS (School of Oriental and African Studies, University of London) where her research sees its origins in her MA thesis, sections of which will be presented at the Conference. A writer, an academic and a pedagogue of literature, Ms Thinley’s paper deals with the pangs of exile through a

contemporary figure- Tenzin Tsundue, who wills himself to protest with his pen.

Writing a New Tibet through *Kora*: Tenzin Tsundue's Contemporary Tibetan protest poetry in the Anglophone

Exploring the Tibetan refugee experience through Tsundue's exile

As an Indian of Tibetan origin, my diasporic location becomes my link to those who write their protest. My distance becomes at once, my source of authorial power and disempowerment. In this relationship between the home and exile, the paper will draw on the symbiosis of the Tibetan identity and its assertion through Tenzin Tsundue's (1975- present) exiled refugee status- a predicament that Tsundue successfully uncovers and protests against.

The Tibetan identity today is reinforced through the voices in exile and diaspora and draws its solidarity through a transnational status. Framing exilic Tibetan writings on a global scale through the English tongue asserts a sense of belonging to the world at large. There are notable exiles and writers of the diaspora, who become materially successful but experience a longing for that which is lost even without firsthand experience, as in the case of Tsundue. While poet-activist Tenzin Tsundue's *Kora* excites my scholarly pursuit, what it also alerts me to is the concept of memory and its functionality in building the *homeland* that is lost. The memory of the nation or the home that is not lived in, through the works of Tsundue, primarily, and selected pieces from Bhuchung D Sonam's (1972- present) edited and translated work *Burning the Sun's Braids* raise pertinently provocative questions about the place of these literary figures in and outside of the home that is identified as Tibet. My pronouncement is that while living in settlements in the host country, even amidst the material *and* intangible garb of citizenship, I have sensed a strong reassertion of the Tibetan ethnic identity.

Alongside, what is more pressing is the need, rather, the will to *S*elf-consciousness, in knowing the particular patterns of national historical events, which have led to this exile. In delving deep into understanding a national identity and history different from those who have not suffered the burden of *un*-belonging, my ideas of exile and the condition of the refugee have developed over the course of my research- an idea I would like to put forth in the Conference.

ཚོགས་དྲས། བཞི་པ།

སོ་ཏུ་དར་རྒྱས།

སོ་ཏུ་དར་རྒྱས་སམ་དར་རྒྱས་ནི། ཨ་མདོ་཮་བ་ཕྲོང་ཁོངས་སོ་ཏུ་སྟེ་བར་སྐྱེས། ཆུང་དུས་ནས་སྦྱབས་གསར་རྟྲིང་གི་འདོན་ཚོས་སྒྲོད་ཀྱི་རིགས་གང་མང་སྣང་། ཕྱི་ས་཮་ཀི་ཏྲི་དགོོན་ནས་གཞུང་ཆེན་བཀའ་ཡོད་ལྟའི་ཚ་བ་བློ་འཛིན་དང་བསྡུས་གྱའི་སྐྱོར་དགོན་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་ཏེ་ཀི་ཏྲི་ཏེ་བྱེས་པ་གླ་ཚང་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གནས་སོགས་ལ་སྦྱང་བ་རིམ་བྱས་མཐར། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་མཐོ་རིམ་རིག་གནས་འབྱམས་པའི་ཕྱག་འཚེར་བློ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་སྤ་ཕྱིར་གླ་ཚང་གི་དགེ་ཚན་ཀྱི་ལས་ཀ་དང་ཚབས་ཅིག་དགེ་དེབ་འཕྲིམས་སྟེལ་བ་དང་དེའི་འགན་འཛིན། དུས་དེབ་སོགས་ཀྱི་ཟོས་སྒྲིག་པ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ནས་ཟོས་སྒྲིག་སྟེ་ཚན་ཀྱི་སྒྲི་ཁྱབ་ཟོས་སྒྲིག་པའི་ལས་འགན་ལོ་མང་ཁུར་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གནས་སོགས་ཀྱི་དགེ་དེབ་འགོར་ཆེན་ཟོས་སྒྲིག་དང་དགར་བསྐྱོན་བྱས། སྟོན་སྒྲི་ལས་རོགས་ཀྱི་འགན་ཡང་ཁུར། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ནས་ད་བར་ཀི་ཏྲི་ཏེ་བྱེས་པ་གླ་ཚང་གི་ཆེས་མཐོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་དགེ་ཚན་དང་སློབ་སྒྲི་གཅིག་ལྟོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་སྲུས་ཐོག ཀི་ཏྲི་ཏེ་

དགེ་རྒ་ཚོགས་པའི་འགན་འཛིན་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་དྲུང་དང་ཚོགས་གཙོ་དང་ཚོགས་གཞོན། རྟེའི་གསུང་དྲང་ངེས་ལེགས་བཤད་སྙིང་པོར་ཚོས་བརྒྱད་དང་སེར་སྐྱ་པོ་མོ་རིས་མེད་ཀྱི་མཁས་པའི་བཤོ་གྲྭང་ཆེན་མོ་ཕེངས་དང་པོའི་བཤོ་གྲྭང་གོ་སྒྲིག་གི་ཚོགས་གཙོ་བཅས་ཀྱི་འགན་རིམ་པར་ཁྱར།

གཞུང་ས་ཆེན་མོ་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་སྐབས་ཀྱི་པོད་ཀྱི་དགོན་སྡེའི་འཚང་ཁྱབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་རྟོག་ཞིག

དུས་རབས་གསུམ་དང་ཕྱེད་བཟླས་པའི་རིང་གི་བྱང་བ་གལ་ཆེན་ཁག་གི་སྡོམ་ཆེན་པོ་གསུམ་ཀྱི་ཐོག་ནས་གྲྭང་རྒྱ། (ཕྱི་བོ་ ༡༨ཀ་༢ ནས་ ༢༠༡༠ བར་མི་བོ་ ༣༨༥)

དང་པོ། འཚང་ཁྱབ་ཀྱི་སྒྲིག་འཛུགས་དང་བཅའ་ཡིག་གི་རིམ་པ།

ཀ) རིགས་དང་སྡེ་ཚན། སྡེ་གྲངས་མ་འདྲ་བ།.....།།རེ

ཁ) གྲངས་དང་སྡོམ། སྒྲོའི་གྲངས།.....།།།ཅ

ག) དུས་ཚོད་དང་བྱང་རིམ། དུས་རབས།.....17/18/18-19/19-20/20

གཉིས་པ། འཚང་ཁྱབ་ཀྱི་ཆ་འཛིན་བསྟན་གཞི་དང་མཚན་གནས་ཀྱི་རིམ་པ།

ཀ) རྒྱུན་ལྡོངས། འགྱུར་ལྡོག་བྱང་མཚ�་དང་དེའི་རྒྱུ་རྐྱེན།དེའི་སྔོལ་ཕྱེ་མཁན་གྱི་མི་སྣ་སོགས་ངོ་སྤྲོད།

ཁ) བསྟན་གཞི། བསྟན་པ། ཚད་མ།ཕར་ཕྱིན།ངན་བུ་མ།མཛོད།ལན་ཏ་རྒྱ་རྒྱུད་དང་སྤྱོད་རྒྱུད། ནལ་འབྱོར་རྒྱུད། ནལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་རྒྱུད་སོགས།

ག) འཛིན་རིམ། ལྷ་དང་བཅུ་སོགས་དང་ལོ་ཚད་སྐོར།

ང) རྒྱུགས་སྤྲོད། ཅོད་རྒྱུགས།བྱིས་རྒྱུགས།རིག་གནས་དང་རིག་གསར།

ཅ) མཚན་གཤན། ༡ དཀར་བཞི་པ། ༢ དཀར་བཅུ་པ། ༣ རབ་འབྱམས་པ། ༤ གྲོང་བསྡེ་བ། ༥ རྡོ་རམས་པ། ༦ ཚོགས་རམས་པ། ༧ ལྷ་རམས་པ། ༨ དཀར་རམས་པ། ༩ སྨོན་དགོན། ༣ ལྷ་རམས་པ།

གསུམ་པ། འཚང་ཆན་གྱི་གཞི་མ་གསུང་རབ་ཀྱི་བར་གཞི་དང་བར་བསྟན་གྱི་རིམ་པ།

ཀ) ཞུ་སྒྲིག གཞུང་གི་བྱི་མོ་ཞུ་སྒྲིག་གིས་བར་བཤོལ་ལས་གླར་འཛུག་པ་དང་དེ་ཡང་མཐའ་མའི་ཞུ་སྒྲིག་གིས་གཏན་འབེབས་གཙང་པ།

ཁ) དཀར་ཆག གཞུང་སྒྲོ་དང་བྱེ་བྲག་གི་སྡེ་ཚན་རྣམས་དཀར་ཆག་སོ་སོར་འདེབས་པ།

ག) སོད་ཁྲག གསུང་འབུམ་སོ་ཏ་ཀྱི་སོ་ཏ་ཅེ་རེ་ལ་གསལ་བྱེད་ཀ་ཀ།ཁྲ་དང་མཚོན་བྱེད་སྒྲ་ཚོ་ཏ་འདེབས་པ།

ང) ཆོས་ཚན། གསུང་འབུམ་དང་གཞུང་གང་ཡིན་པ་དེའི་ནང་གསེས་ཆོས་ཚན་སོ་སོར་འདེབས་ཚུལ།

ཅ) སོད་གྲངས། གསུང་འབུམ་སོགས་ལ་སོད་གྲངས་གཏན་འཁེལ།

ཚ) པར་གཞི། གཞུང་གང་ཡིན་པ་དེའི་པར་རྒྱལམ་པར་གཞི་མ་ངེས་པ་ཅི་ཙམ་ཡོད་པ།

ཟ) ས་བོད། གསུང་འབུམ་གྱིས་མཚོན་གཞུང་གང་ཡིན་པ་དེ་ཐོག་མར་བྱུང་ཚུལ། བར་དུ་བར་བཤོས་ཀྱི་རིམ་པ། ཐ་མ་བར་བསྟན་བྱེད་ཡུལ་སོགས།

རེ་མདོ་སེ་ཏྲ།

བོད་དུ་སྨོན་ཚུང་ནས་མཐོ་འབྲིང་བར་དུ་ཕྱི་ན། དགོན་པར་ཞུགས་རྗེ་ས་ཚད་མ་དང་བར་ཕྱི་ན་སོགས་ལ་སྨོན་སྒྲོང་བྱས། ཆུ་གར་དུ་འབྱོར་བའི་རྗེ་ས་ཀེཏྲེའི་མཐོ་རིས་སྨོན་གཞི་ཁང་དུ་སྨོན་སྒྲོང་བྱས། ཕྱི་ས་ཀེཏྲེའི་མཐོ་སྨོན་ཀྱི་སྨོན་དགོན་དང་། སྒྲོ་ཁྱབ་རྡོམ་སྒྲིག་པའི་ལས་འཁུན་འཛིན་བའི་རིང་དེ་ལ་གྲངས་བཞི་བཅུ་ལྷག་རྡོམ་སྒྲིག་དང་དགར་འགྲེས་ཀྱི་ཁང་འཁུན་བྱང་ས། ༢ སྐྱེས་

རྡེ་ཀིཏ་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་རྒྱོལ་བྱོགས་སྒྲིག་པའི་འགན་འཛིན་པའི་དུས་ཡུན་ནང་ཁོང་གི་གསུང་རྒྱོལ་དེ་བ་ཝེང་དགུ་བཅུ་གོ་གཉིས་དབར་བསྡུན་ཞིན་ཡོད། དེ་བཞིན་དབྱར་རྒྱོལ་དང་། རྣམ་ཐར་ལོ་རྒྱུས། བཟླས་ལན་བཅས་རྒྱོལ་ཡིག་བཏུ་ཐུག་མ་ཞིན་ཙམ་སྒེལ་ཡོད་ལ། དེང་སྐབས་ཀིཏ་རིའི་མཐོ་སློབ་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་དཔོན་དང་། ༢སྐྱབས་རྡེ་ཀིཏ་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་རྒྱོལ་བྱོགས་སྒྲིག་པ། དབུས་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་གློག་དེབ་རྒྱོལ་འབྲི། བོ་དོང་གསུང་རབ་ཞེབ་འཛུག་ཁང་གི་ལས་ཞོར་ཞེབ་འཛུག་པ། གཞིས་བྱེས་ཀིཏ་རིའི་དགོན་ཁག་གི་སྤྱོན་འགྲོའི་ནང་བསྡུན་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་སློབ་དེབ་ཐྲོ་གས་ལ་མཁྱལ་རྒྱན་རྒྱོལ་སྒྲིག་ཞབས་ཞུ་བ་བཅས་ཀྱི་ལས་འགན་འཛིན་ཐུས་ཡིན།

དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་སྐབས་ཀྱི་སློབ་གྲྭའི་སློབ་གསོ།

།།ཀ།། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་གོང་དུ་བསམ་ཡས་ཀྱི་སྒྲ་སྒྱུར་ལོ་ངོ་བཏོ་བདུན། གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པའི་ཀོང་པའི་སྨན་ལྗང་གི་གསོ་རིག་སློབ་གྲྭ ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་ཐུབ་བསྟན་དགོན་པའི་སྐད་ཡིག་དང་སྨན་ཕྱོར་སློབ་པའི་སློབ་གྲྭ གཙང་པ་ཐེ་ཤིད་དགེ་དབང་འཇིགས་གྲགས་ཀྱི་འདུས་སྲོང་གྲྭིང་ཞེས་པའི་གསོ་རིག་སློབ་གྲྭ ཀཱར་ནམ་ཀུལ་ཀྱི་གང་པའི་སློབ་གྲྭ་སོགས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མ་འདྲ་བ་སྟ་ཚོགས་སུ་གཞུང་བཅུགས་དང་སྐེར་བཅུགས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་མ་འདྲ་བ་འགའ་ཤས་བྱུང་ཡོད། སློབ་གྲྭ་དེ་དག་གིས་བོད་ཀྱི་མང་ཚོགས་སྤྱི་འཕེས་ཡོན་ཡར་སྐྱེལ་ལ་པཎ་ཆུས་ལྡན་པའི་ཤུགས་ཀྱིན་ཐོན་ཐུབ་མེད།

１） སློབ་གྲྭ་ཞེས་པའི་མིང་གི་བྱང་སྟངས་དང་གོ་དོན།

２） དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་སྐབས་གཞུང་བཅུགས་དང་སྐེར་བཅུགས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ཅི་ཙམ་བྱུང་ཡོད་མེད།

３） སློབ་གྲྭ་སོ་སོའི་སྤྱི་ཁྱིམས་དང་སློབ་ཚན་གྱི་ནང་དོན་མ་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར།

４） སློབ་གྲྭ་སོ་སོའི་སློབ་མའི་ཡོངས་ཁུངས་དང་སློབ་གྲྭའི་དུས་ཡུན་རིང་ཐུང་གི་ཁྱད་པར།

５） སློབ་གྲྭ་སོ་སོའི་ཚུ་དོན་དང་དམིགས་ཡུལ་མ་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར།

６） གཞུང་བཅུགས་དང་སྐེར་བཅུགས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་དེ་དག་ནས་ཐོན་པའི་བྱས་ཅན་མི་སྣའི་དབེ་མཚོན།

７） དེང་རབས་སློབ་གསོའི་ནང་དོན་ཅན་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ཁག་རྒྱུན་གནས་མི་ཐུབ་པའི་ཤུགས་གནད།

།། དཀོན་མཆོག་དེའི་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིས་དབང་འཛིན་པ་དང་མང་ཚོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་སྨོན་ཐུ་ཅི་ཅམ་གལ་གནད་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་མེད།

Tsewang Dorji

Ph.D (submitted thesis on 10th December 2018) in International Relations: areas of research studies are on Tibet factor in India-China Relations, Sino-Indian border disputes, Rise of China and its implications in South Asia, Geopolitical importance of Tibet, India's Tibet Policy – Perspective & Challenges and China's grand strategy and world order. Currently, doing research on the Himalaya Studies at the Tibet Policy Institute, Dharamshala as a visiting fellow.

Taxation and Political Administration System in Monyul during the Rule of Gadhen Phodrang Government of Tibet: An Exploratory Study

Monyul was one of the Tibetan political administrative units under the Tibetan government of Gadhen Phodrang. This research-paper focuses on the system of taxation and political administration in Monyul by using the method of exploratory research study. Tawang Monastery was the central of its political administration. It also exercised the collection of taxes in Monyul. Taxes were mostly levied in food grains: barley in summer and millet in winter. Tibetan authority collected taxes twice in a year. Also, there were different ways of collecting taxes in terms of their localities and availability of its productions. Therefore, this paper explores the system of taxation in Monyul and how it mutually collected by the government of Tibet before China's invasion of Tibet in 1950.

Keywords: Monyul, Gadhen Phodrang, Taxation, Political Administration and China.

དཀོན་གས་བསལ་ལྡན་འཛིན་མས། བདུན་པོ།

སྒྲུབ་ཤེར་བློ་གྲོས།

དུ་ལྷའི་ལས་གནས། ༡ ནོར་གྱིང་མཐོ་སློབ་ཀྱི་སློབ་སྦྱི་དང་རྒྱལ་རབས་སློབ་དཔོན། ༢ རྒྱལ་སྦྱི་འི་ཕེན་ཧོམ་པ་པོའི་མཐུན་ཚོགས་དང་། ༣ རྒྱལ་སྦྱི་འི་བོད་རིགས་པའི་ཞེབ་འཇུག་བྱོས་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་མི་བཅས་ཡིན།

ཤེས་ཡོན་ལས་ཁུར་རྒྱབ་ལྟོངས། བོད་ནང་དུ། ཇ་པ་ཀིཏྟིའི་ནང་བསྟན་སློབ་གྲྭིང་དུ་རིག་གནས་དགེ་རྒན་ལོ་གཉིས་ཙམ་བྱས། རྒྱ་གར་དུ། མཐོ་སློབ་དགེ་རྒན་ལོ་བརྒྱད་ལྷག་དང་། སློབ་དེབ་བསྒྲུར་ཞིབ་པ། སྦྱི་ཁྱབ་ཧོམ་སྒྲིག་འགན་འཛིན། མཐོ་རིམ་རིགས་གཅིག་ཀུང་འཛིན་ཉམས་ཞིབ་པ། ལོ་རྒྱུས་དང་སྙན་གཞུང་སོགས་ཆེད་དེབ་བཅུ་གསུམ་ལྷག་གི་གཙོ་འགན་ཧོམ་སྒྲིག་པ། ཞིབ་འཇུག་ཆེད་དེབ་ཁག་བཞི་པར་སྒྲུན་དང་འགྲེམས་སྒེའུ། བ་ལྷ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ་ཞིག་སྒྲིག་ཧོམ་བྱེད་བཞིན་པ་བཅས་ཡིན།

ཆེ་དབང་སྟོབས་ལག་ལེན།

བོད་ནང་གཞི་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཐོན། བཅན་བྱོལ་ནང་སྤ་ར་མཐོ་སློབ་ནས་མཐོ་རིམ་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པ་དང་འབྲིང་རིམ་དགེ་འོས། ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ། བོད་མི་འི་སྒྲིག་འཛུགས་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་སྒྲིག་ཞུགས་མ་ཡིན་པའི་རིགས་གཅིག་ཀུང་འཛིན་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ་བཅས་ཐོན། བ་ལྷ་ས་རྩ་མཐོ་སློབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་དཔོན་བཀྲས་པ་དང་། ལས་ཁོང་ས་མཚོག་གི་བཀའ་འབྲེལ་ལྷར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་སྐྱངས་འཛིན་འོག་ཚོལ་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་ལས་དབྱུས་གཙང་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་འགན་འཛིན་དང་གཙོ་འགན་ཞིབ་འཇུག་པའི་ལས་འགན་འཁུར་ཐུས་ཡིན།

ཚོགས་དཔེ། ལྷ་བ།

ཆེ་རིང་བསམ་གྲྭ།

བོད་སྐྱིད་ཞོས་ལྷ་ལྷན་ལྷོངས་ནས་ཕྱི་ལོ་༡༩༩༢ཀྱི་ལོ་མཇུག་ལ་རྒྱ་གར་རྒྱར་རམ་ས་ལར་ཐོག་མར་འབྱོར། དེ་ནས་རྒྱ་སྐྱེ་བོད་ཁྱིམ་དུ་འཛིན་རིམ་བཅུ་པ་བར་སློབ་གཉིར་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥ལོར་ཤྲཱ་ཏ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉིར་ཁང་དུ། ཕྱི་རིར་ཆོས་ཕྱི་དང་། བྱེ་བྲག་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་པའི་རང་གཞུང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རྒྱལ་རབས། ལེགས་སྦྱར། དབྱིན་རྡོ་བཅས་ལ་ལོ་བདུན་ཙམ་སློབ་གཉིར་བྱས་མཐར་བསྡུན་བཅོས་སམ། ཤྲཱ་ཕྱི་ལག་ལྟེར་བློངས་བཞིན། དེ་ནས་ནང་ཆོས་ཕྱི་དང་གོང་སྨོས་ལྷར་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱའི་བཞེད་གཞུང་ཐོག་ལོ་གཉིས་རིང་སློབ་གཉིར་བྱས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༠ལོར་སློབ་དཔོན་ནམ། ཨཥ་ཏྲའི་ལག་ལྟེར་བློངས། དེ་ནས་ངོ་ལོ་གཅིག་དང་ཕྱེད་ཀའི་རིང་ནང་ཆོས་ཐོག་ཕེམ་ཆེལ་M.Phil ཀྱི་ལག་ལྟེར་བློངས། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༦ནས་བ་བར་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱའི་མཁས་མཆོག་ཀུན་མཁྱེན་གོ་རམས་པའི་དབུ་མ་ཐལ་འགྱུར་བའི་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་བཞེད་ཚུལ་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་བཞིན་པ་དང་སྒྲགས།ལྷ་ཏྲ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉིར་ཁང་གི་སྒྲ་ཅལ་སྟེ་ཚན་དྲྭ་རིག་གནས་དང་།ནང་ཆོས། ཆོས་འབྱུང་བཅས་སློབ་འཕྲིད་བྱེད་བཞིན་པ་ལགས།

གསེར་མདོ་གཅ་ཆེན་ཤྲཱ་མཆོག་ལྷན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་གློང་བ།

བོད་གངས་ཅན་ལྷོངས་ཀྱི་བཙུ་ཐང་རིག་གནས་ཀྱི་བྱང་རབས་ནང་གནས་བབས་ཏ་ཅང་མཐོན་པོ་བཟང་ཡོད་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་པཏ་ཆེན་ཤྲཱ་མཆོག་ལྷན་གཤ། རང་བྱང་བདུན་པའི་ས་ཕོ་སྦྲེལ་ཀྱི་ལོ། ཕྱི་ལོ་༡༥༢༧ལོར་གསང་ཕུ་བར་ཚོགས་གསང་མདའ་བང་རིམ་ཞེས་པའི་ས་ཆར་སྐྱ་འཕྲུངས་ཤིང་། རིམ་པས་རོང་ལྷོན་ཤེས་བྱ་ཀུན་རིག་དང་། དབུས་པ་བློ་གསལ་ཙོང་པའི་སེ་རྡེ།

ཀཱརྨ་པ་ཆོས་བྱེད་རྒྱ་མཚོ་སོགས་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྷན་གྱི་སྒོམ་དགོན་དུ་མ་བསྡེན་ནས་མདོ་སྡེགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་ལ་མཁས་པའི་དབང་པོར་གྱུར། དེར་བརྟེན་མདོ་སྡེགས་གཉིས་ཀར་མཁས་པ་གོ་ཤཱཀ་རྣམ་གཉིས་ཞེས་ས་སྐྱའི་མཁས་མཆོག་ཀུན་མཁྱེན་གོ་རམས་པ་དང་གོ་བབས་གཅིག་པ་ལྟ་བུར་བཞག་ཡོད་པས་མཚན་སྟན་ཤིན་ཏུ་ཆེ།

པཾ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྷན་ནི། གོང་ཀྱི་དབུ་མའི་ལྟ་བྱེད་དང་། ཚད་མ། དེ་བཞིན་སྟོམ་གསུམ་བཅས་ཀྱི་ཝོ་རྒྱས་ནང་དུ་གལ་ཆེའི་བྱག་རྟེས་འཛིན་གཁན་ཀྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན། ཁོང་གི་སྐུ་ཚེའི་སྟོང་ལ་སྒོས་བཟལ་ཀྱི་ལྟ་བུ་བཟང་ནས་རྟे ཅོང་ཁ་པ་བློ་བཟང་གྲགས་པས་བཞེད་པའི་སྟོང་ཉིད་མེད་དགག་ལ་དགག་བཞག་དུ་མ་གནང་ཡོད་ཅིང་། རིམ་པས་གཞན་སྟོང་གི་ལྟ་བར་ཐུགས་ཁྲོག་ནས་བསྟན་བཅོས་དུ་མ་མཛད། དེ་བཞིན་ཕྱི་ཝོ་𝄇𝄇𝄇𝄇ཤིང་མོ་ལུག་གི་ཝོ་ལ་པཾ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྷན་གྱིས་སྟོམ་གསུམ་ལས་བརྩམས་པའི་དོགས་འདྲི་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་པར་མཛད་པར་བརྟེན་གྲེང་སྒོང་ཆེན་པོ་བྱུང། དེར་བརྟེན་པཾ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྷན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་ཝོ་རྒྱས་ལ་དབྱད་གྲེང་བྱ་རྒྱ་འདི་ནི། ཁོང་གང་ཟག་སྐྱེར་པ་ཞིག་རྒྱས་ལོན་བྱས་པ་ཙམ་མིན་པར། དེ་ལས་ཀྱང་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་གོང་ཀྱི་དབུ་མའི་ལྟ་བྱེད་དང་། སྟོམ་གསུམ་སོགས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་ཁ་ཅང་ཆེ། པཾ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྷན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཕྱང་མཐར་བཏུན་ཙམ་ཡོད་པར་སྟང་། དེ་ཡང་རྗོ་ནང་ཀུན་དགའ་གྲོལ་མཆོག་གི་མཛད་པའི་ཤཱཀྱ་མཆོག་གི་རྣམ་ཐར་ཞེས་ཟློ་ལ་མ། རྣམ་ཐར་རྟེ་དགོན་མ། རྣམ་ཐར་མ་ཏི་མ། གཞན་ཡང་མཚན་གསལ་ཁ་མེད་པའི་རྣམ་ཐར་བཅས་བཞི་དང་། དེ་དག་གི་སྟེང་དུ་རྗོ་ནང་ཀུན་དགའ་གྲོལ་མཆོག་གི་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་དང་། རྟེ་ཤཱཀྱ་རིན་ཆེན་དྲི་མེད་ལེགས་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཤཱཀྱ་མཆོག་གི་རྣམ་ཐར་ཐུབ་བསྟན་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད་བཅས་བྱུགས་དང་། དུས་ཕྱིས་སུ་ཏེ་ཥོར་གདོང་ཐོག་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་བཅས་བདུན་ཡོད། འོན་ཀྱང་གོང་གི་རྣམ་ཐར་བཞི་པོ་རྣམས་ད་ལྟའི་ཚར་བཞུགས་མེད་པ་བཅས་སོ།།

འབྲུམ་རམས་པ་རྒྱ་སྟོན་བསྟན་འཛིན་དགེ་རྒྱས།

ཁོང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་མདོ་ཁམས་རྒྱ་སྟོན་སྡ་སྟེང་སྐྱིད་རགས་བློང་དུ་སྐྱེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོ་གོང་ནས་རྒྱ་གར་ལ་བཅན་བྱོལ་དུ་སྐྱེབས། དེ་ནས་གོང་ཕྱག་ཁྱིམ་སྟེའི་ནང་ལོངས་ཅོ་དྲྭ་ཅམ་རིང་འཛིན་གྲྭ་བརྒྱད་པ་བར་སློབ་སྦྱོང་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལོར་ལྷ་ཏ་དབུས་གོང་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་འཛུལ་རྒྱུགས་བཏང་སྟེ་སློབ་གྲྭར་བཞུགས། དེ་ནས་ཐེག་པ་རིམ་འཛིགས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་སློབ་དཔོན་(ཨུ་ཐུཏ)བསླབ་པ་མཐར་ཕོག། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་དགེ་ཚན་ལོས་སྦྱོང་མཐར་ཕྱིན། དེ་བཞིན་ཟུར་རྒྱུགས་ཐོག་ནས་དགེ་མཛོད་རིག་པའི་རབ་འབྱམས་པ་དང་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་ཟུར་རྒྱུགས་ཐོག་མཐར་ཕྱིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར་འབྲུམ་རམས་པའི་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མར་བཞུགས་ནས་འདི་ལོར་དབྱར་ཆོས་ཉིས་འབྲུལ་ཞུས་པ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལོར་ <<རྒྱ་སྟོན་ལྷིང་དགུའི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་>>དེབ་ཐེང་དང་པོ་ཆོས་སྒྲིག་བྱས། དེ་བཞིན་ནང་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་ཕྱག་དཔེ་ཁག་ཅིག་ཆོས་སྒྲིག་ཡས་ཞུན་འཁུར་བྱས་པ་མ་ཟད། སློབ་གཉེར་བྱེད་པའི་སྒྲབས་སུ་འང། དུས་དེབ་ཁག་གི་ཆོས་སྒྲིག་ལས་རོགས་སོགས་ཀྱི་ཞབས་ཞུ་སྒྲུབ་ཚོང་ཡོད། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༩-༢༠༢༡ ནང་ལྷན་ཆགས་སྒེ་རྒྱ་ལ་སྤྱི་འི་ལྷ་འགྲུར་མཐོ་སློབ་ཁང་ལོ་གཉིས་རིང་དབྱིན་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས། དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༦-༢༠༢༡ ལོ་གཅིག་རིང་ལྷ་ཏ་དབུས་གོང་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཟླ་ཆུ་ལ་ལྷ་ཚན་གྱི་བསྟན་བཅོས་ལོ་རིམ་གསུམ་པའི་འཛིན་གྲྭ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡-༢༠༢༠ ལོ་གཅིག་རིང་ཟླུན་ཏར་དགེ་ཚན་ལོས་སྦྱོང་བ་ནས་ལ་གོང་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་། ཆོས་རིག ཆུ་ལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་བཅས་སློབ་ཁྲིད་བྱས། ལས་སྟེ་གཙོ་གོ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ནས་ལྷ་ཏ་དབུས་གོང་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་ཞི་འཚོ་དགེ་ལས་ཀྱི་ཁང་གི་བཀའ་བསྟན་གསུང་རབ་སྟེ་ཚན་དུ་ལས་འཁུར་ཞུ་སྒྲུས་ཐོག་ད་ལྟའི་ཚར་སྟེ་ཚན་འགན་འཛིན་ཀྱི་ལས་འཁུར་ཞུ་སྒྲུས་ཡིན།

རྒྱ་སྨྲོན་དྲུང་པ་ངག་དབང་བསྟན་སྐྱོང་དགལ་བཟང་པོའི་ཚོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་པ་ལ་དཔྱད་པ།

རྒྱ་སྨྲོན་གྱི་ཚོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་བདག་པོ་མཛད་ཐྱོང་བའི་རྒྱ་སྨྲོན་གཏུང་རབས་ཉི་ཤུ་པ་དྲུང་པ་ངག་དབང་བསྟན་སྐྱོང་དགལ་བཟང་པོ་ནི་རབ་ཕྱོགས་མེ་སྦྱལ་ཕྱི་ལོ་ *ཀ*ཁ*ལ* ལོར་སྐུ་འཁྲུངས། ཁོང་ནི་བོད་ཀྱི་གཙང་པ་སྟེ་བ་ཀཱར་བསྟན་སྐྱོང་དགལ་པོ་དང་དུས་མཉམ་ཡིན།

རྒྱ་སྨྲོན་ནི་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཆར་གཏོགས་པའི་ཡུལ་ལུང་ཞིག་ཡིན་ལ། རྒྱ་སྨྲོན་བདེ་ཆེན་ལྷུན་གྲུབ་སྟེང་དགོན་ནི་རྒྱ་སྨྲོན་ལྷོང་ཁག་དགུ་ལས་བར་ལྷོང་ཟོག་དྲུག་ལྷོང་ཡུལ་དུ་ཏློ་མ་རྒྱ་སྨྲོན་ཆོས་རྗེ་བཟང་པོས་ཐོག་མར་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་ཕྱག་བཏབ། དུས་རབས་དགུ་པ་ཡས་མས་ནས་རིམ་པར་རྒྱ་སྨྲོན་གཏུང་རབས་ཉི་ཤུ་བྱོན། དེ་སྔའི་རྒྱ་སྨྲོན་དྲུང་རབས་གོང་མའི་སྐབས་ཁྲིམས་ལགས་རང་བཅན་དང་བློ་གསོན་ཀྱིས་ཀྱི་ས་བདེ་ཆེན་ལྷུན་གྲུབ་སྟེང་དུ་རྒྱལ་ས་བཟུང། ཏློ་མ་རྒྱ་སྨྲོན་ཆོས་རྗེ་ནས་བཟུང་ཏློ་མ་དགེ་བདང་བསྟན་སྐྱོང་དགལ་བཟང་པོའི་བར་ཏློ་རབས་དགུ་ཡི་ས་ནས་བཟུང་ཏློ་མ་དགེ་བདང་བསྟན་སྐྱོང་གི་སྦྱལ་བརྒྱད་ཏློ་རབས་བདུན་ཀྱིས་ལྷ་སྲེ་ཆོས་ཀྱི་གཏན་ས་བསྒྲུངས། ཕྱི་ར་རྒྱ་སྨྲོན་ཆོས་རྗེ་ཡན་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་དགེ་གེ་ས་གསང་ལྷག་ས་ནི་ཆོས་ལ་ཉམས་བཞེས་ཤེད་ཆེར་མཛད་ནས་ཉང་དགེ་དགེ་བསྟན་སྐྱོང་གི་སྐབས་བཀའ་བརྒྱད་པའི་ཆོས་བརྒྱད་གཙོ་བོར་བཟུང་ཐོག་ཏིང་མ་དང་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་ལ་ཡང་ཉམས་བཞེས་མཛད། ཁོང་གིས་སྦྱོན་བརྒྱད་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་མེམས་ཅན་ཀྱི་བདེ་སྐྱིད་ལ་དགོངས་ནས་དབུས་སུ་ཕེབས་ཏེ་*མ*གོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོར་རང་གི་མངའ་ཐང་ངམ། རྒྱ་སྨྲོན་ལྷ་ཕྱེ་མི་ལྷ་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱལ། *མ*རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་ལས་བསྟེན་རྫོགས་ཀྱི་ལྷོམ་པ་དང་བཀའ་ཆོས་ཞུས་པས་མཚན་ངག་དབང་བསྟན་སྐྱོང་དགལ་བཟང་པོ་གསོལ། གདན་ས་ཁོང་ཀྱང་བར་ཁམས་སྨྲལ་སྐྱེ་རྣམ་གསུམ་དང་གྲལ་མཉམ་གནང་བ་*མ*རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་པོར་ཁ་པའི་ནང་དུ་གསལ། སྲིད་ཕྱོགས་ནས་བཤད་སྒྲོལ་ལ་ལ་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་ནང་རྒྱ་སྨྲོན་དྲུང་པ་ངག་དབང་བསྟན་སྐྱོང་སྐབས་སོག་པོ་གཅི་ཕེ་བསྟན་

འཛིན་ཚོས་རྒྱལ་གྱིས་དབང་ཕྱུག་བོག་རྒྱ་སྟོན་ལྷ་སྟེ་མི་སྟེ་ཡོངས་རྫོགས་ཅགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཕྱལ་བ་ནས་གོང་གཞུང་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་ཆ་འབངས་སྲུ་བསྡུར་བར་བཤད།

དེ་བཞིན་ཞྭ་དམར་དང་བཏ་ཆེན་བློ་བཟང་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་སོགས་རིས་མེད་སྒྲིས་ཆེན་དུ་མ་ལས་དབང་ལུང་ཁྲིད་རྒྱུན་ཐུག་ལེན་རྣམས་གསན་ཅིང་བཀའ་འགྱུར་དང་གོང་མའི་བཀའ་འབུམ་སོགས་སྒྲ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་དབག་མེད་བཞེངས་པ་སོགས་ཁོང་ནི་རྒྱ་སྟོན་གཏུང་རབས་ཁྲིད་དུ་ཚོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་རྟེས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མཚར་ཤིན་ཏུ་ཆེའོ།།

[མིང་བརྗ་གཙོ་བོ།] རྒྱ་སྟོན། གཏུང་རབས། བྱང་པ། (བྱང་པ་ཞེས་པ་བླ་དགོན་གཅིག་ལྟོགས་ཚོས་སྲིད་ཀྱི་ལཱན་བཞེས་མཁན་ལ་གོ)

དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་བསམ་འཕེལ།

སྤྱི་ལོ་ ༡༥༤༠ ལོར་མདོ་སྨད་ཌ་ཡུལ་བློན་ཚང་ཞེས་པའི་སྡེ་བ་རུ་པ་འཆི་མེད་དང་མ་ཚོ་ས་སྐྱོང་མཚོ་གཉིས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་དུ་དཔལ་ཆེན་ཆྱེད་ཅིང་སྐུ་མིང་ལ་བསོད་ནམས་ཡར་འཕེལ་ཞེས་ཟེར། །རང་ལོ་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐོག་ཏུ་སྨང་ཞིག་རྒྱལ་ཚབ་བསྟན་འཛིན་དབང་རྒྱལ་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་སྟེ་ཚུལ་མིང་ལ་བསྟན་པ་རྒྱ་མཚོ་བུ་གསོལ་ཞིང་མདོ་སྨད་ཞྭ་ཐོག་ཏུ་ཐོག་ཏོ་ཐོག་ཏུ་རང་མོས་ཐོག་བྱོས་བྱོལ་གྱིས་བལ་ཡུལ་རྒྱུད་དེ་རྒྱ་གར་དུ་འགྲོར་ཞིང་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཙ་བའི་གདན་ས་ཆེན་པོའི་ཐྲག་སྲོལ་ལྟར་ཕྱར་ཡང་བཀའ་དྲིན་སྲུས་ལྟན་གྱི་ཙ་བའི་བློ་མ་སྨན་རིའི་མཁན་སློབ་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་མདུན་ནས་རབ་བྱུང་གི་སྡོམ་པ་མཛོས་ཏེ་རང་མིང་ལ་ཤེས་རབ་བསམ་འཕེལ་ཞེས་གསོལ་ཞིང་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཤད་སྒྲུབ་འདུས་སྡེའི་སྒྲིག་ཁོངས་སུ་ཞུགས། རིམ་བཞིན་རིག་གནས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སུམ་དག་རྟགས་གསུམ་དང་། སྒྲ་སྐད་ཆོས་དཀྱིལ་འཁོར་ཞིག་ཙ་སོགས་རིག་གནས་ཀྱི་སྐོར་དང་། དེ་བཞིན་ཐུང་བྱ་དང་། རྟགས་རིགས། ཚད་མ། གྲུབ་མཐའ་ལས། ལམ། ཕར་ཕྱིན། དབུ་མ། མངོན་རྟོག་འདུ་ལ་བ་

སོ་གས་མདོ་ཡི་སྐོར་དང་།གསང་སྔགས་རྒྱུད་སྡེ་བཞི་དང་རྫོགས་ཆེན་བ་ཅས་ལ་ཐོས་བསམ་བྱིས་འབད་པ་ལྟར་ལེན་བྱས་ཏེ་མི་ལོ་བཅོ་ལྔ་ལྟག་ལ་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རིག་གནས་ལ་སློབ་གཉེར་བྱས་ཤིང་མཐར་ལྷོས་འཛིག་གི་ས་གཞི་ནས་ཆགས་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཞིག་ཀུན་ཀློང་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་ཡུང་རྒྱང་བོན་ཀྱི་བཤད་སྒྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁས་ལེན་ཀྱི་ཕན་ཐུན་རྒྱས་ཏན་ཏན་ཀྱི་ཁམས་ལགས།

མཁའ་འགྲིང་མཉན་ཀྱི་གཤུང་ལས་གྲོལ་བའི་སྒྲང་སྟོན་ནམ་མཁའ་ཟླ་གྲོས་ཀྱི་བྱང་བ་མདོར་ཙམ་གླེང་བ།

དང་པོ་གཤུང་རྒྱུད་རྒྱལ་པོ་སྡེ་དྲུག་གི་ནང་ཚན་མཁའ་འགྲིང་གཉན་གྱི་གཤུང་ལས་རིམ་བར་གྲོལ་ཏེ་དུས་རབས་བརྒྱད་པ་ཡས་མས་སྲུ་ཞང་ཞུང་གི་རྒྱལ་སྲིད་འཛིགས་ཙོད་ཀྱི་དབང་གིས་ཞང་ཞུང་སྟོང་ཁ་རྒྱུད་དེ།རྒྱུད་རིང་མོ་མདོ་སྨད་དུ་བྱོན་ཏེ་དེ་ལས་མདོ་སྨད་སྨང་ཞིག་ཆེན་པོའི་རིགས་རུས་སུ་གྲོལ།འགའ་ཞིག་ནས་ཞུ་སྐོམ་འཛིལ་ཞིག་ལས་གྲོལ་བར་ཡང་བཤད།སྐབས་འདིར་བླུར་བར་བྱ་བའི་སྐྱེས་ཆེན་ཁོང་ནི་རབ་བྱང་བཅོ་ལྔ་བའི་བོང་ཀུ་ནི་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ལ་ཐུ་ཚ་ཡང་ཁ་ཤད།ལྷག་ཏུ་ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞེ་ཡ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ་ཟ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ་ཟ་ཡ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ།ཁ་ཅིག་ལ་ཁ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ་ཟ་ཡ་ཞ་ཡ་ཤ

གྲགས"རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བཀོད་འོག་དཀའ་ཁག་མང་པོ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད།དེའི་སྔར་དགོན་འདིར་གྲོང་ཁེར་གྱི་སྟེ་ལྟ་བུ་ཆོགས་ཀྱིན་ཡོད་ཀྱང་དམ་པ་ཁོང་གི་ས་རྩམ་དག་འདུལ་བའི་བཅའ་ཁྲིམས་གཞིར་བཟུང་ཞིང་གྲོང་ཡུགས་སོགས་ཀ་དར་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་དམ་ཆོག་ལ་སེ་ལ་མེད་པའི་གཙང་དགོན་རྣལ་མ་ཞིག་ཏུ་བསྟན་དགོངས་ལོ་ཉིར་དགུའི་ཐོག་བྱ་ས་འོག་མའི་དགོན་སྟོབས་ཤེས་རབ་གྲགས་པ་གཙན་ཞུས་ལྟར་བྱོན་དེ་དགོན་འདིར་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྒོལ་ཐོག་མར་བཙུག་ཅིང་དམ་པ་ཁོང་གིས་སྦྱང་རྒྱས་ཚད་གསུམ་ནས་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་བོན་ལ་སྦྱང་བ་མཐར་སོན་དེ།དགོངས་ལོ་སོ་བདུན་ཐོག་རབ་འབྱམས་དཀྱེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་མཚན་རྟགས་བཞེས།སྨོན་མ་ཡིང་བསྟན་པའི་མཇོ་ས་རྒྱན་དུ་གྱུར་བའི་སྨོན་མ་ལྟ་བང་བསྟན་འགྲོའི་དོན་ཆེན་སྒྲུབ་པའི་ཐུགས་སྲས་བརྒྱད་སོགས་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱ་ཀྱན་དུ་ཁོང་གི་ཞལ་སྨོན་མང་དུ་མཆི་ས་སོ།ཁོང་གི་ལྷུགས་ཆོས་ཀྱི་སྐོར་ལའང་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་ཡི་གེ་ཚོགས་མང་བས་འདིར་མ་བྲི་སা།ཞན་སྒྲུབ་པའི་ལྷ་ཞལ་མཇལ་ཚུལ་བོད་ལྷ་སྲིན་དམ་ལ་བཏགས་ཚུལ་བྱུབ་རྟགས་ཞབས་རྒྱས་བཞུག་ཚུལ་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པས་རྒྱས་པར་གཞན་དུ་སྤྲོ།མཐར་འགྲོ་དོན་གྱུབ་ནས་དགུང་གྲངས་ང་ལྷ་སྟེ་ *1९९५* ལོའི་སོད་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་ཉིན་ཨཱ་རེ་ཞིག་གཟུགས་སྐྱའི་བཀོད་པ་སོན་དབྱིངས་སུ་བསྡུས་སོ།ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་རྒྱས་པས་ཀུན་ལོ་ཉམས་ཆོང་ཅན་གྱི་ཞལ་རྒྱུན་ལ་གཞི་བཅོལ་དེ་དབྱུད་འབྲས་མདོར་བསྡུས་ཅམ་བཀོད་པའོ།

ཚོགས་དེས། དྲུག་པ།

སྐལ་བཟང་ཉི་མ།

མིང་ལ་སྐལ་བཟང་ཉི་མ་ཟེར་ཞིང། དཔལ་ལྡན་སྟོད་གནས་བཙུན་དགོན་སྒྲོལ་མ་གླིང་ཡིན། སྲུ་རྒྱ་བོད་ཁྱིམ་དང་ས་རྒྱ་མཐོ་སྒོབ་བཅས་སུ་སློབ་སྦྱོང་བྱས། སློབ་གྲྭ་ཐོན་པ་ནས་དཔལ་བར་དུ་ཤེས་རབ་དགའ་ཚལ་སློབ་གླིང་དང་བཙུན་དགོན་སྒྲོལ་མ་གླིང་རིགས་ལམ་སློབ་གཉེར་ཁང་བཅས་སུ་དགེ་ཚན་བྱས་དང་བྱེད་སྒས་ཡིན། ལས་ཞོར་དུ་རྩོམ་འབྲི་དང་ལོ་ཐུན་བཅས་ཀྱི་ལས་ཀ་ཆུང་ཙམ་ཅེ་སྒྲུབ་བཞིན་ཡོད།

བཙན་བྱོལ་བྱོད་མི་འི་སྐད་ཡིག་གི་གནད་དོན་ལས་བྱ་ཚོགས་འཕྲི་བ་དང་བྱ་བའི་ཚོགས་གོགས་སྐོར་གླེང་བ།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་གར་དུ་བཙན་བྱོལ་ལ་འབྱོར་ནས་འདས་བའི་མི་ལོ་དྲུག་ཕྱེ་ཐམ་པའི་རིང། ཤང་མ་གླིང་ཤར་ནུབ་ཀྱི་རྒྱ་ལ་ཁབ་མང་པོའི་ནང་ཁ་འཛོར་དུ་གནས་ཤིང། དཀའ་ཚབ་སྲིད་དང་རིག་གནས། དཔལ་འབྱོར་གང་ཕད་ནས་སྐྱབས་བཅོལ་བོད་མི་འི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་གྱབ་ཡོད་པའི་ཁོད། སྤྱི་ཡོངས་ནས་སྐྱབས་བཅོལ་བོད་མི་ཡོངས་ཀྱི་ས་བོད་སྐད་ཀྱི་ལམ་ནས་ཕན་ཚུན་ལ་བརྡ་སྦྱོད་པ་དང་བོད་ཡིག་འབྲི་བློག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ནའང། བཙན་བྱོལ་བོད་མི་འི་སྐད་ཡིག་ལ་དཔག་ཕྱོགས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་མི་ལེགས་པ་རེ་འགའ་ཡང་འབྱུང་བཞིན་པས། རྩོམ་ཡིག་འདིར་ལོ་མང་རིང་གི་སྟོབ་ཁྲིད་དང་ཞེབ་འཇུག་གི་ཉམས་ལྷོང་གཞིར་བཟུང་སྟེ།

གོང་བཤད་གནད་དོན་དཔག་ལས་བྱ་ཚོགས་གི་སྒྲོར་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་ས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བྱ་ཚོགས་རེ་འགའ་ཞིག་གི་ས་བྱ་བ་གང་དེ་ཡི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པའི་བྱ་ཚོགས་ངོ་མཚའི་ཚབ་བྱས་ཏེ་བྱ་ཚོགས་མང་པོ་ཞིག་འཕྲི་བ་དང། བྱ་བའི་ཚོགས་ཀྱི་དབང་གིས་བྱ་ཚོགས་གི་དུས་གསུམ་འཕྲི་བ། དེ་ལ་

བཏེན་ནས་ཁ་སྐད་ཡིག་སྐད་དུ་བསྒེས་པ་བཅས་ཀྱི་དགག་ཐོག་གས་ཀྱི་རྣམ་པ་ངོས་བཟུང་སྟེ། བཅན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྐད་ཡིག་ཁྲོད་འདི་དག་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་ཡིག་ཚགས་བསྡོག་འདོན། ཐ་མ་བྱ་ཚོག་གི་འགྱུར་འགྲོས་འདི་ལ་བཏེན་ནས་བོད་སྐད་ཡིག་ལ་ཤུགས་རྒྱན་ཅི་འཕེན་སྐོར་ལུང་རིགས་གཏེས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཐག་བཅད་ཡོད།

དགེ་བཤེས་སློ་བཟང་དངོས་གྲུབ།

*1940*ལོར་སྟོད་ཤེལ་དཀར་དུ་སྐྱེས་ཤིང་བོད་ནང་འཛིན་གྲྭ་དྲུག་པ་བར་འགྲིམས། *1942*ལོར་རྒྱ་གར་ལ་འབྱོར་ནས་ཟ་ས་རིགས་ལམ་སློབ་གཉེར་གཅང་དུ་ལོ་བཅུ་བཞིའི་རིང་གཞུང་ཆེན་བཀའ་བོད་ལྷ་དང། ཐ་སྣད་རིག་གནས་ཁག་ལ་སློབ་གཉེར་བྱས་ཏེ། རིས་མེད་སློབ་དཔོན་གྱི་ལག་ཕྱེར་ཐོག། *2000*ནས་ལོ་བདུན་རིང་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཏུ་ལའི་ཟླ་མ་མཐོ་སློབ་ཏུ་བཙུ་སློབ་བདོན་བྱས། *2009*འདི་ག་བོད་ཡིག་རབས་འབྱམས་ལོ་རིམ་དང་པོའི་བསླབ་གཞི་(སྲུམ་རྩགས་མཚན་འགྲེལ་བློ་གསར་འཛུག་སྒོ་)བཙུམས། *2015*ལོར་འབྲས་ལྡན་ཟླ་གསལ་གྱིང་དུ་དགེ་བཤེས་ཚོགས་རམས་པའི་དམ་བཅའ་བཞག་སྟེ་དགེ་བཤེས་ཚོགས་རམས་པའི་ལག་ཕྱེར་ཐོག། ད་ལྟའི་ཚར་ཏུ་ལའི་ཟླ་མ་མཐོ་སློབ་ཏུ་འབྲུམ་རམས་པའི་ (PhD) ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སློབ་མར་འཇུལ་ཞུགས་བྱས་ཏེ། ད་ཆ་བར་སློབ་སློབ་དཔོན་དང་ཉམས་ཞིབ་སློབ་མ་གཅིག་ལྟོགས་བྱེད་བཞིན་འདུག

བོད་གངས་ཅན་ལྷོངས་སུ་བཀས་བཅད་རིམ་པ་གསུམ་མཛད་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ།

སྟོན་ནས་ད་བར་གྱི་བཙན་སྲོད་མཁན་གོ་ཕལ་མོ་ཆེས་མ་བཏོས་བསམ་པ་གཅིག་གྱུར་དུ་བཀས་བཅད་རིམ་པ་གསུམ་མཛད་སྐབས་ཡིག་ཐོར་ཡང་བའི་ཆེད་དུ་འ་མཐའ་དང་ད་ཏག་དོར་ཚུལ་སྣ་མང་ཞིག་གསུངས་ཀྱང། བཀས་བཅད་རིམ་པ་གསུམ་དུས་ནས་དང་ནམ་མཛད་མིན་དང། རྒྱ་གོ་སུ་དང་སུའི་སྐབས་ཡིན་མིན། ལོ་ཐུ་བ་སུ་དང་སུ་ཡོད་མེད། བཀས་བཅད་མཛད་པའི་བསྟན་བཅོས་གང་དང་གང་ཡིན་མིན། བཀས་བཅད་ཇི་ལྟར་མཛད་ཚུལ། དེ་ལྟར་མཛད་པ་ལ་བཏེན་ནས་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ལ་དགེ་རྒྱུན་གང་དང་གང་བྱུང་མིན་བཅས་ལ་ད་དུང་ཡང་མི་ཡིད་ཆེས་པ་དང་

འདི་ཁོ་ཐག་ཆོད་པ་ཞིག་བྱུང་མེད། སྤྱི་རགས་ཀྱི་བརྗེད་བྱ་དེ་དག་ནི་གཅིག་ལས་གལ་ལ་འགངས་ཆེ་ཞིང་། ལོ་རབས་མང་པོའི་སྟོན་གྱི་བྱུང་བ་བརྗེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འདི་དང་འདི་མ་ཡིན་གྱི་ཁ་ཚོན་གཅོད་དཀའ་ཡང་། ཁོ་བོས་འདི་ཀ་མཐོ་སློབ་ཏུ་ལོ་མང་རིང་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་ཉམས་ཚོར་དང་དགེ་གྲྭ་ཚ་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ནུས་གང་ལྟོགས་ཀྱིས་དགྱེད་ཞིབ་བྱས་ཡོད།

སྐད་མ་བསྟན་འཛིན།

མ་རྒྱ་ར་སི་(Madras)མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་སྲིད་དོན་རིག་པའི་ཐོག་ཏེ་བའི་འབྲུམ་རམས་པ་སློབ་པ་མཐར་སོན་རྗེས་གོ་བལ་ཡུར་བོད་ཁྱིམ་དུ་སྲིད་དོན་ཚན་རིག་གྱི་དགེ་ཆན་དང་དགེ་ཆེ་གཞོན་པའི་ལས་འགྲུར་ཞུས། ཕྱི་ལོ ২০১৮ ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་བོད་ཀྱི་སློབ་གསོ་སྲིད་བྱུས་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

The Current Status of the Tibetan Language in Tibet: An Analysis

Since the 1950s, China has carried out systematic transformation in the educational system in Tibet. This research paper is an attempt to examine this transformation and its impacts on the new generations of Tibetans in Tibet.

Respondents to this research on the status of education and language in Tibet are recently escaped Tibetans to exile in India. These interviews are used as the primary source of information for this study. This paper aims to highlight the impact of education and language policies of the Chinese Government in Tibet. With the help of observational research, this study attempts to understand the factors that shape China's education policy in Tibet.

Keywords: Tibet, Education, Language

ཚོགས་དེས། བདུན་པ།

འཕྲོག་ཏུ་ཟློ་བཟང་ཆོས་དབུ།

༡༩༥ཟླས་༢༠༠༠བར་མཚོ་ལྷོན་མང་ཕྱོང་མགོ་མང་དཀྱི་ལ་སྟེང་སློབ་ཚུང་ནས་མཐར་ཕྱི་ར། ༢༠༠ཟློར་མཚོ་ལྷོན་མང་ར་ཕྱོང་མི་རིགས་སློབ་འཕྲིང་ནས་མཐར་ཕྱི་ནས་༢༠༠།བར་མཚོ་ལྷོན་གླུ་ཚང་དགོན་ཆེན་དུ་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་ལ་སློབ་གཉེར་བྱས། དེ་ནས་ལོ་གཉིག་རིང་ལྷ་ས་འབྲས་སྒྲར་དགོན་དུ་ནང་བསྟན་མཚན་ཉིད་རིག་པར་སློབ་གཉེར་བྱས། ༢༠༠ཀལོར་རྒྱ་གར་ལ་སྒེབས་ནས་ཤེས་རབ་དཔལ་ཚལ་སློབ་གླིང་ནས་བོད་དབྱིན་སློབ་གཉེར་བྱས་པ་དང་༢༠༠ཁནས་ཨ་ཁེ་ལ་ཨ་ཀ་ཡི་ཀ་བསྒྲུར་ཁང་དུ་ཡི་ཀ་བསྒྲུར་ལས་ཀ་བྱས། ༢༠ཀ༠ལོར་རྒྱ་གར་ས་ཆུ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་མཐོ་རིམ་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པ(BA)དང་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་ཆེད་ལས་ཞིབ་འཇུག་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ(MA)མཐར་ཕྱི། ༢༠ཀ༧ནས་ནོར་གྲྀང་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱེད་མྱས་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གིས་བོད་དུ་སྲིད་འཛིན་ས་མཚམས་དབྱེ་སྟངས་ཐད་ཀྱི་དཔྱད་བརྗོད།

དཔྱད་བརྗོད་འདིར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོའི་རྟེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ས་བཙན་བཟུང་བྱས་རྗེས། བོད་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་ས་ཁོངས་ཡོངས་ལ་ཆབ་སྲིད་དབང་བསྒྲུར་བྱེད་བདེ་ཆེད་དུ་སྲིད་འཛིན་ལས་ཁུངས་གསར་འཛུགས་དང་སྲིད་འཛིན་ས་མཚམས་དབྱེ་བགོ་རིམ་པར་བྱས་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་རང་གི་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱོན་སྐབས་ཀྱི་མངའ་ཐང་དང་བོད་རིགས་འདུས་སྡོད་ས་ཁུལ་རྣམས་རྒྱ་ནག་གིས་སྲིད་འཛིན་ས་མཚམས་བཙད་བགོ་བྱས་པའི་ཁྱབ་ཁོངས་ལ་ཚུད་ཡོད་མེད་དང་། སྲིད་འཛིན་ས་མཚམས་དབྱེ་སྟངས་དང་དེ་དག་གི་ཀ་ལྟའི་གནས་བབ། དེང་སང་རྒྱ་

ནག་གི་ས་ངོས་འཛིན་བྱེད་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡང་ན་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་དང་ས་ཐུ་བཅས་ཀྱི་ཐད་དབྱེ་ཞིབ་དང་དབྱད་བརྗོད་རགས་ཅམ་སྟེལ་འཚར་ཡིན།

བཀྲིས་ཚོས་སློབ།

གཞི་རིམ་སློབ་སྦྱོང་ཀ་ལིམ་པོང་གཏན་སློབ་ནས་ཐོན། མཐོ་རིམ་རིག་གནས་རབ་བྱམས་པ་མ་ཡི་སོར་(Teresian College) ནས་མཐོ་སློབ་ཐོན། དེའི་རྗེས་སུ་གཙུག་ལག་རབ་བྱམས་པ་ཉེང་ལོར་(Jyoti Nivas College) ནས་གནང་། ད་ལྟའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་བྱད་མེད་ཀྱས་སློབ་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་གནང་བཞིན་ཡོད།

Tibetan nuns' resistance in the Tibetan freedom struggle from 1987-1996

Resistance has been an integral part of the Tibetan struggle for Independence since the Chinese invasion. It is one of the prominent features of Tibetan assertions of their unique identity, civilisation, cultural values, and their unparalleled historical significance. The contributions of nuns to the resistance movement bear tantamount significance. Their demand for independence relays the shared aspirations of all Tibetans.

The history of nun's resistance against the Chinese occupation of Tibet can be traced back to Nyemo revolt in 1969, which saw an unprecedented revolt against the Chinese occupation by a nun during the Cultural Revolution. It is marked as the emblem of a nun rebellion against the Chinese.

In the decade following the Cultural Revolution, the political climate in Tibet was relatively relaxed. However, from 1987 to 1996, there were a series of uprisings that swept across Tibet, staged mostly by monks and nuns against coercive sinicization. However, the uprisings from 1987-1996 are marked by the centrality of nuns to the movement.

This paper will focus on the role and participation of Tibetan nuns in the Tibetan freedom struggle from 1987- 1996. It will further examine their underlying aspirations and significance in the resistance movement. And the Chinese's repressive policies meted out to them in retaliation. The paper will also examine the experiences of Tibetan nuns and the multiple and intersecting forms of oppression they have faced during the resistance movement.

Keywords: Resistance, Oppression, Nuns, Independence, Movement, Intersectionality

མི་འགྱུར་རྟོ་རྗེ།

གཞི་རིམ་སློབ་ཀྱི་སྒེལ་ཀོབ་གཏན་སློབ་ནས་ཐོན། མེ་ས་ཧོར་མཐོ་རིམ་སློབ་ཀྱི་རིག་གནས་རབ་བྱམས་དང་གཙུག་ལག་རབ་བྱམས་ཐོན། ད་ལྟའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིག་ཁང་དུ་དྭང་བླངས་ཞབས་ཞུ་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

Landscape Transition between 2000-2019 in Lhasa city and Toelung Dechen fringes using GIS (Geographical Information System) and Remote Sensing Technique

Lhasa is the capital city and its one of the largest city in Tibet, due to its Historical, Political and geographical importance, the city receives thousands of pilgrims from across Tibet and millions of tourists, primarily Chinese. The city has seen a massive expansion in its size coupled with rapid population growth and infrastructure development. Adjacent counties were also merged with the city in recent years. With the help of GIS and Remote Sensing we can able to measures the changes by using the method of change detection.

This paper mainly focused on empirical research study. It also deals with data analysis through satellite image, which has been categorised into four main stakeholder of the study. These four stakeholder are Agriculture land, Urban Built-up, Water bodies and Open space. 1).Agriculture-The land which are used to cultivate. 2).Urban Built-up-The area covered by any kind Buildings and roads. 3).Water bodies= the land which are covered by Lakes and rivers. 4).Open space=the land which are used for recreational purpose and area covered by shrubs. This study will analyse how rapid urbanised Lhasa city and Toelung Dechen fringes.

ཚོགས་དེས། བཀྲད་པ།

ཤམ་ལྷ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིན་ཁང་གི་ཁོར་ཡུག་སྟེ་ཚན་རྒྱ་འགན་འཛིན། ཁོང་གི་ཉམས་ཞིན་བརྩོད་གཞི་གཙོ་བོ་ནི་གོ་ལའི་གནས་གཡོས་འགྱུར་ལྡོག་གྱིན་པའི་རྒྱུན་རྒྱས་བོད་མཐོ་སྒང་དུ་གནས་པའི་བོད་མིའི་སྲོག་ཚོགས་དང་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལ་ཤུགས་རྒྱན་སྐོར་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ནང་རང་བྱུང་གོད་ཚན། གད་ཆ་ཁགས་གང་བྱུང་གཡུག་པའི་དཀའ་ངལ་དང་གཏེར་ཁ་ཇོགས་འདོན་དང་འཕེལ་བའི་ཐོག་དགུང་རྟོམ་བྱེས་གནང་ཡོད། ལྷག་དོན་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་ཆེན་དང་བལ་ཡུལ་ནང་བཏེན་གཞི་བྱེད་པའི་ཏི་མ་ལ་ཡི་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གཉིས་ཀྱི་ཚོགས་མི་ཡིན། ཁོང་གི་ངོས་ནས་ཁོར་ཡུག་དང་གནད་དོན་ཐོག་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གོ་ལའི་གནས་གཡོས་འགྱུར་ལྡོག་ཐོག་ཚོགས་བཅར་ཞུ་ཡོད་པ་མ་ཟད་རྒྱལ་སྲིད་དང་རྒྱ་གར་ནང་གཙུགས་ལག་ཁང་ཁག་གང་མང་ནང་ཚོགས་འདུ་ལ་མཉམ་ཞུགས་དང་གཏམ་བཤད་གནང་ཡོད།

An Analysis on Dalai Lama's Environmental Conservation Efforts

Natural disasters and environmental crisis in recent decades have affected millions of people across the globe. The magnitude of the crisis and its possible implications have pushed the world to take strong and urgent measures, resulting in a massive environmental conservation efforts in recent decades. Besides scientists and environmentalists, many politicians, celebrities, religious leaders and other influential individuals, have started active participation in the global environmental conservation efforts. The Dalai Lama is one such individual, whose 70 years of consistent environmental conservation work has been one of the most remarkable by a global figure. As soon as he was enthroned as the temporal leader of Tibet on 17th November 1950, Dalai Lama took measures to protect Tibet's natural environment and wild life, shifted himself to a vegetarian diet, and supported vegetarian movement among exile Tibetan community. He discouraged Tibetans from wearing animal fur embroidered dresses; proposed 5-Point Peace Plan for Tibet to protect its natural environment and called for a united global effort to protect mother earth from further degradation at the Rio Earth Summit in 1992. In his message to the world leaders at the COP21 Paris Climate Summits in 2015 and COP24 UN Climate Summit in 2018, he urged them to set political differences aside and tackle the negative impact of climate change.

This paper will try to understand and examine Dalai Lama's seven decades of environmental conservation efforts, the possible factors that influenced his decisions and consistency of his environmental work.

Keywords: Dalai Lama, Environmental crisis, Environmental conservation.

ཆོས་གྲྭས་རྒྱ་མཚོ།

བ་ཡུལ་མདོ་སྨད་མཆོ་སྡོན་ནས་ཡིན། བ་ཡུལ་དུ་ཡུལ་དགོན་གཉིས་སུ་སློབ་སྦྱོང་ཐུང་བྱས་རྗེས།༢༠༠᜵ལོར་རྒྱ་གར་ལ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འབྱོར། ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གཙང་ས་ཆེན་པོ་སེར་བྱེས་གྲྭ་ཚང་དུ་འཛུལ་ཞུགས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྔ་གི་རིང་གཞུང་ཆེན་སློབ་གཉེར་བྱས། ༢༠༡༠ལོར་ནོར་གྲྭང་གོང་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་སྐབས་ལྟ་བའི་ཆེས་མཐོའི་རིག་གནས་སློབ་སྐབས་སུ་འཛུལ་ཞུགས་ཀྱི་ <<སྒྲིན་ཀྱི་ཞོ་ཉའི་ཐོན་གཤེས་སྐོར་ལ་དབྱད་པ>>ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞིའི་ཐོག་ཤེས་ལྡན་ལས་༢༠༡༣ལོར་ཉེ་བའི་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་ (BA) དང་དགེ་འོས་ (B.Ed) བཅས་མཉམ་དུ་ཐོན། ༢༠༡᜹ལོར་ས་རྣ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་སྐབས་དང་པོའི་ཆོས་རིག་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་ཁོངས་སུ་འཛུལ་ཞུགས་ཀྱི་ <<གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་རིག་བྱེད་ཆོས་རིག་སྐོར་ལ་དབྱད་པ>>ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞིའི་ཐོག་ཉམས་ཞེན་ཆོས་ཡིག་ལོག་ངོས་༡༥᜴ཅན་བྱིས་ནས་ཕྱི་ལ་ཉེ།༢༠༡᜶ལོར་ཆོས་རིག་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ (MA) སློབ་མཐར་ཕྱིན། ༢༠༡᜷ལོ་ནས་བཟང་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཁ་ཐ་མན་ཀྱི་རྡུ(English for all in Kathmandu) ནང་དབྱིན་ཡིག་ཆེད་སྦྱངས་བྱས་ནས་བསྡད། དེང་སྐབས་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ས་ཁ་ཐ་མན་ཀྱི་རྡུ་ཡོད་པའི་རང་བྱུང་ཡེ་ཤེས་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་སློབ་གཉེར་བྱ་བཞིན་པ་བཅས་ངོ་སྤྲོད་མཛད་བསྡུས་སུ།

བོད་ནས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་སུ་འབབ་པའི་ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་དག་གི་གལ་ཆེ་རང་བཞིན་ལ་དཔྱད་པ།

ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞི་འདི་ནི་ཁོ་བོས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་མཐར་ཕྱིན་ཆེད་རྩོལ་འབྲེ་བའི་སྐབས་སུ། གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཤེས་རིག་གི་བྱུང་འཕེལ་ལམ་སེམ་ཕྱུད་དང་གཏན་ཕྱི་ཆུ་རྒྱུན་གྱི་ཤེས་རིག་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཛུག་བྱེད་སྐབས། ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་བཞིའམ་ཁ་འབབ་རྟམ་བཞིར་གྲགས་པ་དེའི་སྐོར་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྟངས་གཅིག་མཐུན་བྱུང་མེད་པའི་སྐོར་ལ་དོ་སྣང་བྱུང་བ་དང། དེའི་སྐོར་ལ་རྩོམ་ཐུང་ཞིག་བྱིས་ཡོད་པ་རྣམ་གཞིར་བཟང་ནས། དེར་བཤད་བཅོས་དང་ཁ་གསལ་ཀྱི་

ཚུ་ལ་དུ་ཚུ་པོ་ཆེན་པོ་བཞི་འམ་ཁ་འབབ་རྣམ་བཞི་ར་གྱེས་པ་དེའི་སྐོར་ལ་བན་པོན་གྱི་མདོ་རྒྱུད་བསྟན་བཅོས་རྣམས་དང་མྱི་ས་ཀྱི་མཁས་པ་དག་གི་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྟངས་དང། འགྲེལ་ཚུལ་གྱི་ཐད་ལ་དོགས་སློང་དང། དེང་སྒོལ་རྩལ་གྱི་ལམ་ནས་དངོས་སུ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་གཉིས་ཞིབ་བསྡུར་གྱི་ལམ་ནས་གསལ་ཁ་བཏོན་ཏེ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཡོད་ལ། བོད་ཀྱི་ཐོག་མས་ནས་འབབ་པའི་ཚུ་པོ་ཆེན་པོ་བཞི་དང་ཚུ་ལག་བརྒྱད། ཚུ་ཕེན་སྟོང་ཐུག་མང་པོས་ཏེ་མ་ལ་ཡ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་དང། རྒྱ་གར་གྱི་ནུབ་བྱང་ཀུལ་དུ་འདུས་སྡོད་བྱས་པའི་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་གནས་དང་དབལ་འབྱོར། དད་མོས་དང་རིག་གནས། ཁོར་ཡུག་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་དང་ཕན་ཐོགས་ཅི་ཡོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་ཅུང་ཟད་བྱས་ཏེ་བྲིས་ཡོད།

བདེ་ཆེན་དབལ་མོ།

ཟླ་ཝོ་ ༢༠༢༢ ལོར་མ་རྡ་ར་སི་(Madras)མཐོ་རིས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་སྦྱོང་དོན་རིག་པའི་ཐོག་ཏེ་བཅུ་མ་རམས་པ་སློབ་མཐར་སོན་ཡོད། ང་ལྷའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྦྱོང་བྱེད་ཉུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཁོར་ཡུག་སྲེ་ཚན་ནང་བོད་ཀྱི་ཆུ་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཆུ་རགས་རྒྱགས་པ་སོགས་ཀྱི་ཐོག་ལ་ཉམས་ཞིབ་གནང་བཞིན་ཡོད།

Eco-Conservation on the Tibetan Plateau: A Case Study of Zachu Environmental Volunteer Organization

Since the Central Chinese Government's programs and policies on environmental protection don't reach remote areas of the Tibetan plateau, local Tibetan engage in their own environmental protection efforts. This study focuses on one local grassroots organization the Zachu Environmental Volunteer Organization (ZEVO). The Zachu, better known in the world as Mekong. The Zachu Environmental Volunteer Organization is based in Zatoe, Zatoe is in northeastern Tibet.

The Zachu Environmental Volunteer Organization (ZEVO) is initiated by Lama Drubga, a highly respected lama of Zatoe. He has been successful in changing the local attitudes towards environmental protection. The focus of all those involved in ZEVO is to keep the source of Zachu pristine and clean. The local Tibetan communities' engagement and participation in protecting the source of Zachu River is not only for the local communities' own benefits but for the benefits and survival of millions of people who live downstream in South East Asia. The source of a Zachu river is protected by local people picking garbage and litter, sometimes risking their lives to pull garbage out of the river. During winter they walk through heavy snow to pick up garbage and litter.
This study examines the space and role of an environmental non-governmental organization in shaping and managing of ecology and environment at the source of one of the Asia's mighty rivers.

ཚོགས་ཏྲས། བཀྲ་བ།

རྒྱལ་རོང་བསྐལ་བཟང་གཡུང་རྡུང།

ཕན་ནི་ ༡༩༧༩ ལོར་རྒྱལ་རོང་ཚུ་ཆེན་དུ་འཚར་ལོངས་བྱུང་ཞིང། ལོ་ལྷ་ནས་བཟུང་རྒྱ་གོང་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་སྦྱངས་བརྩོན་བྱས་ཏེ་རྒྱ་ཡིག་གི་སློབ་རིན་གང་མཚམས་བསྐྱོད། དེ་ནས་ལོ་བཅུ་བདུན་ལ་ཨ་མདོ་གླ་སར་ཕྱིན་ཏེ། ས་ཁྲག་སོགས་ཕྱི་ཤོ་ཐོས་བསམ་ལ་འཚད་ཉན་དང།ཁང་སྒོམ་སྒྲུབ་ཉམས་ལེན་སོགས་བྱས་རྗེས་རྨོགས་ལྟན་ཞུང་ཕྱོགས་སློབ་ཞིང་ཕྱི་ཕྱུན་ལྷ་མཐར་ཕྱིན་བྱས་ཏེ་ཁྱོན་བསྡོམ་མི་ལོ་ལྷར་གླ་ས་རྒྱ་བསྡད། ༢༠༠ལ ལོར་རྒྱ་གར་སྲན་རིའི་ཕྱིར་དུ་བཀའ་སྒྲུབ་འདུས་སྟེའི་ཕྱོགས་ཁོངས་སུ་ཞུགས་ཏེ་བར་མི་ལོ་༧༥ཕྲེལ་ལོར་འཁོར་ཏེ་ད་ལྟ་རྗོགས་ཆེན་གོང་མའི་

འཇོན་གླར་སྨོན་གཉེར་བྱེད་བཞིན་པ་ལགས་སྟེ། ༡༩༧༩ ལན་པི་ཏི་པོག་གི་གོང་རིགས་པའི་གཞོན་ནུའི་གྲོས་ཚོགས་ཐོག་ཚོགས་ཤུགས་པའི་སྒྲལ་བཟང་རྟེད་ཅིང་། ༡༩༧᤾ལོར་ཆུ་རན་སི་ཏྲལ་སྦྱི་ཡི་བོད་རིགས་པའི་ཐོག་སྨྲོག་སྦྱང་བྱ་བའི་གོ་སྒྲབས་ཐོབ་ཞིང་། ༡༩༩༠ ལོར་ཏྲ་གར་སྨན་རིའི་ཕྱིང་དུ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་མཚན་ཁྲགས་བཞེས་པའི་སྒྲལ་བཟང་འཐོབ་པར་རེ་སྨྲུག་ངང་དུ་གནས་པར་མ་ཟད་ཞོར་དུ་རིག་གནས་དགེ་ཆུན་གྱི་འགེན་ཅམ་ལེན་ནས་འཚོ་བཞིན་པ་ལགས་སོ།

ཏྲལ་རོང་ཆུ་ཆེན་ཏྲལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ལས་ཤོར་བའི་གསང་འཕྲིན་གྱི་སྒོར་ལ་ཐོག་མར་དགྱེད་པ།

ལོ་ཏྲས་འདི་དག་གཞི་བཅོལ་ས་གཙོ་བོ་ནི་ཆན་ལྷང་གི་ས་ཆུ་ཆེན་པམ་པར་བྱས་ནས་མཐར་གཡུང་དྲུང་ལྷ་སྟེང་དགོན་པ་གཏོར་བཅོམ་བྱས་པའི་སྒྲབས་དེར་མཚོང་རྟེན་གྱི་འོག་ཏུ་སྒྲས་བསྡུངས་བྱས་པའི་གནའ་དབེ་ལོས་ཏྲལ་ཡིག་ཚ་ཙ་ཆེན་འགའ་དང་ཆུ་ཆེན་དང་ཁོ་སྒྲབས་ཀྱི་མེས་པོ་ཏྲན་རབས་པ་དག་གིས་གསང་གཏམ་དྲོན་མོ་ལས་འཕྲོས་པའི་དགེ་ཏྲུན་ཁོ་ནར་གཞི་བཅོལ་བ་འོ།

༧ཀོང་མས་ཏྲལ་རོང་ལ་དམག་བཏྲབ་དགོས་དོན་ཅི། བོད་ཡུལ་དུ་སྟན་གྲགས་མཁའ་མཐར་མཐར་ཁྱབ་པའི་ཆུ་ཆེན་རབ་བརྟན་ཏྲལ་པོར་གྲགས་པ་དེར་མ་འོངས་ཏྲ་ནག་གོང་མ་ཚན་ལྷང་གི་ཏྲལ་སར་འཛིན་པའི་ལྷང་བསྟན་ཡོད་པར་གོང་མ་ཚད་ལྷང་གི་ཏྲལ་ཡིག་ཆ་ཙ་ཆེན་ཏྲལ་པོའི་ར་ཛི་དང་ཤེང་བཟོ་སོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཙུས་པའི་གོང་མས་ཆེད་མངགས་པོ་ཉམ་ཆུ་ཆེན་གྱི་གོ་བྱང་ནས་གསང་འཕྲིན་འགའ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་ཏྲལ་ཡིག་ཆ་ཙ་ཆེན་ཏྲལ་ཡིག་ཆ་ཆེས་ཐོག་མར་འཕགས་ལོ་དེར་ས་འབྲུག་ལོའི་འཕྲུགས་ཆུང་ཟེར།

᤾ཀོགས་བའི་ས་ཁྲ་ཤོར་ཚུལ། བྱིས་པ་འབྲུག་ཐར་ཞེས་པ་དེའི་ཕ་ཆུ་ཆེན་ཏྲལ་པོའི་དམག་དཔོན་ཡིན་ནའང་དམག་ཐབས་རེ་འགའི་ནོར་འཁྲལ་ཧོག་ཆུ་ཆེན་ཏྲལ་པོས་ཁྲིམས་ཆད་གོག་པས་

ཚེ་སྲོག་ཥོར་ཞིང་།རྒྱལ་རོང་གི་ཡུལ་སྐད་དུ་ཝ་དབྱ་བུ་ཡིས་རྩོད་ཅེས་པའི་དགེ་ལྡན་ལ་ཡི་ཤེ་འགོན་ཏོ་ལ་ཏམི་གས་ཏེ་བུ་འབྲུག་ཐར་གྱིས་ཆུ་ཚེན་གྱི་གསང་བའི་ས་ཁྲ་ལྷོག་ནས་གོང་མའི་དམག་དཔོན་ལ་ཐང་ཙང་རྡུན་ལ་སྦྱད་དེ་མཐར་ཆུ་ཚེན་གསལ་བར་བྱས་པས་ལོ་དེ་ར་ལྷུགས་ཡོས་ལོའི་འཁྲུགས་ཚེན་ཟེར།

རེ་ལྷ་ལར་གྲགས་མ་ཐྱོང་བའི་གོང་མའི་གྱོང་གྱན། ལོ་བཅུ་གཉིས་རིང་ཆུ་ཚེན་དང་དམག་འཐབ་ཁོད་གོང་མས་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དམག་ཕྱེད་ཀར་ཆུ་ཚེན་ལ་མངགས་ཤིང་། ཁྱོན་བསྡོམ་འགྲོ་སོང་དཏུལ་སྲང་བྱེ་བ་བདུན་བཏང་ལ། ཉ་ལག་སྐྱེ་ལ་འདེན་བྱེད་མཁན་གྱི་འབངས་མི་འབུམ་གཅིག་ལྷག་ཕྱིན་ཞིང་།དམག་འཐབ་གྱི་ཁྲོད་དུ་དམག་མི་ཁྲི་དྲུག་ལྷག་གི་ཚེ་སྲོག་ཥོར་བར་མ་ཟད་ཚེད་ལས་དམག་དཔོན་སྲུམ་ཅུ་ཙམ་འདས་གྲོངས་སུ་གྱུར་བས་གོང་མར་སྟེང་ཚུར་སྟོད་ལ་འཚངས་ཤིང་ནད་ཀྱིས་བཟུང་། མཐར་དམག་དཔོན་ཡོ་ཀྱང་ཆི་ཡོང་ནས་ཆུ་ཚེན་དང་མཐུན་གཏམ་གང་མང་བྱས་མཐར་གཡོ་ཐབས་འཚེ་ཆུ་ཚེན་གྱིས་ཤིང་།ཆུ་ཚེན་གྱི་རྒྱལ་ས་གསུམ་པ་ཀ་ལ་ཡེར་གཡུལ་བར་ཤན་མ་བར་གྲགས།གོང་མས་ཀྱང་ཆུ་ཚེན་གྱི་ས་ལག་མཛེལ་འདྲ་བ་ཞིག་ཐམ་པར་བྱ་བའི་ཚེད་དུ་རྒྱལ་སྲིད་ལ་ད་བར་འདི་འདྲའི་ཚགས་ཉེས་བྱུང་མ་ཐྱོང་ཞེས་སྦྱོར་ཥོར་ཞིང་པེ་ཅིན་དུ་ཆུ་ཚེན་ཐམ་པའི་རྗོ་རིང་ཞིག་དམིགས་བསལ་བཞེངས་པར་གྲགས་སོ།

བསོད་ནམས་དབང་རྒྱལ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༥༥༨ ལོར་གོད་མདོ་ཁམས་སྟེ་དགེ་རྒྱུད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ལྷ་རྩ་ཏ་སྨྲ་དབུས་གོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ནས་ཨུ་ཙཏ་ཐོན། བསླབ་པ་མཐར་སོན་པའི་ལོ་དེ་ནས་འབྲས་ལྡོངས་སུ་ཡོད་པའི་རྩམ་རྒྱ་གོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་ཉམས་ཞིབ་དང་། ཆོས་སྒྲིག ཟློས་ཁྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་སྒྲུབ་ཐུས་ཡིན། ལྷ་ཕྱི་ར་དགེ་འདུན་ལགས་ཞིག་ཆོས་སྒྲིག་དང་དབྱད་ཆོས་འགལ་ཞིག་སྟེལ་ཐྱོང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོར་སྒྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གིས་གོ་སྒྲིག་ཞུས་པའི་གོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་ཚོགས་འདུ་ཁེངས་བཞི་པའི་ནང་ <འབྲས་ལྡོངས་ནང་གི་གོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་གནས་བབ་> ཞེས་པའི་ཆོས་ཡིག་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ སྨྱ་ཟླ་ ༥ ནང་རལ་ཤི་ཡའི་གྲོང་ཁྱེར

Saint Petersburg ནང་འཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཉི་ན་གཞོན་བོད་རིག་པའི་གྲོས་ཚོགས་ནང་ <འབྲས་ལྡོངས་བྱ་མ་རྒྱ། འབྲས་གཞུང་ནས་བཏོན་པའི་བོད་ཡིག་གསར་ཝོག་གི་བརྒྱད་རིམ་དང་རིན་ཐང་གྲེང་བ་> ཞེས་པའི་དབྱད་ཚོམ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར་ཟླ་རན་སིར་འཚོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱི་བོད་རིགས་པའི་ཚོགས་ཆེན་སྒྲབས་བཅོ་ལྔ་པར་ <རྒྱལ་བ་ལྷ་བཙུན་ནས་མཁའ་འཛིགས་མེད་ཀྱི་མགུར་གླུ་དང་དེ་དག་གི་ཁྱད་ཚོས་> ཞེས་པའི་དབྱད་ཚོམ་གྲོགས་སྒྲང་བྱས་པ་བཅས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ངོ་སྤྲོད་བྱ།

རྒྱལ་བ་ལྷ་བཙུན་ཆེན་པོའི་མགུར་གླུ་དང་དེ་དག་གི་ཁྱད་ཚོས།

སྒས་ཡུལ་འབྲས་མོ་ལྡོངས་སུ་སྟན་གྲགས་ཆེ་བའི་རྣལ་འབྱོར་མཆེད་བཞི་ཞེས་པའི་ཡ་ཀྱལ། པཾ་ཆེན་བི་མ་ལ་དང་ཀུན་མཁྱེན་གློང་ཆེན་པའི་རྣམ་སྦྱལ་དུ་བཞེད་པའི་རྒྱལ་བ་ལྷ་བཙུན་ཆེན་པོ་ནས་མཁའ་འཛིགས་མེད་ཞབས་ནི་གཙང་བྱར་ཡུལ་ (དེང་ལྷུན་རྩེ་རྫོང་ཁོངས་) དུ་མེ་མོ་བྱ་ ༡༥ཀ་ ལོར་སྐྱ་འཕྲུངས་ཤིང་། ཡར་ལུང་ཤེལ་བྲག (དེང་སྟེ་ཌུ་གངོང་རྫོང་ཁོངས་) ཏུ་ཚུ་ཞོ་འབྲུག་ ༡༦༥༩ ལོར་སྐྱ་གཤེགས། དགུང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ཕེབས་པ་མེ་ཞོ་ཁྱི་ ༡༦ཀ་ ལོར་འབྲས་ལྡོངས་སུ་ཞུགས་ཀྱི་བཅགས་ཏེ་གནས་སྒོ་ཕྱི་ཤིང་རིགས་འཛིན་སྲོག་སྐྱོང་ཀྱི་ཚོས་སྐོར་སྦྱོལ་བ་དང་། འབྲས་ལྡོངས་ཚོས་རྒྱལ་དང་པོ་ཕུན་ཚོགས་ནམ་རྒྱལ་གྱི་དབུ་བླུ་ཆགས་ཏིང་ནང་བསྟན་དང་སྦྱོལ་མཛད་ལྷ་བཙུན་དང་པོ་འཕགས། ལྷ་རིགས་ཀྱི་བཙུན་པ། ཀུན་བཟང་རྣམ་རྒྱལ། ཀོང་སྤྲོན་ཏེ་རུ་ཀ་པ། ལྷ་རིགས་ཀྱི་ལྷགས་འཚང་བཅས་ཀྱི་མཚན་དང་ལྡན་པའི་རྒྱལ་བ་ལྷ་བཙུན་ཆེན་པོས་རྒྱ་པོ་རྒྱལ་ཁམས་འགྲིམས་སྒྲབས་གཏུལ་བྱ་ཅི་རིགས་ལ་བསྟལ་བའི་མགུར་མ་ཇི་སྙེད་བཞུགས་པ་རྣམས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་ཏེ་རྟེད་ཀྱི་མགུར་གླུའི་ཁྱད་ཚོས་རགས་ཙམ་གྲེང་བར་བྱ།

དགོན་ཆོད་དགེ་བཤེས་གཡུང་རྒྱང་སྐྱབ་བཟང།

བར་ཁམས་སྦྱ་ཆེན་ཕྱོང་ཁོངས་སུ་སྐྱེས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོར་སྦྱ་ཟླ་དགོན་དུ་སྒྲིག་ཞུགས་བྱས་ཏེ་ མཚན་ཉིད་རིག་པར་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཤིང། ཞོར་དུ་བཙུ་དགུ་སྟན་གསུམ་དང་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ སོགས་ལ་སློབ་བརྩོན་གང་འཚམས་བྱས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠ཅ ལོར་འཕགས་ཡུལ་འབྱོར་ཞིང་ཞགས་ པ་སློན་རིའི་བཤད་སྒྲྭ་འདུས་སྡེའི་སྒྲིག་ཁོངས་སུ་ཞུགས་ཏེ་ཧོན་ཀྱི་མདོ་ལྟགས་སེམས་གསུམ་ གྱི་གཞུང་ལུགས་དང། ཐུན་མོང་རིག་གནས་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་སློབ་སྦྱོང་དང་ ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ཐུས་མ་ཟད། ཞོར་དུ་ལོ་དྲུག་ལྷག་རིང་རིག་གནས་སྡེ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་དང། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༧༧ ནས་བཟུང་ < < གོང་སྨོ་ > > ལོ་དེབ་ཀྱོམ་སྒྲིག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་བཞིན་པ་མ་ཟད། སྤྱི་ ལོ་ ༢༠༠ཆ ནས་ད་བར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་དུས་དེབ་དང་གསར་ཤོག་སོགས་སུ་ཞིབ་འཇུག་དབྱད་ ཀྱོམ་དང། ལྷན་ངག་ཀྱོམ་རིགས་སོགས་ཀྱོམ་སྦྱ་བརྒྱ་ལྷག་འགྲེམས་སྒྲེལ་བྱས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༧༧ ལོར་ འཕགས་ཡུལ་རྒྱལ་ཡོངས་བོད་རིགས་མཐོ་རིམ་སློབ་མའི་ཀྱོམ་རིགས་འགྲན་བསྡུར་སྐབས་དབྱད་ ཀྱོམ་ཨང་དང་པོའི་བྱ་དགའ་གསོལ་རས་ཐོག། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༧༢ནས་༢༠༧༤ལོའི་བར་ཅད་བྱས་གཡུང་ རྒྱང་བོད་ལངས་སྒྲོང་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་ཟླ་བཞི་ལས་ཁུངས་ཞུས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༧༤ ལོར་མདོ་ ལྟགས་སེམས་གསུམ་གྱི་གཞུང་ཆེན་རྣམས་དམ་ལངས་ཀྱི་ཤེས་ཀ་བཅུམས་དགེ་བའི་བཤད་ གཉེན་ཆེན་མོའི་མཚན་ཉིད་ཤེས་ཤུགས། གཞན་ཡང་ཆུ་བར་ཚན་རིག་སྒོར་ཟབ་སྦྱོང་ཟེངས་མང་ བཅར་ཐྱོང་བ་དང། ལྷ་ཕྱི་ལུས་སེམས་སྲོག་གི་བགྲོ་གླེང་ཚོགས་ཆེན་སོགས་ཚན་རིག་དང་ནང་ པའི་དབར་གྱི་བགྲོ་གླེང་ཁག་དུ་མ་དང། གཡུང་རྒྱང་བོད་ཚོས་བརྒྱུད་ཆེན་པོ་བཞི་ཡི་ལྷ་གྲྭ་ བགྲོ་གླེང་ཚོགས་ཆེན། དེ་མིན་བོད་རིགས་མཐོ་རིམ་སློབ་མའི་ཚོགས་ཆེན། གཡུང་རྒྱང་བོད་གྱི་ སྒོར་བགྲོ་གླེང་ཆེན་མོ་སོགས་སུ་ཚོགས་ཤུགས་དང་གཏམ་བཤད་ཀྱང་བྱས། ད་ལྟའི་ཚར་ ལྷུབས་ཐེ་སྨན་རིའི་ཁྲི་འཛིན་ ༣ ༣ པ་མཆོག་གི་མཛད་རྣམ་ཀྱོམ་སྒྲིག་ཚོགས་མི་དང། གཡུང་ རྒྱང་བོད་གྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་སྦྱ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་ཡིན་པ་བཅས་སོ།

རོང་སྟོན་གྱི་སྒྲ་ཆེ་དང་གསུང་རྒྱས་ལ་གསར་དུ་དབྱད་པ།

ལོ་ངོ་ཁཤས་ཀྱི་སྟོན་ཅམ་ནས་ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་ཆེན་པོ་ཤེས་བྱ་ཀུན་རིག[๑๙๗๖]ཟློག་གི་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་འགོ་བཙུགས་པ་ཡིན། དེ་ཡང་གཙོ་བོ་ཁོང་གིས་ཐོག་མཐའ་གཉིས་སུ་སློབ་གཉེར་མཛད་པའི་བརྒྱད་རིམ་དང་། སྤ་ཕྱི་གཉིས་སུ་དབྱད་གསུམ་དག་པས་ལེགས་བཤད་གསུང་རྒྱས་རྗེ་ཅམ་མཛད་པའི་ཚུལ། འཕྲུངས་འདས་གཉིས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་མི་མཐུན་པ་རྣམས་ལ་དབྱད་པ་གསར་དུ་ཞུས་འབྲས་སུ་སྟེ་ཚན་ཆེན་པོ་བཞི་བསྡུས་ཀྱི་ << ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་ཞིབ་འཇུག >> ཅེས་པའི་དབྱད་དེ་བ་ཅིག་ཀྱང་འབྲི་ཐུས་སུ་ལག་ས། དེས་ན་ང་ལྟའི་ཚར་ཤོག་གང་ཆགས་ཆིག་བརྒྱ་མ་རིན་ཅམ་ལ་བསྟེབས་ཡོད། དབྱད་རྩོམ་འདིར་ང་ལམ་ངས་དེ་སྟོན་ཡོངས་སུ་མ་གྲགས་པའི་གནད་དོན་ཁག་གཅིག་གཅོ་འདོན་བྱས་ནས་གླེང་རྒྱ་ཡིན། དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་བསྟན་རྩིས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཁག་གི་ནང་ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་གྱི་འཕྲུངས་ལོ་དང་འདས་ལོ་བཞིན་ད་དུང་དབྱས་ཀྱི་འཕན་པོ་ནི་ལེ་ཕྲ་ཕྱག་བཏབ་ལོ་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་ཐད་ལ་མི་མཐུན་པ་དུ་མར་མཆིས་པ་རྣམས་འདིར་དབྱད་བསྡུར་གྱིས་གསང་རྒྱའི་འགག་གི་ལོ་ཚིགས་དངོས་དེ་ཀ་དུས་ཡིན་མིན་ཁུངས་བསྒྲལ་རྒྱ་ཡིན་པ་མ་ཟད། དེ་དང་འབྲེལ་ནས་ཁོང་དང་དུས་མཚུངས་སམ་སྤ་ཟེས་སུ་ << རོང་སྟོན་ >> ཞེས་པའི་མཁས་པ་གཞན་ཡང་བྱུང་ཡོད་པའི་སྐོར་ཡང་གླེང་རྒྱ་ཡིན།ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་ནི་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་རྩོད་མེད་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཁར་བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་བློ་མ་ཡང་བསྟེན་ཐྲོང་རབས་གསུངས་པ་ཅམ་ལས་དང་བར་ཁ་གསལ་བྱུང་མེད་སྟབས། དོན་དངོས་སུ་ཁོང་གིས་སྤ་ཕྱི་རོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྗེ་མ་ལ་བསྟེན་གཏུགས་གནང་སྟེ་རིག་པའི་གནས་ཆེ་ཐ་ཁག་གང་ལ་གསན་ཐྲོང་གནང་བའི་སྐོར་དང་། ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་བ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དམ་པ་འདིའི་སྤ་ཕྱི་རྩོམ་གཤོད་ཀྱི་ནང་བཀོད་མེད་པའི་གསུང་རྩོམ་ཁག་སྦྱི་དང་། ལྷག་པར་དུ་དེ་སྟོན་སུས་ཀྱང་ཁ་ཚོད་པའི་བོན་ཀྱི་བཀའ་བསྟེན་ནང་བཞུགས་པའི་ << ཐུ་སྟེགས་ཚར་གཅོད་གཏུན་ཚིགས་ཐེག་མདོའི་འགྲེལ་ >> སོགས་ཀྱིས་མོན་ཁོང་གི་གསུང་རྩོམ་གསར་རྟེད་བྱུང་བ་འགའ་ཞིག་ཀྱང་འདིར་གླེང་རྒྱ་ཡིན།གཞན་ཡང་འདིར་ས་སྐྱ་དང་དགེ་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་དབར་ལ་ལྷ་གྲབ་ཀྱི་འགལ་ཟླ་འབྱུང་རྒྱུན་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྗེ་ཙོང་ཁ

པའི་ཐུགས་སྲས་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་པ་ཕྱོགས་སྡར་བཟུང་ནས་དགག་པ་ཚན་པོ་ཆེ་བསྟོན་དགོས་པའི་རྒྱབ་ལྟོངས་དང་འབྲེལ་ནས་ << བོད་ཚོས་རྣམ་འབྱེད >> དང་ << དུན་ཅེ་རྡུང་བའི་ཐོ་ཆེན་ >> སོགས་ཀུན་མཁྱེན་རོང་སྟོན་པས་མཛད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་ན། འདིར་རྒྱུན་པས་དགེ་ལུགས་པ་ཅམ་དུ་མ་ཟད་ས་དགེ་གཉིས་ཀ་ལའང་དོ་སོག་གང་འཚམ་ཞིག་བཏང་ཡོད་པའི་སྐོར་ཡང་འདིར་ཞོར་འཕྲོས་སུ་བློང་རྒྱ་ཡིན་པ་བཅས་སོ།།

ཚོགས་ཏུས། བཅུ་པ།

Yeshi Dawa

Mr. Yeshi Dawa, hailing from Tibet, is an alumnus of THF. He pursued B.A & M.A in Political Science from BHU and MSU (Baroda) in 2015 and 2017 respectively. He was elected as President of Tibetan College Students' Research Committee in 2015. Later, he was elected as President of RTYC Baroda in 2016. Subsequently, he was appointed as On-Board member of Gujarat Students' Parliament. In 2017, he joined as Academic Administrator at Institute of Leadership & Governance, The MSU, Baroda. He was also joint-coordinator of National Youth Conference, Gujarat in 2018. He is the first Tibetan to hold Global Youth Ambassadorship in 2018. He received Gaden Phodrang Award in Humanity stream in 2012, Young Contributor Award, Baroda in 2017 and Bharat Leadership Award in 2018. He is currently pursuing his PhD in Political Science from Amity University, Noida, Uttar Pradesh. His area of interests includes Political Leadership, Communication Skills, Political Theory, and Contemporary Indian Political System.

CTA and Governance

This paper examines the structural and functional aspects of CTA and her governance with help of political leadership at centre. Despite limited space to excel, the CTA functions like any other government in the world. What is the underlying principle that makes CTA so special from other forms of refugees in the world? What role does political leadership play in sustaining CTA and her governance? This paper doesn't only focus on CTA and Governance *per se* but also focuses on her impacts on followers. Thus, this paper will focus on typology of followers given by Barbara Kellerman in order to understand the CTA and her governance's effectiveness in reaching out to Tibetan followers around the world. The methodology of this paper is purely based on qualitative techniques where content analysis, literature review, ethnography and interview schedule are incorporated.

བསྟན་འཛིན་རིག་གྲོལ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་བ་དང་དབལ་ལྡན་འབྲས་ལྡུང་སྒོ་མང་གྲ་ཚང་གི་སྒོས་གྲར་ཞུགས་ཏེ་མི་ཚེའི་ཁྱོད་ཀྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་སྒོས་སྒྲོང་བྱེད་འགོ་ཚུགས་པ་ཡིན། དེ་ཡང་ཐ་སྙད་རིག་གནས་ཀྱི་རྩང་གཞིའི་ཤེས་བྱ་དང་བསྡུས་གྲྭའི་རིགས་ལམ་བཅས་ལ་སྒྲུབས་པ་བྱས་ཤིང། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་ས་རྩ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྒོས་གཞི་བར་ཁང་དུ་འཛུལ་ཞུགས་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོན་རིག་པའི་གནས་དག་ལ་སྒྲུབས་པ་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ཐོབ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལོར་སྐབས་བཅོ་ལྔ་པའི་མཐོ་རིམ་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་པ་སྒོས་མཐར་ཕྱིན་པ་དང་ལོ་དེའི་ཕྱི་རྒྱ་ ༤ ནས་བརྒྱང་ས་རྩ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྒོ་ནས་གཞི་ཁང་གི་སྐབས་གཞིས་པའི་ལོ་རྒྱ་ས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པར་ཞུགས་ཡོད།

བཅན་བྱོལ་གྱི་ལོ་ངོ་བྱག་ཐུའི་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས་ཏད་ཀྱི་གལ་གནད་རང་བཞིན་ལ་དཔྱད་པ།

རང་རེ་བོད་མི་རྣམས་བཅན་བྱོལ་དུ་འཇོར་ཏེ་ལོ་ངོ་བྱག་ཐུའི་རིང་གི་ལོ་རྒྱས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་ཆ་རིགས་འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས་དགོས་པའི་གལ་གནད་རང་བཞིན་གཙོ་གནད་དུ་བཟུང་སྟེ་ཐུང་ཐང་བཤད་ན་འདིར། དེས་ན་དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ་བཅན་བྱོལ་གྱི་ལོ་རྒྱས་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས་དགོས་པའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་དང་། འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས་བྱེད་པའི་ཐབས་ལམ། བཅན་བྱོལ་བོད་མི་ཚོས་ལོ་རྒྱས་ཀྱིས་བཞག་པའི་འགན་འཛིན་ལྷོད་གལེང་གཏོང་མི་རྣང་པ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ནས་ཐུང་ཙམ་གྲེང་པའི་ཁྲལ་ཡིན།

བརྗེ་ཚད། བཅན་བྱོལ། ལོ་ངོ་བྱག་ཐུ། འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས།

ས་བཅད།

དང་པོ། ལོ་རྒྱས་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་དང་ཉར་ཚགས་ཀྱི་གལ་གནད་རང་བཞིན།

༡ཀ་འདས་པའི་ལོ་རྒྱས་ལ་དཔེ་ལྟ་བ།

༢ཀ་ད་ལྟའི་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཤེས་པ།

༣ཀ་མ་འོངས་པའི་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་བདེན་དཔང་བྱེད་པ།

གཉིས་པ། ལོ་རྒྱས་རྒྱ་ཆ་འཚོལ་བསྡུ་བྱེད་ཐབས་ལམ།

༡ཀ་རེག་སྟ་བ།

༢ཀ་འགྲོ་སོང་མེད་པ།

༣ཀ་དུས་ཚོད་ཝང་སོ་གཏོང་མི་དགོས་པ།

གསུམ་པ། ཉར་ཚགས་བྱེད་ཐབས།

༡ཀ་དེབ་དང་ཡིག་ཆ་སོགས་ pdf ཀ་ངོ་བོར་ཉར་ཚགས་བྱེད་པ།

༢ཀ་དཔེ་མཛོད་དུ་ཉར་ཚགས་བྱེད་པ།

༣ཀ་བརྒྱན་གཤིན་ཀྱིས་མི་གཏོང་བའི་ཉར་ཚགས་བྱེད་ཐབས།

དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་སྟོན་ལམ།

རྒ་བའི་སྤྱོ་ཚོགས་ཡུལ་དུ་སྐྱེས། ཡུལ་ཚོའི་སློབ་ཆུང་ཐོན་རྩེས་སྤྱོ་ཚོགས་དགོན་དུ་གླ་པ་བྱས། རྒྱུད་སྡེ་ཁག་བློ་འཛིན་དང་ཆོ་ག་ཕྱག་ལེན་སྒོར་ལ་སྦྱངས། རང་ལོ་བཅུ་དྲུག་ཐོག་རྒྱུད་སྡེ་བློ་འཛིན་སོགས་དགོན་བའི་སློབ་སྦྱོང་ཆ་ཚང་ཐོན། ལོ་བཅོ་ལྔ་ཙམ་ནས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་ཐང་ཀ་འབྲི་སྡུངས་དང་། རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་རྩེས་ནུབ་ལུགས་ཀྱི་སྨན་ཚོན་རི་མོ་སྦྱངས། ཆུང་དུས་ནས་རི་མོ་དང་འཕྲལ་རིག་སྒོར་ལ་དགའ་མོས་ཡོད་ཅིང་། ཕྱི་ལོ་*༡༩༥༣* ལོར་རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་ལ་འབྱོར། ས་རར་སྨད་ཐོས་བསམ་ཏོར་གླིང་ཟླ་ཚང་དུ་ཞུགས། མི་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལྷག་རིང་ནང་དོན་རིག་པའི་གཞུང་ཆེན་ཁག་ལ་སློབ་གཉེར་བྱས། ཕྱི་ལོ་ *༢༠༠༧* ལོར་སེར་སྨད་ཟླ་ཚང་གི་འདུ་ཁང་གསར་བཞེངས་ཀྱི་བཐོ་བཀོད་འཚར་འགོད་ཀྱི་འགན་ཁུར། ཕྱི་ལོ་ *༢༠༠༣* ཙམ་ནས་གློག་གླིང་ནང་བོད་ཡིག་དབྱ་ཞེད་བེད་སྤྱོད་གཏོང་ཐུབ་པ་བྱུང། ཕྱི་ལོ་ *༢༠༠༥* ལོར་སྟོན་ལམ་བོད་ཡིག་དང་པོ་ཞེས་པའི་མཉེན་ཆས་གསར་བཟོ་བྱས་ཏེ། བོད་ཕྱི་ནང་དུ་རིན་ཞེད་ཞེད་འགྲེམས་སྒྲིལ་བྱས། དེ་ནི་བོད་མི་སྒེར་བ་ཞིག་གིས་བཟོས་པའི་བོད་ཡིག་ཐོག་མ་དང་། གློག་གླིང་ནང་དབྱ་ཞེད་བཅུག་པ་ཐོག་དང་པོ་ཆགས་ཡོད། དེའི་རྗེས་སུ་མ་ཐུད་སྟོན་ལམ་བོད་ཡིག་གཞིས་པ་དང་། སྟོན་ལམ་བོད་ཡིག་གསུམ་པ། སྟོན་ལམ་ཚོག་མཛོད། སྟོན་ལམ་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་སྐད་གཏངས། Andriod OS ཁ་པར་མ་ལག་ནང་སྟོན་ལམ་བོད་ཡིག་དང་། སྟོན་ལམ་ཚོག་མཛོད་གསར་བཅུག་བཅས་བྱས་པར་བོད་སྐད་ཡིག་བེད་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་ཚོར་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱིས་ཕན་ཐོགས་བྱུང། ཕྱི་ལོ་ *༢༠༢༣* ལོར་སྟོན་ལམ་བོད་ཀྱི་བརྡ་འཕྲིན་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གསར་དུ་བཙུགས།

བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་དམེ་མཛོད་རིག་པ།

བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཚོས་རིག་ཉར་ཚགས་བྱེད་པར་དེང་རབས་བརྡ་འཕྲིན་དང་འབྲེལ་བའི་དམེ་མཛོད་ཚད་ལྡན་ཞིག་དགོས།དེ་ལྟར་ཡོད་བར་དམེ་མཛོད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཚད་ལྡན་ཞིག་ལ་རག་ལས་པས་དེ་འདྲ་ཡོད་དམ་ཟེར་ན།བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་དང་ཤ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོས་རིག་གི་འགྲོ་ལུགས་ཆ་ཚང་བའི་དམེ་མཛོད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཞིག་ད་པར་བྱུང་མེད།

དེང་གི་བརྡ་འཕྲིན་དུས་རབས་ནང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་དས་མཛོད་ཁག་ལ་འགྲོ་ལུགས་གཅིག་གྱུར་མེད་པ།བཟོད་གཞི་གང་ཞིག་དུས་ཐུང་ནང་རྟེད་ཚོག་ཚོག་མེད་པ་མ་ཟད།དེང་རབས་ཀྱི་ཚ་རྒྱན་ལྟན་པའི་དས་ཚ་འཚོལ་ཞིབ་དང་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་ནི་ཉིན་མོའི་སྐད་མ་ལྡན་སྣང་། དས་མཛོད་རིག་པ་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ལ།བོད་ཀྱི་མཁས་པས་མཛད་པ་ལ་དུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེའི་བོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་རིག་པ།ཞར་ཏའི་དཀར་ཆག་རིག་པའི་ལག་དེབ།བོད་ཀྱི་ཐེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ཅམ་ལས་ད་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་རྒྱུ་ཆ་དགོཿ།དུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེའི་བོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་རིག་པའི་ཐོ་མ་ཡིག(1997) དེ་ནི།བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་དཀར་ཆག་དང་སྲོལ་རྒྱུན་ཐེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ཅམ་ལས་དེང་གི་དུས་སུ།ཁྱད་འཕྲོལ་ཐབས་མེད།དཀར་ཆག་རིག་པའི་ལག་དེབ་(ངག་དབང་ཚེ་དཔག་སོགས།(2004)ནི་དཀར་ཆག་དང་འབྲེལ་བ་གཙོ་ར་འདོན་བྱས་ཡོད་ནའང།ཐེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ལ་ཆ་བའི་ཆ་ནས་ངོ་སྤྲོད་ཅམ་ལས་མེད།བོད་ཀྱི་ཐེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ནི་དུང་བར་སྐྱན་བྱས་མེད། སྐད་གྲགས་ཅན་ཀྱི་དས་མཛོད་རིག་པ་Colon classification (CC, Ranganathan, 2019) དང།དེང་རབས་ཐོན་ཐོན་ཀྱི་དས་མཛོད་རིག་པ།The Concise AACR2 (Michael, 2018) དང།(RDA) འདི་དག་ནི་ཚད་ལྡན་དང་ཆེས་ཐོན་ཐོན་ཅན་ཀྱི་དས་མཛོད་རིག་པ་ཡིན་ནའང། ཨེ་ཤ་ཡ་དང་ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་དཀར་ཆག་ཆས་རིག་པ་དང།ཐེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་བཅས་ལ་ཆ་མ་ཚང་སྟོན་ཆེན་པོ་ཡོད། ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་ཡིག་འབྲེལ་བའི་དས་མཛོད་ཁག་ལ་རང་རང་གི་འགྲོ་ལུགས་ཤེག་ཡོད་ནའང་སྐབས་དོན་དགོས་མཁའི་དབང་གིས་བཟོས་པ་ལས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཞིག་མེད།

ཚོགས་དེས། བཅུ་གཅིག་པ།

ཟླ་བཞང་ལྷུ་སྒྲུག

ཟླ་ ༡༩᐀᐀᐀᐀ ལོར་མདོ་སྨྱོང་ཆུ་བཞི་སྒང་དྲུག་ལས་དཏུལ་ཌ་ཟལ་མོ་སྒང་གི་སྒང་སྨྱོང་བར་ཁམས་དཀར་ཤོད་དུ་སྐྱེས། ༡༩᐀᐀ ཅམ་ནས་བོད་ཡིག་སློབ་བའི་མགོ་བཙམས། དེ་ནས་རིམ་བས་ཡུལ་ཀྱི་དགོན་པ་དཀར་ཤོད་དགའ་ལྡན་ཆོས་འཁོར་གླིང་གི་སྒྲིག་ཁོངས་སུ་ཞུགས་ནས་བོད་དགོན་དེའི་ཆོས་སྡོད་དང་ཆོ་ག་ཟློ་འཛིན། ཞིག་རྡུལ་ཆོན་སོགས་སྦྱངས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩᐀᐀ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་འགྲོ། ཐོག་མར་ས་ར་ཎེས་དང་དེ་ནས་རྒྱུད་སྨྱོང་གླ་ཚང་དུ་ཞུགས་ཏེ་རིམ་བཞིན་མདོ་ལུགས་ཀྱི་འཛིན་གྲྭ་བཅུ་གཅིག་དང་། ལུགས་ཆོག་གི་འཛིན་གྲྭ་ཁག་དང་རིགས་གཅིག་ཀྱང་འཛིན་ཀྱི་འཛིན་གྲྭ་བཅས་ཐོབ། དེ་བཞིན་ཨ་རིའི་ཨེ་མོར་རི་དང་བོད་ཀྱི་དགེ་མཛོད་ཁང་གཉིས་རྒྱང་འབྲེལ་ཀྱིས་གོ་སྒྲིག་གནང་བའི་ལོ་ལྔ་ཚན་ཀྱི་ཚན་རིག་སློབ་སྦྱོང་ཡང་ཐོབ། དེ་ནས་ད་ལྟའི་བར་རྒྱུད་སྨྱོང་གླ་ཚང་གི་གཞི་རིམ་སློབ་ཁག་ཁྱབ་དང་། ལོ་འཁོར་རྒྱུགས་སློང་ཆེན་མོའི་རྒྱུགས་ཞེས་པ་དང་། རྒྱུགས་སློང་དོ་དམ་པ། སྐབས་དང་མོའི་རྒྱལ་ཕྱི་འདེ་དགེ་ལྡན་ལྡན་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྨྱོང་ཁོངས་ཀྱི་འཕྲས་མི། སློན་ལམ་བོད་ཀྱི་བཏང་འཕྲིན་ཞེས་འཛུག་ཁང་གི་ཡན་ལག་རྒྱུད་སྨྱོང་ཙོམ་སྒྲིག་ཆོགས་ཆུང་གི་ཆོགས་མི། ༢༠᐀᐀ ནས་ད་ལྟའི་བར་རྒྱུད་སྨྱོང་དགེ་མཛོད་ཁང་གི་འགན་འཛིན་དང་སྒྲི་ཁྲན་ཙོམ་སྒྲིག་པ། ༢༠᐀᐀ ནས་རྒྱུད་སྨྱོང་ཤེས་ཡོན་འགན་འཛིན་བཅས་ཀྱི་ལས་ཁུར་ཞུ་བཞིན་ཡོད།

"དཔལ་ལྡན་སྨྱོང་རྒྱུད་གླ་ཚང་གི་བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་ཡིག་བཞུགས་སོ་"ཞེས་བའི་སྐོར་ལ་རོབ་ཅམ་དགྱེད་པ།

དེ་ཡང་མཚན་སྟན་འབར་བའི་དཔལ་ལྡན་སྨྱོང་རྒྱུད་གླ་ཚང་གི་སྒྲིག་ཡིག་འདི་ནི། དུས་རབས་ ᐀᐀ བའི་ལོ་རབས་དང་ཟླ་ཕྱི་ཕྱི་ལོ་ ᐀᐀᐀᐀ རབ་བྱུང་ ᐀᐀ བའི་ལྷགས་བྱ་ལོར་དགའ་ལྡན་ཁྲི་

ཐོག་ ༧༤ པ་ཁྲི་བྱང་ཆུབ་ཚོས་འཕེལ་(རྒྱུད་པའི་མཁན་པོ་ལས་ཐོག་)དང་། སྒྲུབ་ཁང་རིན་པོ་ཆे་(བློ་མ་དབུ་མཛད་ལས་ཐོག་)རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོ་མཛད། གླ་ཚང་གི་ཁམས་ཚན་ཆན་རྣམས་དང་ཞལ་འཛམ་མ་ཐུན་གྱབ་དུ་བསྒྲིགས་པས་ན་སྒྲིག་ཡིག་མ་ཐུན་གྱབ་མ་ཞེས་གྲགས། དེ་ལྟར་བསྒྲིག་དགོས་པ་ཡང་། ཡུལ་སྟེ་ལ་ཁྲིམས་དགོས། དགོན་སྡེ་ལ་སྒྲིག་དགོས། ཞེས་པ་ལྟར། དགེ་འདུན་ཐུགས་མ་ཐུན་ཁྲིམས་གཙང་ཡོང་བ་ལ་ཆ་འཛིན་གྱི་བཅའ་ཡིག་ཚད་ལྡན་ཞིག་ལ་བརྟེན་དགོས་པར་ཤེས་ཏུ་གལ་ཆे་བའི་གནད་ཀྱིས་ཡིན།

གྱས་པས་བཟློད་གཞི་འདིའི་སྐོར་ལ་ཆ་བའི་དོན་ཚན་གསུམ་གྱི་སྐོར་ནས་ཞིབ་འཇུག་བྱ་བར་འདོད།

༡༽ རྒྱུད་ཆेན་ཀུན་དགའ་དོན་གྲུབ་ (༡༩༡ཆ-༡༩༥༧) ཀྱིས་དུས་རབས་ ༡༥ ཐུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩ཨ་ལོར་དཔལ་ལྡན་སྟོད་རྒྱ་གླ་ཚང་ཕྱག་པ་ནས་བཟུང་། སྒྲིག་ཡིག་མ་ཐུན་གྱབ་མ་འདི་ཉིད་མ་བསྒྲིགས་བར་དུ་གླ་ཚང་གི་སྒྲིག་ལམ་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་རིམ་པ་རྣམས་ཞལ་ནས་ཞལ་བརྒྱུད་དང་། ཐུན་ནས་ཐུན་བརྒྱུད་མ་གཏོགས་ཡོངས་གྲགས་ཡི་གེར་འགོད་པ་ཞིག་མེད་ཚོད་དུ་ཐུང་། འོན་ཀྱང་ཡི་གེར་འགོད་པ་ཡོད་པའི་སྐོར་ཚོད་མཁན་འགན་ཞིག་ཡོད་པར་བརྟེན་དོན་དངོས་ལ་སྒྲིག་ཡིག་དེ་འཛིན་ཞིག་ཡི་གེར་འགོད་པ་ཀུན་མེད་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ཕྱིས་སུ་ལག་སོོན་མ་བྱུང་བ་གང་ཡིན་སྐོར་ཞིབ་དཔྱད་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

༢༽ ཁྲི་བྱང་ཆུབ་ཚོས་འཕེལ་བློ་མ་དང་མཁན་པོའི་ལས་གནས་སྐབས་དགོན་པའི་ནང་ཆོད་ལྷེང་ཕུགས་ཆेར་བྱུང་བའི་ཆུན་ལ་བརྟེན་ནས། སྐབས་དེའི་གཞུང་ས་དང་གླ་ཚང་གིས་བསྒྲལ་མ་མཛད་པ་ལྟར་ཇི་ལྟར་བསྒྲིགས་པའི་ཚུལ་རྣམས་ཁྲི་བྱང་ཆུབ་ཚོས་འཕེལ་ (ཀ་ལ་ལ-ཀ་ཅ་ཅ) ཀྱི་རྣམ་ཐར་དང་། ཁྲི་ཆेན་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ (ཀ་ལ་ལ-ཀ་ཅ་ཀ) ཀྱི་རྣམ་ཐར་སྒྲིག་ཡིག་མ་ཐུན་གྱབ་མ་སོོགས་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་ཞིབ་གསལ་འདྲི་རྒྱུ་ཡིན།

རེ་ཞིག་ཡིག་མ་ཐུན་གྱབ་མ་ཡི་གེར་བགོོད་པ་ནས་བཟུང་གླ་ཚང་གི་སྒྲིག་ལམ་འཕེལ་རྒྱས་ཇི་ལྟར་སོོང་བའི་བྱུང་རིམ་དང་། ལྟག་པར་ཀ་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཚེན་པོས་ (ཀ་ལ-ཀ་ཅ-ཅ) ལེགས་བཅོས་གནང་བའི་སྐོར་བཅས་ཀ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་ཨ་ཀ་ཅ-ཅ) ལེགས་ཡིག་ཚགས་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་ཅུང་ཟད་ཅིག་ཐོན་ཕྱོོགས་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་གསར་པ་འབྲི་བར་འདོད། ཞར་བྱུང་དུ། སྒྲིག་ཡིག་མ་ཐུན་གྱབ་མའི་མཛད་བྱང་དུ་སྒྲུབ་ཁང་སྒྲུལ་མེད་པ་ཞེས་པ་དེ་སྒྲུབ་ཁང་སྐུ་ཕྲེང་གསུམ་པ་དང་དང་པོ་འཁྱལ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྟད་འབྱུང་ཉན་ཡོད་པ་དག་གསལ་བ་ཤཱཀ་ཅུང་ཙམ་བྱ་བར་འདོད།

ཡུ་ཅཏྟ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ།

ཡུ་ཅཏྟ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་ནི་ ༡༥༨༩ ལོར་འབྲས་ལྡོངས་ནང་སྐྱེས། འབྲས་ལྡོངས་སྤ་འགྱུར་རྡེང་མའི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་ནས་ཡུ་ཅཏྟ་ཐོན། གྲྭ་ལོ་ ༡༥༩༣ ལོ་ནས་འབྲས་ལྡོངས་སྒང་ཏོག་ཏུ་ཡོད་པའི་རྩམ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་ཉམས་ཞིབ་བྱ་སྒྲུབ་རེད། ཁོང་གིས་སྤ་ཕྱི་བ། <སྒྲས་ཡུལ་འབྲས་མོ་ལྡོངས་སུ་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་ཟླ་མ་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྩམས་ཀྱིས་མཛད་པ་ཕྱག་རིས་ཇི་བསྒྲངས་ཀྱི་རྩམ་ཐར། > དེ་བ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་སོགས་དང་། དེ་བ་ཅོས་སྒྲིག་དང་དབྱད་ཅོས་མི་ཉུང་བ་སྟེ་ལོ་ རྒ་ཁ ། ཟླ་ ༤ ཆེས་ ཀ་ ནས་ ༧ བར་ལ་དྭགས་སྟེར་དབུས་གཞུང་ནང་པའི་རིག་གནས་མཐོ་སློབ་ཁང་གིས་གོ་སྒྲིག་ཞུས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་འདུའི་ནང་ <*སྒོང་གསར་བཅད་རྗེ་ལྷན་མཛད་ཚུལ་ལ་དབྱད་པ།*>ཞེས་པའི་དབྱད་ཅོས་སྒྲོགས་སྒྱང་དང་། ཟླ་ལོ་ ཁ་ཁ ། ཟླ་ ཀ་ པའི་ནང་པེ་རི་མི་རབཚོགས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས་སྒ།

བོད་ཡུལ་གཙང་གི་བར་རི་ཟླ་བྱང་དང་དགོན་སྡེའི་སྐོར་ལ་རགས་ཙམ་དབྱད་པ།

བར་རི་ཟླ་བྱང་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་ནང་དུ་བྱོན་པའི་ས་སྐྱའི་ཁྲི་འཛིན་གཉིས་པ་བ་རི་ལོ་ཐུ་བ་རིན་ཆེན་གྲགས་ (1040-1111) ཀྱི་མཚན་གནས་གཅིག་འབྲེལ་ཀྱི་བརྒྱུད་པ་འཛིན་པའི་ཟླ་བྱང་ཆོས་སྡེ་ཞེག་ཡིན་པར་གྲགས་པ་དང་། ཡང་ཆོས་འབྱུང་དགེ་དེ་བ་ཁག་ཏུ་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་སྨྲང་དུ་སྐྱ་འཕྲུངས་པའི་བ་རི་ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐུང་དུ་ཞིག་དང་། ཡང་ས་སྐྱའི་ཁྲི་ཆེན་སོ་གཅིག་པ་ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས་ (1729-1783) ཀྱིས་བཙུམས་པའི་ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་དོ་མཚར་བང་མཛོད་ཀྱི་ཁ་སྐོང་དུ་ཁོང་གི་གནས་ཡིག་སྐོར་དབང་ལྡན་ (1734-1757) ཞིང་དུ་གཤེགས་པར་དབུས་གཙང་དགོན་སྡེ་ཁག་ཏུ་མང་སྐོལ་བསྟོ་ཏེན་ཕུལ་བའི་ཐོ་གཞུང་དུ་བར་ཞེས་གསལ་པོ་འཁོད་འདུག ཡང་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ (1653-1705) བཙུམས་

པའི་དགའ་ལྡན་ཆོས་འབྱུང་དུ་གྲུབ་ཐོབ་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོས་ (1361-1485) དམ་བཅཀས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་ "བ་རི་གླ་ཚལ་དགོན་" ཞེས་གྲུབ་མཐའ་དག་ལྡན་པ་ཡིན་པ་བཅས་ལོ་རྒྱུས་ཤུང་ཅམ་གསལ། འོན་ཀང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུ་བ་རི་ཟླ་དགོན་གྱི་བྱང་རིམ་དང་འཚོ་འགྱུར། གྲུབ་མཐའ་དང་དགོན་བདག་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲུངས་ལྡན་ཞིག་ད་བར་དབྱུད་ཞིབ་གནང་མཁན་བྱང་མེད་ཚོད་ལྡ་བུར་བརྟེན། འབྲས་ལྡེར་སྣང་ཏོག་ཏུ་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་བྱེས་ཀྱི་བ་རི་ཟླ་དགོན་དུ་གཅེས་ཤར་མཛད་པའི་བཀའ་གཏན་དང་ཡིག་རྟྭིང་ཁོངས་ལས་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༣༩ ལོར་ཀུན་གཟིགས་པཾ་ཆེན་སྒྲ་ཕེང་བདུན་པ་ (1782-1853) མཚོག་ནས་སྐབས་དེའི་བ་རི་ཟླ་དགོན་གྱི་བསྟན་བདག་ཟླ་མར་བཀའ་གཏན་ཞིག་བསྟལ་བའི་ནང་དུ "བ་རི་ཟླ་དགོན་འདི་པ་ཚོར་བོད་སྲོང་ཟླ་དགོན་སྟོན་མ་ན་རིམ་ནས་བདག་རྒྱན་བཟང་པོས་འཇོན་དབང་རྣམས་ཀྱི་ཁྲལ་རིགས་སྣྲོབ་ཆག་བབས་ཡང་མི་ཚུང་བའི་བཀའ་ཤོག་ལྟ་ཕྱིར་སྟལ་འདུག་ཀྱང། བར་སྐབས་སུ་དུས་དབང་དང། མི་བབས་འཁོས་ཞན་སོགས་ལ་བརྟེན་གནས་མིན་སྟ་ཚོགས་ཀྱི་དེང་དུས་ཟླ་གླ་ཚང་མ་ཉམས་དམན་དཀའ་སྟོངས་ཆे་བབས་མ་བཟོད་པས། ཕྱིན་ཆད་ཆོས་བྱེད་འཁོས་ཝེབས་ཤེད། དགོན་གནས་རྟེན་གསུམ་འཇོན་དབང་སོགས་ཀྱི་ཚ་བདག་དངོས་གཞི་ཟླ་བྱང་རང་ལ་ཁ་གཅང་དུ་ཕུལ་ཆོག་པ་ཞུས་བྱུང་བ་མ་ཟད།" ཞེས་དང། "ཟླ་མ་དབལ་ལྡན་ཆོས་འཕེལ་" སོགས་འཁོད་འདུག །བཀའ་གཏན་འདི་ནི་ཆུ་མོ་ལུག་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༩༣ ནས་ལྷུགས་ཥོ་སྟག་ ༡༥༦༠ ལོའི་བར་ལོ་ངོ་ ༧ ཅམ་རིང་དབུས་གཙང་སོགས་སུ་ས་ཞིང་ཀུང་འགོར་སྟོམས་སྒྲིག་དང་ཁྲལ་ཉུལ་ལམ་ལུགས་ལེགས་བཅོས་མཛད་པའི་ཐོ་གཞུང་སྟེ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ལྷུགས་སྟག་ཞེས་གཞུང་ནས་ཞེས་པ་གཏན་འཚོས་ཤུ་བསྟལ་བ་ཞེག་ཡིན་འདུག །དེ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབྱུད་གཞིའི་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་ཡིག་རྟྭིང་རྣམས་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་ཞིང། གུས་པ་བང་ཉིད་བ་རི་ཟླ་བྱང་གི་ཁྱིམ་རྒྱུད་སྤྱན་ཉེ་སོང། ཞིང་གཡེགས་ཆུན་རབས་རྣམས་ཀྱི་ནོ་ཐོས་ལོ་རྒྱུས་དང། ད་ཡོད་འཚོ་བཞུགས་ཆུན་རབས་རྣམས་ལ་བཅར་འདྲི་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བ་རི་ཟླ་དགོན་གཉིས་ཀྱི་བྱང་རིམ་དང་ལོ་རྒྱུས་རགས་ཅམ་ཞིག་དབྱུད་ཞིབ་བྱ་རྒྱ་ཡིན།

ཚོགས་དེས། བཙུ་གཉིས་པ།

བསྟན་འཛིན་ཚེ་བརྟན།

རྒྱ་མར་བོད་ཁྱིམ་སློབ་གྲྭ་ནས་ཐོན་པ་དང་ཀེ་ནས་མེང་གা་ལོར་(Mangalore)གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་མེ་ཏ་ཨེ་ལོའི་ཨཱགམ་མཐོ་སློབ་ནས་ཉེ་བའི་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་དང་རྒྱ་རོ་ཏ་མ་ཏ་རྒྱ་ཇ་ས་ཡ་ཎི་རའོ་(MS University Baroda)གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་ཐོན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠᐀ ལོར་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་སྲི་ཞུ་ལས་བྱེད་དུ་ཞུགས་པ་དང་ད་ལྟའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིན་ཁང་དུ་ཉམས་ཞིན་ཀྱི་བརྩོད་གཞི་རྒྱ་ནག་ལས་བོད་ཡིན།

Does Tibetan narrative matters in the nationality discourse in the PRC?

The first part of this presentation highlights the nationality/ethnic policy in modern China. The second half highlights the lengthy scholarly-debate in China over nationality policy since 2008. Such open debate on the sensitive issue is unprecedented and in fact first of its kind in the party-state history. The scholarly-debate largely revolves around two set of ideologies. The group that hold the first set of ideology discuss about reforming the existing nationality policy derived from the USSR's nationality policy which was based on Marxist-Lenin nationality doctrine. The second set of ideology is an antithesis of the first and basically rejects the reformers' proposals such as "second generation ethnic policies". In other words, the group that hold the second set of ideology defend the status quo and believe in occasional perfecting of the existing policy. In the midst of these conflicting ideologies, this presentation looks

into some aspects of Tibetan voices or narratives within Tibet that has been left unaddressed for decades.

བསྡུན་འཛིན་དབྱིལ།

ཟླ་བོ་ ༢༠༡༩ ལོར་མ་རྒྱ་ར་སི་(Madras)མཐོ་རིས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་འབྲེལ་ལམ་རིག་པས་ཐོག་ཉེ་བའི་འབྲུམ་རམས་པ་སློབ་མཁར་ཕྱིན་རྗེ་ས་རང་དབང་ཅན་གྱི་གསར་འགོད་པའི་ལས་འཁུར་ཞུ། ད་ལྟའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་བོད་དང་སྲི་ཚོགས་ངོ་ལམ་ཐོག་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཡིན།

A study on Chinese Cyber security and Online Censorship Policy special reference to Tibet

The research paper mainly focus on quantitative use of Internet by Tibetan diaspora segregated by genders, age and occupation. It describe more with special reference to Chinese policy on Cyber security and online censorship implementation. The fragility of the information world we now live in demands strong cyber security surveillance. The escalation of potent cyber threat, part of living in the digital era, is understanding that our private information is more vulnerable than ever before. Organizations transmit sensitive data across networks and to other devices in the course of communication. Cyber security describes the discipline dedicated to protecting that information and the systems used to process or store it. As the volume and sophistication of cyber-attacks grow, Central Tibetan Administration (CTA) and Tibetan NGO's, especially those are tasked with safeguarding information relating to their daily work, need to take steps to protect their sensitive data and personnel information. China has employed more range of cyber security, internet surveillance, data mining and censorship measures to control Internet Service Provider (ISP) and Internet Content Provider (ICP). Regulation over internet access has grown more comprehensive, specific and extensive with the Ministry of Public

Security gaining the overall responsibility for internet supervision. Chinese are using more shrewd ways of controlling opinion online. The paper examines detail about the sophisticated Chinese online censorship and cyber security policy.

བཏུག་བསྟོན་མས་མཛད་དགོས།

Thubten Samphel

Former Director of the Tibet Policy Institute

The first executive director of the Tibet Policy Institute, since its establishment in 2012. He retired in November 2018. He was the secretary of the Department of Information and International Relations from 1999-2012 and also served as the spokesperson for the Central Tibetan Administration. He completed his high school from Dr. Graham's Home, Kalimpong. He studied B.A and M.A in History from St. Stephen College, Delhi University. He was among the first group of Tibetan Fulbright Scholars to study in the United States and earned a degree in Journalism from Columbia University, New York. He was a member of the last fact-finding mission to visit in Tibet in 1985. He has written extensively on Tibet in Indian and international newspapers and journals. He is the author of 'Falling through the Roof', a work of fiction and co-author of the Dalai Lamas of Tibet.

Dawa Tsering

Vice Principal, Dalai Lama Institute for Higher Education

Dawa Tsering has been serving the TCV organisation for 20 years and currently holds the post of Vice-Principal in the DLIHE. Prior to joining DLIHE, he was HoD of Commerce at TCV Bylakupee. He has double masters degree (M.Com & MBA) and is an alumini of the Madras Christian College and Loyola College in Chennai. Dawa has also completed Post Graduate Diploma in Business Law and currently pursuing Master's in Business Law, M.B.L, at the prestigious National Law School of India University (NLSIU) Bengaluru. Dawa teaches the core papers of B. Com and BBA courses and has published articles and presented papers in national level seminars and conferences.

CONTACT US:

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཤེས་ཞིབ་ཁང་།

The Tibet Policy Institute
Central Tibetan Administration
Gangchen Kyishong, Dharamshala
District Kangra, HP, India- 176215
Tel: +91-1892-223556/222403
E-mail: communication@tibetpolicy.net
www.tibetpolicy.net

ལྷན་འཛིན་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་།

The Dalai Lama Institute for Higher Education
Mysore Road, Hejjala Post, Bidadi Hobli
Ramanagar Distt.
Bangalore -562 109
Tel: +91 96116 55599
E-mail: principal@dalailamainstitute.edu.in
|www.dalailamainstitute.edu.in